

POWIAT ŻYWIECKI

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU ŻYWIECKIEGO

NA LATA 2024-2034

OPRACOWANIE STRATEGII

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu:

Monika Cebrat

Agnieszka Szczepanik

Iwona Kłóska

PROJEKT GRAFICZNY

Dorota Mąka

KOREKTA TECHNICZNA

Joanna Gluza

Dorota Mąka

Żywiec 2024 rok.

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
PROCES POWSTAWANIA DOKUMENTU.....	8
1 Proces powstawania dokumentu	9
1.1 Zespół Zadaniowy.....	9
1.2 Podsumowanie realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim przyjętej Uchwałą nr XXVII/290/05 Rady Powiatu w Żywcu z dnia 28 lutego 2005r. 11	
1.3 Metodologia prac nad Strategią.....	13
1.4 Uwarunkowania tworzenia Strategii.....	14
1.4.1 Zgodność z dokumentami programowymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.....	15
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	20
2 Część diagnostycznoanalityczna	20
2.1 Ogólna charakterystyka Powiatu Żywieckiego.....	20
2.2 Kluczowe obszary problemów społecznych – ujęcie instytucjonalne	22
2.2.1 Nota metodologiczna.....	22
2.2.2 Obszar pomocy społecznej w Powiecie Żywieckim	23
2.2.3 Rynek pracy w Powiecie Żywieckim w perspektywie instytucjonalnej	55
2.2.4 Placówki oświatowe w Powiecie Żywieckim.	62
2.3 Kluczowe obszary problemów społecznych – ujęcie programowe (w opinii mieszkańców Powiatu Żywieckiego).....	79
2.3.1 Nota metodologiczna.....	81
2.3.2 Ogólna opinia dotycząca Powiatu Żywieckiego jako miejsca zamieszkania.....	87
2.3.3 Poziom natężenia występowania problemów społecznych w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów.....	93
2.3.4 Poziom „osadzenia” respondentów w Powiecie Żywieckim	95
2.3.5 Rynek pracy w Powiecie Żywieckim – w opinii respondentów	99

2.3.6	Sytuacja wybranych grup społecznych na terenie Powiatu Żywieckiego.....	103
2.3.7	„Nowe wymiary” problemów społecznych w opinii respondentów	110
2.4	Analiza SWOT	113
2.4.1	Subregion południowy województwa śląskiego	113
2.4.2	Powiat Żywiecki.....	124
3	Część programowa.....	128
3.1	OBSZAR I: RODZINA.....	129
3.2	OBSZAR II: PRZEMOC DOMOWA, PRZESTĘPCZOŚĆ	133
3.3	OBSZAR III: WYKLUCZENIE SPOŁECZNE (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, migracja międzynarodowa).....	138
3.4	OBSZAR IV: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, STAROŚĆ	144
3.5	OBSZAR V: UZALEŻNIENIA, ZDROWIE PSYCHICZNE, NOWE WYMIARY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	150
4	Źródła finansowania.....	158
5	System realizacji i monitoringu.....	161
	Postanowienia końcowe	164
	Bibliografia	165
	Spis Tabel	165
	Spis Rysunków.....	169

WPROWADZENIE

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 19 Ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2023 poz. 901,1693 t.j.) z dnia 12 marca 2004 r. mówiącego, że do zadań własnych powiatu należy „opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób z niepełnosprawnością i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Zgodnie z art. 16b Ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. 2023 poz. 901, 1693 t.j.) z dnia 12 marca 2004r. strategia, o której mowa powyżej powinna zawierać w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
 - a. celów strategicznych projektowanych zmian;
 - b. kierunków niezbędnych działań;
 - c. sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych;
 - d. wskaźników realizacji działań.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim przyjęta do realizacji uchwałą Rady Powiatu w Żywcu z dnia 28.02.2005r. stanowiła pierwszy długofalowy dokument wyznaczający kierunki polityki społecznej w regionie. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2024-2034 ma za zadanie weryfikację i aktualizację obranych w 2005 r. (a następnie monitorowanych przez Programy Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych: lata 2009-2014, 2015-2020, 2021-2025 i ocenianych przez Ewaluację Programów Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych – w latach 2009-2014, 2015-2020) oraz zaplanowanie kroków prowadzących do budowania nowego wymiaru integracji społecznej, koniecznego w kontekście zachodzących zmian społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskazuje obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Założeniem strategii, oprócz zasygnalizowania najważniejszych problemów społecznych powiatu, jest wyznaczenie kierunków działań, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dokument ma stanowić

podstawę względnie trwałych wzorów interwencji, podejmowanych w celu stopniowego zmniejszania, bądź w miarę możliwości, całkowitego eliminowania problemów społecznych mieszkańców powiatu. Realizacja zadań, które wyznacza strategia powinna odbywać się zgodnie z zasadą równości kobiet i mężczyzn w życiu społecznym oraz w atmosferze działań na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji płci i przełamywania stereotypów związanych z płcią.

PROCES POWSTAWANIA DOKUMENTU

1 Proces powstawania dokumentu

1.1 Zespół Zadaniowy

Podczas prac nad Strategią rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 priorytetowo wdrożono zasadę partnerstwa, rozumianą jako sposób definiowania i uzgadniania zasadniczych intencji dokumentu przy aktywnej współpracy równoprawnie traktowanych podmiotów, reprezentujących różne środowiska oraz instytucje zaangażowane w działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Do prac nad dokumentem Zarządzeniem Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu nr 12/22 z dnia 5 kwietnia 2022 r. powołano Zespół ds. opracowania i realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034, w składzie:

Koordynatorzy Zespołów Tematycznych:

Cebat Monika	Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu
Szczepanik Agnieszka	Zastępca Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu.
Kłóska Iwona	Konsultant organizator usług społecznych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu.

Członkowie Zespołów Tematycznych:

Babicka Maria (z zespołem)	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń Sprawach Karnych, Sąd Rejonowy, Żywiec.
Chrobakiewicz Magdalena	Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Węgierka”, Węgierska Górka.
Czub Krzysztof	Ośrodek Leczenia Uzależnień, Żywiec.
Janik Danuta	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gilowice.
Kanik Sabina	Dom Pomocy Społecznej, Żywiec.
Goliasz Agnieszka	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Łękawica.
Kujarczyk Monika	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Radziechowy-Wieprz.
Loranc Jolanta	Stowarzyszenie Integracyjne „Eurobeskidy”, Łodygowice.

Oleksiak Paweł	Rewir Dzielnicowych Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji, Żywiec.
Meres Paweł	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, Żywiec.
Kośna Anna	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, Żywiec.
Omyła Dorota	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Milówka.
Sołtysik Urszula	Fundacja Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Per Corda”, Radziechowy.
Stec Katarzyna	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Łodygowice.
Żołna-Baszuk Kinga	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Węgierska Górka.
Śleziak Beata	Powiatowy Urząd Pracy, Żywiec.
Trutkowska Elżbieta	Fundacja PZOL na Rzecz Wsparcia Chorych Psychiczenie, Międzybrodzie Bialskie.
Wiewióra Konrad	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Świnna.
Żywczak Katarzyna	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń. w Sprawach Rodzinnych, Sąd Rejonowy, Żywiec.

1.2 Podsumowanie realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim przyjętej Uchwałą nr XXVII/290/05 Rady Powiatu w Żywcu z dnia 28 lutego 2005r.

W Powiecie Żywieckim po raz pierwszy przystąpiono do rozpoznania obszarów głównych problemów społecznych, a tym potrzeb osób z niepełnosprawnością w 2003 roku. Do aktualizacji zebranych danych przystąpiono ponownie w lipcu 2004 roku. Na podstawie zebranych informacji opracowano w 2005 roku „Diagnozę problemów społecznych”.

W „Diagnozie” zawarto najważniejsze ustalenia, informacje i analizy odnoszące się do występujących w Powiecie Żywieckim problemów społecznych, m.in. ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności i długotrwałej choroby, chorób psychicznych, starości, bezdomności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz sieroctwa społecznego, uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości. W oparciu o wyniki, ustalenia i wnioski zawarte w „Diagnozie” opracowano strategię działania.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim przyjęta Uchwałą nr XXVII/290/05 Rady Powiatu w Żywcu z dnia 28 lutego 2005 roku stanowiła jeden z pierwszych długofalowych dokumentów opracowanych w celu zapewnienie bezpieczeństwa społecznego mieszkańców powiatu, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przyjęta w Strategii misja Powiatu Żywieckiego zakładała stworzenie spójnego systemu pomocy instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej w celu zapewnienia warunków dla godnego życia i rozwoju osób i rodzin, w ich miejscu zamieszkania, przy równoczesnym wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości mieszkańców Żywiecczyny. Główny cel strategii zakładał wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków, poprzez usamodzielnienie rodzin w oparciu o zasadę pomocniczości. Precyzując cel główny sformułowano następujące cele operacyjne:

- zapewnienie godnych warunków życia mieszkańcom Powiatu Żywieckiego;
- zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem;
- życiowe usamodzielnienie osób i rodzin poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska;
- wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych;

- przeciwdziałanie negatywnym skutkom lub minimalizowanie wpływu tych czynników (problemów), które mogą być usunięte lub zmienione;
- wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać;
- integracja i współdziałanie instytucji, organizacji i osób w celu rozwiązywania problemów społecznych;
- inicjowanie, wspieranie i promowanie wszystkich programów mających na celu przeciwdziałanie, ograniczanie lub likwidację problemów społecznych;
- wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych;
- wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy i wolontariatu.

Określając główne kierunki działań oraz zadania do realizacji przyjęto, że podstawą będzie:

- wspieranie i rozwój pracy socjalnej, poradnictwa prawnego i psychologicznego;
- stałe diagnozowanie problemów społecznych;
- stworzenie rozbudowanej sieci pomocowej na terenie powiatu;
- wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Kościołem i związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi;
- wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych;
- promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych;
- inicjowanie, wspieranie i propagowanie programów pomocowych realizowanych przez poszczególne gminy;
- stworzenie bazy informacyjnej w Powiecie o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia.

W okresie obowiązywania poprzedniej Strategii podejmowano liczne kroki mające na celu rozwiązywanie występujących w środowisku problemów społecznych. Działania na rzecz społeczności lokalnych wsparte były zarówno potencjałem własnym jednostek (finansowym, kadrowym, rzeczowym), jak i wsparciem zewnętrznym (profesjonalne firmy szkolące, współpraca z innymi powiatami). Istotnym „wzmocnieniem” wspierającym realizację przyjętych w Strategii zadań zgodnych z ustalonymi kierunkami rozwoju były Powiatowe Programy Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Żywieckim przyjęte do realizacji w latach 2009-2014, 2015-2020 oraz 2021-2025 wraz z ich ewaluacją (lata 2009-2014 i 2015-2020). Celem prowadzonych ewaluacji było

sprawdzenie efektów, założeń i kierunków realizowanych działań w odniesieniu do przyjętych planów, przy uwzględnieniu jako kluczowego, kryterium skuteczności podjętych działań. „Narzędziami” wykorzystanymi do przeprowadzenia ewaluacji były sprawozdania i dane statystyczne pozyskane z: Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności, Urzędów Gmin, Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, szkół, instytucji i organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu Żywieckiego.

1.3 Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie Strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 zostało powierzone Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu, przy współudziale powołanego Zespołu Zadaniowego. Przy konstruowaniu dokumentu przyjęto model konsultacyjny, umożliwiający udział lokalnej społeczności w budowaniu Strategii na najważniejszych jej etapach, od diagnozy, poprzez część programową, aż po wdrożenie i realizację – co świadczy o jej partycypacyjnym charakterze.

Część diagnostyczno-analityczna Strategii zawiera dane pozyskane z jednostek, instytucji i organizacji z terenu Powiatu Żywieckiego, dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego oraz wyniki badań ogólnopolskich, realizowanych na zlecenie podmiotów działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Przeprowadzono również rozpoznanie obszarów problemowych występujących w Powiecie Żywieckim w formie badania ankietowego. Kwestionariusze ankiet kierowano bezpośrednio do mieszkańców powiatu, instytucji mających wpływ na kształtowanie lokalnej polityki społecznej, organizacji pozarządowych oraz członków Zespołu Zadaniowego. Na podstawie zebranych danych dokonano analizy SWOT (tj. identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej). Diagnoza problemów społecznych została przeprowadzona z uwzględnieniem danych za lata 2019-2021 oraz 2022-2023.

Część programowa jest wynikiem prac Zespołu Zadaniowego oraz wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych. Całość prac doprowadziła do wyodrębnienia priorytetowych obszarów generujących źródła problemów społecznych powiatu i pozwoliła na określenie propozycji długoterminowych działań.

Opracowana Strategia rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 została poddana konsultacjom społecznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 swoim zasięgiem obejmuje cały Powiat Żywiecki. Wynika to z potrzeby koordynacji i wspólnej realizacji wybranych programów dla uzyskania lepszych efektów merytorycznych i ekonomicznych oraz skuteczności działania. Horyzont czasowy Strategii określony został do 2034 r. Przyjęty sposób planowania jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowywanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, umożliwiając ubieganie się o środki zewnętrzne, między innymi z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów w obszarze pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez Powiat środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

1.4 Uwarunkowania tworzenia Strategii

Umieszczenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w Ustawie o pomocy społecznej nie oznacza konieczności skupienia się jedynie na rozwiązaniach problemów z zakresu pomocy społecznej, ale objęciu wszystkich obszarów polityki społecznej, mających wpływ na poprawę funkcjonowania społeczności lokalnej. Na treść i realizację Strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 mają wpływ właściwe przepisy prawne oraz dokumenty programowe:

Uwarunkowania zewnętrzne:

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2024, poz. 107);
- Ustawa z dnia 22 lutego 2013r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013, poz. 509);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2024, poz.1283 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2023, poz. 390 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 204, poz. 177);
- Ustawa z dnia 9 marca 2023r. r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023, poz. 535);

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2023, poz. 2151);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2023, poz. 1939);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U . 2022 poz. 2133);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2024 poz. 44);
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2024 poz. 475 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2022, poz. 2241);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 nr 96, poz. 873);
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50 poz. 475);
- Strategia polityki społecznej województwa śląskiego na lata 2020-2030.

Uwarunkowania wewnętrzne:

- Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych dla Powiatu Żywieckiego na lata 2022-2025;
- Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w Powiecie Żywieckim na lata 2023-2027;
- Powiatowy Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Żywieckim na lata 2024-2026;
- Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030.

W trakcie realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwoływania się także do innych aktów prawnych z zakresu obszarów społecznych.

1.4.1 Zgodność z dokumentami programowymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym

KONTEKST EUROPEJSKI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034, w generalnych zasadach jest dokumentem zgodnym z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej, co stwarza możliwości korzystania z funduszy unijnych skierowanych na rozwiązanie różnych problemów społecznych. Politykę społeczną Wspólnoty Europejskiej określają traktaty i inne dokumenty odnoszące się do zagadnień społecznych. Najważniejsze z nich to: Wspólnotowa Karta Praw Socjalnych Pracowników, Traktat z Maastricht i Traktat Amsterdamski. Przełomowym w

podejściu Unii Europejskiej do problematyki społecznej był szczyt Luksemburski, następstwem którego było wypracowanie Europejskiej Strategii Zatrudnienia, która ma fundamentalne znaczenie dla zastosowania, stale aktualizowanego Europejskiego Funduszu Społecznego – głównego źródła finansowania działań podejmowanych w obszarach problemów społecznych.

Głównym założeniem polityki społecznej Unii Europejskiej jest zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego metodą otwartej koordynacji (open method of coordination - OMC). Założenia te zostały przyjęte podczas szczytu Lizbońskiego w 2000 r. W ramach OMC, podstawowe cele wszystkich krajów są ustalane wspólnie, a następnie „przekładane” na strategie poszczególnych państw. Przyjęta w Nicei Europejska Agenda Społeczna wyznacza główne cele w odniesieniu do zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa, będące podstawą Krajowych Planów Działania na rzecz Integracji Społecznej. Generalnie europejska strategia opiera się na integracji społecznej prowadzącej do osiągnięcia najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki świata opartej na wiedzy, w której wzrost gospodarczy osiągnięty zostanie dzięki większej liczbie miejsc pracy i większej spójności społecznej.

Formułując cele zadbano o ich spójność z założeniami, priorytetami i dokumentami obowiązującymi w Unii Europejskiej:

- W 2002 roku w Nicei Rada Europejska przyjęła cztery cele zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze Unii Europejskiej:
 - zwiększanie udziału w zatrudnieniu i dostępu do środków, praw, dóbr i usług;
 - zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego;
 - pomoc dla najbardziej potrzebujących;
 - mobilizacja wszystkich odpowiedzialnych instytucji.
- Strategia Polityki Społecznej otworzyła Polsce dostęp do najważniejszego instrumentu finansowego, jakim jest Europejski Fundusz Społeczny. Zadania realizowane przez fundusz sprowadzają się do:
 - aktywnych form zwalczania bezrobocia;
 - przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
 - promowanie i oprawa kształcenia ustawicznego;
 - doskonalenie kadry i rozwój przedsiębiorczości,
 - aktywizacji zawodowej kobiet.
- Europa 2020 – jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską. Nowe wyzwania, takie jak światowy kryzys finansowy zmusiły Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy.

Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu - wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Podstawowymi instrumentami realizacji celów strategii „Europa 2020” są opracowywane przez państwa członkowskie UE, Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez Komisję Europejską inicjatywy przewodnie, realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych, a wśród nich między innymi:

- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych;
- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

KONTEKST KRAJOWY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 jest dokumentem zgodnym z założeniami przedstawionymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020, przedstawiającym cele i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w najbliższej dekadzie oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju 2020 za konieczne uznaje kompleksowe ujęcie działań w zakresie bezpieczeństwa socjalnego obywateli znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, której nie jest w stanie samodzielnie przezwyciężyć wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Ponadto Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 jest spójna z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, która jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jaki wewnątrzregionalne.

Istotne przesłanki dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim zawarte zostały również w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (w tym program pilotażowy w centrach zdrowia psychicznego).

W kontekście krajowym istotną rolę odgrywa również Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, której głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Trzeci cel szczegółowy odnosi się bezpośrednio do polityki społecznej. Założona została konieczność przededefiniowania podstawowych celów polityki społecznej. W pierwszej kolejności powinna ona wspierać:

- podejmowanie zatrudnienia przez osoby mające z tym problem;
- zmiany w zakresie polityki publicznej kierowanej do młodej generacji, tak aby nie dopuszczać do ograniczenia lub utraty jej potencjałów, przede wszystkim poprzez wspieranie transferu edukacja (kształcenie i szkolenie) – zatrudnienie;
- zmiany w systemie świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego, w kierunku poprawy jego efektywności, tak aby zwiększyć wsparcie dla osób wykluczonych społecznie, w oparciu między innymi o przegląd wymogów oraz warunków na jakich przyznawane są poszczególne świadczenia;
- wzmocnienie potencjału instytucji publicznych oraz rozwój aktywności i współpracy instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy społecznej i integracji społecznej, szczególnie sektora niepublicznego (niekomercyjnego), w tym współpraca ośrodków pomocy społecznej i instytucjami rynku pracy;
- rozbudowa narzędzi zapewniających osobom wykluczonym dostęp do usług publicznych pozwalających na powrót na rynek pracy;
- zapobieganie nowym typom wykluczeń społecznych, w tym wykluczeniu cyfrowemu i energetycznemu;

- ograniczenie skali ubóstwa i zagrożenia ubóstwem, w szczególności wśród dzieci, osób starszych i osób z niepełnosprawnością.

KONTEKST REGIONALNY

Przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 cele są zgodne z założeniami polityki województwa śląskiego przyjętej w dokumentach programowych: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, która jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” określającą cele rozwoju regionu oraz instrumenty ich realizacji w perspektywie roku 2030. Przedstawiona w dokumencie wizja rozwoju jest kontynuacją i uszczegółowieniem myśli strategicznej realizowanej już od 2000 roku w kolejnych edycjach Strategii. Zarysowane w dokumencie cele i kierunki wskazują drogę oraz narzędzia pozwalające na istotne zmiany gospodarcze prowadzące do pobudzenia tempa rozwoju gospodarczego regionu w oparciu o dynamicznie rozwijający się sektor przedsiębiorstw innowacyjnych. Strategia „Śląskie 2030” odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed województwem śląskim oraz związane z poprawą warunków życia w regionie, zarówno dla jego obecnych, jak i przyszłych mieszkańców.

POZIOM LOKALNY

Założenia polityki Powiatu Żywieckiego zawarte są w następujących dokumentach programowych:

- Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żywieckiego,
- Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego,
- Strategia Elektromobilności w Powiecie Żywieckim
- Strategia Rozwoju Pszczelarstwa Powiatu Żywieckiego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 pozostaje spójna ze Strategią Rozwoju, Strategią Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego przede wszystkim w obszarach: rynek pracy i pomoc społeczna.

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

2 Część diagnostycznoanalityczna

2.1 Ogólna charakterystyka Powiatu Żywieckiego

Rysunek nr 1: Powiat Żywiecki – mapa administracyjna

Źródło: opracowanie własne.

Powiat Żywiecki położony jest w południowej części województwa śląskiego, bezpośrednio przy granicy Polski ze Słowacją. W skład powiatu wchodzi miasto Żywiec oraz gminy wiejskie: Czernichów, Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łękawica, Łodygowice, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Ślemień, Świnna, Ujsoły i Węgierska Górka. Atrakcyjne turystycznie tereny Żywiecczyny obejmują: Beskid Żywiecki i Śląski, z rzekami: Sołą i Koszarawą oraz jeziorami: Żywieckim i Międzybrodzkim. Powiat Żywiecki sąsiaduje z powiatami: cieszyńskim, bielskim, wadowickim i suskim.

W Polsce po 1989 roku nastąpiło gwałtowne obniżenie dynamiki demograficznej. Od tego czasu przyrost naturalny utrzymuje się poniżej 1 ‰ (GUS). Zasadniczą cechą tych zmian demograficznych jest gwałtowny spadek liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu się trwania życia.

Według danych z 31 grudnia 2021 r. Powiat Żywiecki ma 151 363 mieszkańców, z czego 51,1% stanowią kobiety, a 48,9% mężczyźni. W latach 2002- 2021 liczba mieszkańców wzrosła o 1,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,4 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców Powiatu Żywieckiego w 2050 wynosi 138 810, z czego 70 407 to kobiety, a 68 403 mężczyźni.

W 2021 roku 39,7% zgonów w Powiecie Żywieckim spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 18,6% zgonów były nowotwory, a 3,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

60,6% mieszkańców Powiatu Żywieckiego jest w wieku produkcyjnym, 18,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W Powiecie Żywieckim na 1000 mieszkańców pracuje 182 osób. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 56,3% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 43,7% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w Powiecie Żywieckim wynosiło w 2021 roku 6,0% (6,8% wśród kobiet i 5,3% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa śląskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Żywieckim wynosiło 5 437,65 PLN, co odpowiada 90,60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Powiatu Żywieckiego 19 046 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 12 320 pracujących zawodowo przyjeżdża do pracy spoza gminy (saldo przyjazdów i

wyjazdów do pracy wynosi – 6 726). 23,5% aktywnych zawodowo mieszkańców Powiatu Żywieckiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 39,4% w przemyśle i budownictwie, a 13,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W Powiecie Żywieckim w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowane były 16 403 podmioty gospodarcze, z czego 13 373 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 1 348 nowych podmiotów, a 635 podmiotów zostało wyrejestrowanych. 2,5% podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 32,3% podmiotów, a 65,2% podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Powiecie Żywieckim, najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: budownictwo (22,9%) oraz handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (22,3%).

W 2021 roku w Powiecie Żywieckim stwierdzono 3 011 przestępstw. Oznacza to, że na każde 1 000 mieszkańców odnotowano 19,84 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz mniejsza od średniej dla całej Polski. W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Powiatu Żywieckiego najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu – 11,10 (wykrywalność 76%) oraz o charakterze kryminalnym – 8,16 (wykrywalność 77%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym – 8,69 (85%), drogowe – 1,93 (99%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 0,30 (89%).

2.2 Kluczowe obszary problemów społecznych – ujęcie instytucjonalne

2.2.1 Nota metodologiczna

Kwestionariusz ankiety został skierowany do **ośrodków pomocy społecznej** prowadzących działalność w gminach wiejskich (14) oraz w gminie miejskiej (1), które wchodziły w skład Powiatu Żywieckiego. Do przekazania kwestionariuszy wykorzystano komunikację elektroniczną (platforma e-PUAP oraz adresy mailowe). Stopa zwrotu wypełnionych kwestionariuszy ankiety wyniosła 86,6%. Dwie gminy nie przesyłały informacji zwrotnej.

Kwestionariusz ankiety został również przesłany za pośrednictwem platformy e-PUAP oraz poczty elektronicznej do Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Charakterystykę działań z obszaru pomocy społecznej wykonywanych w ramach zadań powiatowych przygotowano w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu.

Diagnostując natężenie oraz skalę występowania problemów społecznych na terenie placówek oświatowych działających na terenie Powiatu Żywieckiego, opracowano oraz przekazano za pośrednictwem poczty elektronicznej kwestionariusz ankiety. Badaniem zostało objętych łącznie 85 placówek oświatowych, w tym: 10 placówek kształcących na poziomie ponadpodstawowym oraz 75 placówek kształcących na poziomie podstawowym. Stopa zwrotu kwestionariuszy ankiety wyniosła 63,5% (tj. 54 placówki oświatowe prowadzące działalność na terenie Powiatu Żywieckiego, w tym 10 placówek kształcących na poziomie ponadpodstawowym).

2.2.2 Obszar pomocy społecznej w Powiecie Żywieckim

Organem nadrzędnym w Rzeczypospolitej Polskiej wyznaczającym cele strategiczne działań podejmowanych w obszarze pomocy społecznej jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Kształtuje politykę dotyczącą pomocy społecznej, określa kierunki działań, przygotowuje rozwiązania, opracowuje standardy i monitoruje ich wdrażanie. Przygotowuje rządowe i resortowe programy wsparcia osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Tworzy i doskonali standardy usług w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz standardy usług środowiskowych, a także monitoruje proces ich wdrażania.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnianiu oraz integracji ze środowiskiem.

Jednostka organizacyjna pomocy społecznej to: regionalny ośrodek polityki społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych (w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, dom pomocy społecznej, placówkę specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, ośrodek wsparcia interwencji kryzysowej).

Ośrodek pomocy społecznej natomiast jest instytucją samorządową świadczącą pomoc społeczną, działająca w każdej gminie. Ośrodek tworzony jest na podstawie uchwały rady gminy, która

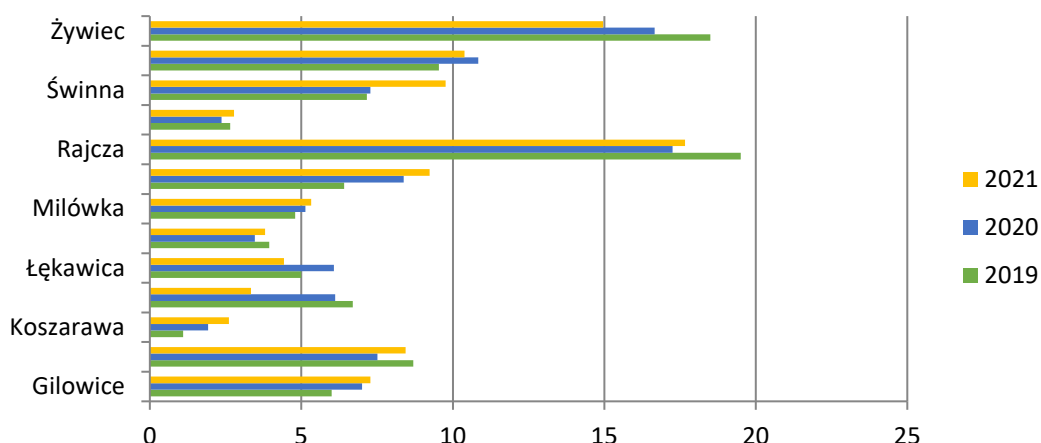
nadaje mu statut i przekazuje w zarząd określone mienie. Podmiot ten nie ma osobowości prawnej, działa jako gminna jednostka organizacyjna, tworzona na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 . o samorządzie gminnym, posiada status jednostki budżetowej.

Jednostki Samorządu Terytorialnego w Powiecie Żywieckim - GMINY

W Powiecie Żywieckim działalność prowadzi 15 ośrodków pomocy społecznej (w tym 14 gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz 1 miejski ośrodek pomocy społecznej). System świadczeń pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawionych dochodu z wykorzystaniem świadczeń pieniężnych i świadczeń niepieniężnych. Ośrodki pomocy społecznej udzielają wsparcia osobom i rodzinom w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Dwustopniowy podział, tj. świadczenia pieniężne i świadczenia niepieniężne, wyróżniony zapisami w ustawie, zastąpiony został – dla potrzeb metodologicznych wyznaczających budowę struktury kwestionariusza ankiety – podziałem trójstopniowym, tj. forma pieniężna, forma rzeczowa, praca socjalna. Celem wprowadzonego podziału było oszacowanie, w jakim stopniu ośrodki pomocy społecznej opierają się na wsparciu o charakterze materialnym (pieniężnym), niematerialnym (o charakterze rzeczowym – niepieniężnym) oraz na pracy socjalnej, której celem jest praca na zasobach (tj. kształtowanie postaw, zmiana nastawienia wobec własnej przestrzeni społecznej). Dwie pierwsze formy mają charakter zachowawczy (pozwalają na zaspokojenie potrzeb jednostek poprzez działania podejmowane przy wykorzystaniu środków państwa), natomiast forma określana jako praca socjalna ma charakter dynamiczny umożliwiając wprowadzenie progresu do sytuacji osoby zależnej.

Forma finansowa w zakresie udzielanego wsparcia obejmuje: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone na podstawie ustawy o cudzoziemcach.

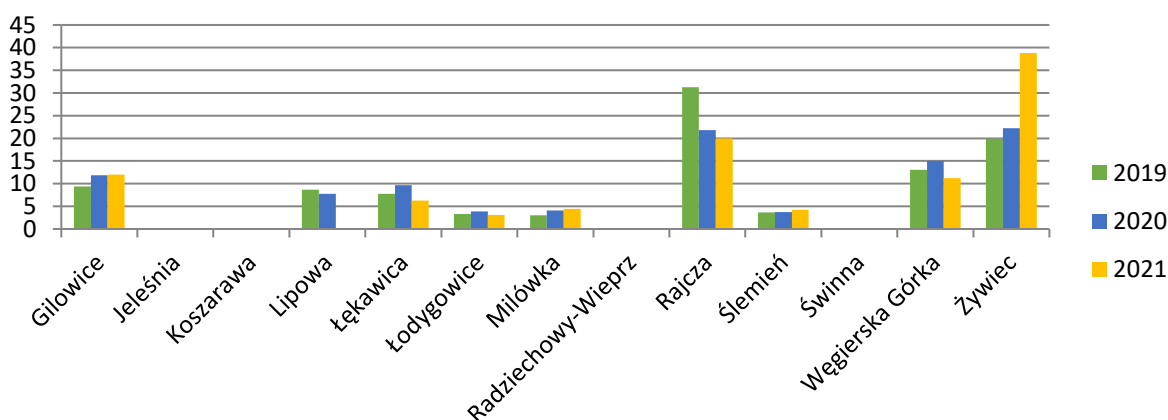
W Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 ze wsparcia finansowego korzystało odpowiednio: 3 951 osób (2019), 3 541 osób (2020) oraz 3 021 osób (2021). Warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek osób korzystających z pomocy finansowej zamieszkujących gminę Rajcza (odpowiednio 19,5%, 17,25% oraz 17,66% w analizowanej sekwencji czasowej). Drugą pozycję pod względem liczby osób korzystających ze wsparcia finansowego w Powiecie Żywieckim zajmuje miasto Żywiec (18,5%, 16,66% oraz 14,96%). Najniższy odsetek zainteresowania pomocą finansową zanotowano w gminie Koszarawa (1,1%, 1,92%, 2,61%).

Wykres 2.1 Odsetek osób korzystających z pomocy finansowej (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Źródło: opracowanie

własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Forma rzeczowa obejmuje: Schronienie, posiłek i niezbędne ubranie. W Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 ze wsparcia rzeczowego korzystało odpowiednio: 1 722 osób (2019), 1 245 osób (2020) oraz 1 153 osoby (2021). Skrajne pozycje na skali pomiaru zajmują: gmina Rajcza (31,2%, 21,8% i 19,9%) oraz miasto Żywiec (19,8%, 21,2% i 38,8%) z największym wskaźnikiem osób korzystających z pomocy rzeczowej oraz gminy Jeleśnia, Koszarawa, Radziechowy - Wieprz i Świnna wskazujące na brak aktywnych działań w obszarze udzielania pomocy w formie rzeczowej.

Wykres 2.2 Odsetek osób korzystających z pomocy rzeczowej (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Źródło:

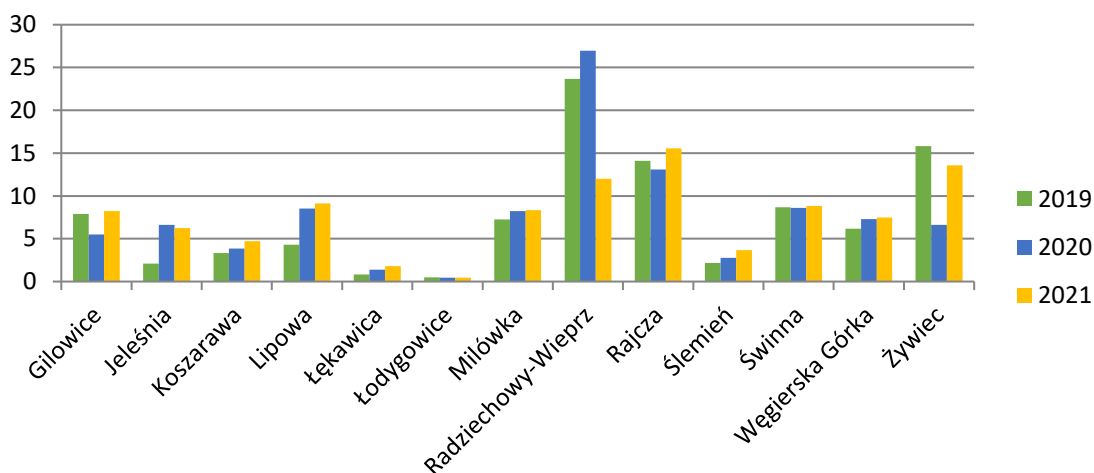
opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest: 1) z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, 2) ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

W Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 praca socjalna świadczona była na rzecz 4 533 osób (2019), 3 982 osób (2020) oraz 3 300 osób (2021). Wśród gmin świadczących pomoc socjalną dla znaczącej grupy swoich mieszkańców znalazły się: gmina Radziechowy-Wieprz (23,69%, 26,97%, 12,00%), miasto Żywiec (15,8%, 6,63%, 13,57%), gmina Świnna (8,69%, 8,59%, 8,84%) oraz gmina Rajcza (14,1%, 13,1%, 15,57%).

W najmniejszym zakresie, w skali Powiatu, pomoc socjalna świadczona była na rzecz mieszkańców Łodygowice (0,5%, 0,47%, 0,46%).

Wykres 2.3 Odsetek osób korzystających z pomocy socjalnej (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

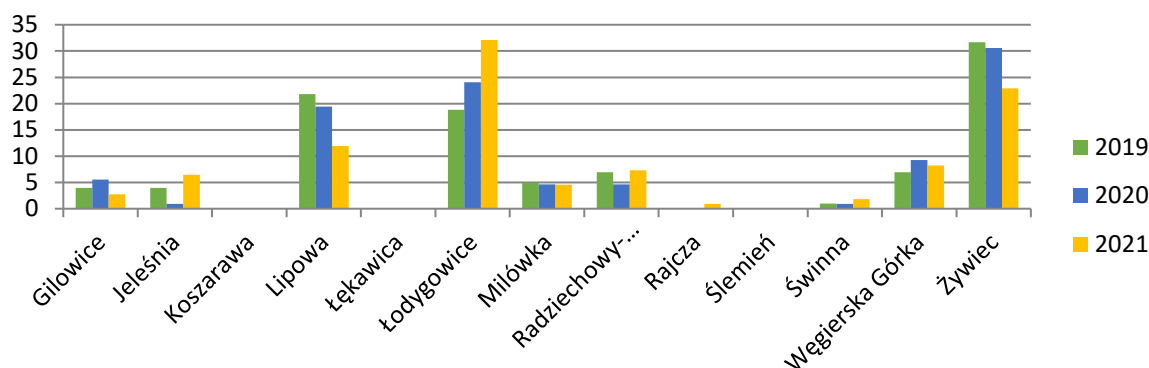

Źródło: badania własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Usługi opiekuńcze: obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz – w miarę możliwości – zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczegółowych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

W Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 udzielono wsparcia w postaci usług opiekuńczych 101 osobom (2019), 108 osobom (2020) oraz 109 osobom (2021). Największą skalę udzielonego wsparcia w zakresie usług opiekuńczych odnotowano w mieście Żywiec (31,68%, 30,55%, 22,93%), w gminie Lipowa 21,79%, 19,45%, 11,92%) oraz w gminie Łodygowice (18,81%, 24,07%, 32,12%). Gminy: Koszarawa, Łękawica, Ślemień nie udzieliły wsparcia w formie usług opiekuńczych w latach 2019-2021.

Wykres 2.4 Odsetek osób korzystających z usług opiekuńczych (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

W świetle art. 2 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U. 2023, poz. 901) pomoc społeczna, w wąskim rozumieniu, jest to instytucja polityki społecznej państwa mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie jest w stanie sobie poradzić samodzielnie za pomocą własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Postanowienia u.p.s. nie zawierają konkretnej definicji pojęcia „trudna sytuacja życiowa”, jednakże bliższa analiza rozwiązań prawnych pozwala stwierdzić, że trudna sytuacja życiowa jest wyznaczana przede wszystkim przesłankami, dysfunkcjami pomocy społecznej – warunkującymi przyznanie poszczególnych form pomocy, zarówno o charakterze materialnym, jak i niematerialnym. Obecnie możliwość uzyskania świadczeń z pomocy społecznej uzależniona jest od dwóch kryteriów, po pierwsze – wystąpienia w odniesieniu do osoby lub rodziny jednego z tzw. ryzyk socjalnych (dysfunkcji), drugie z nich stanowi kryterium dochodowe. W prawie pomocy społecznej przyjmuje się, że ryzyko socjalne to trudna sytuacja życiowa (dysfunkcja) wywołana okolicznościami natury prawnej lub faktycznej.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U. 2023, poz. 901) precyzując przesłanki udzielania pomocy społecznej, w art. 7 wskazuje, że „pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;

- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 przesłanki obligatoryjnego udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Przesłanki udzielania świadczeń, czy też okoliczności przyznawania świadczeń, oprócz ubóstwa, bezrobocia i bezdomności, można pogrupować w kategorie ze względu na: stan zdrowia, potrzeba ochrony dziecka i rodziny, trudności w przystosowaniu i integracji, uzależnienia oraz sytuacje nagłe i nieprzewidziane.

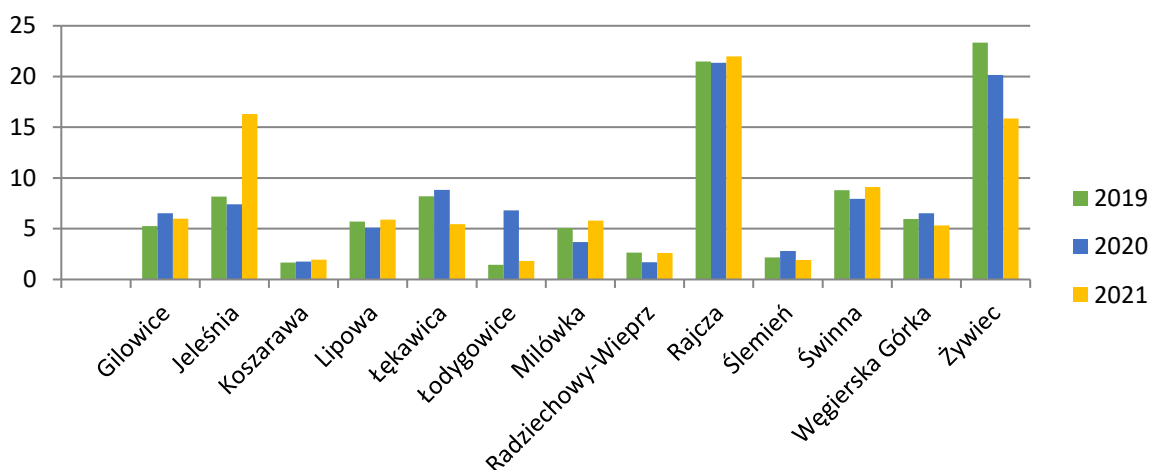
Ubóstwo stanowi jedno z niejednoznacznych pojęć w nauce prawa pomocy społecznej. Mimo że ubóstwo zostało wymienione przez ustawodawcę na pierwszym miejscu wśród wyliczonych w art. 7 u.p.s. powodów przyznawania pomocy społecznej, to w rzeczywistości nie stanowią samoistnej przesłanki uzasadniającej przyznanie świadczenia. Bardzo często ubóstwo jest związane z innymi okolicznościami powodującymi trudne sytuacje życiowe, a w szczególności z bezrobociem i bezdomnością.

W szerokim znaczeniu, zgodnie z definicją przyjętą przez ONZ „Ubóstwo” to ograniczenie wyboru i szans życiowych, to naruszenie ludzkiej godności. Oznacza brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie. Oznacza też niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak możliwości uczęszczania do szkoły i korzystania ze służby zdrowia, brak dostępu do ziemi, którą można uprawiać lub pracy, żeby móc zarobić na życie, brak dostępu do kredytu. Ubóstwo oznacza również zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin i społeczności. Oznacza podatność na przemoc i często wiąże się z życiem w niepewnych warunkach bez dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych. W Unii Europejskiej wykorzystywane są następujące definicje ubóstwa:

- Ubóstwo absolutne lub skrajne oznacza, że ludzie nie mają podstawowych środków niezbędnych do życia. Na przykład głodują, nie mają czystej wody, odpowiedniego miejsca do mieszkania, wystarczającej odzieży czy leków i walczą o przetrwanie;
- Ubóstwo względne występuje wtedy, gdy poziom życia i dochodów niektórych osób znacznie odbiega od ogólnej normy kraju lub regionu, w którym żyją. Osoby te walczą o to, by żyć normalnie i uczestniczyć w zwykłym życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym;
- Zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - za zagrożone uznaje się osoby i rodziny, które żyją w ubóstwie względnym lub w poważnym niedostatku materialnym lub wykazujące bardzo niską intensywność pracy.

•

Wykres 2.5 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – UBÓSTWO

Źródło:

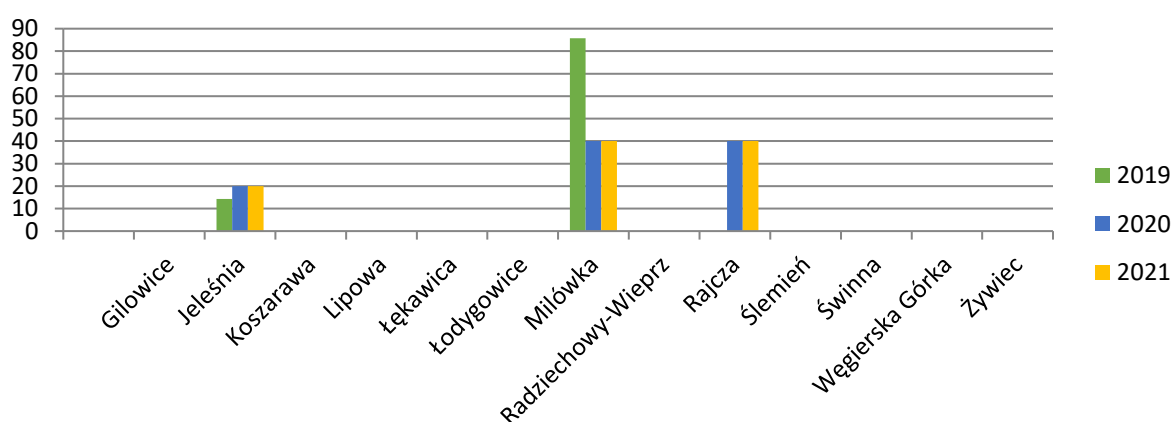
opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

W Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 ze wsparcia z tytułu ubóstwa - udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej – skorzystało łącznie: 2 192 osoby (2019), 2 036 osób (2020) oraz 1 987 osób (2021). Największy zakres wsparcia został skierowany do osób mieszkających na terenie miasta Żywiec (23,5% - 20,17% - 15,85%) oraz do mieszkańców gminy Rajcza (21,48% - 21,36% - 22,00%). Najmniej osób korzystających ze wsparcia z tytułu ubóstwa mieszka na terenie gminy Koszarawa, Radziechowy-Wieprz oraz Ślemień. Warto zwrócić uwagę na gwałtowny wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia z tytułu ubóstwa, który odnotowano na terenie gminy Jeleśnia w 2021 roku oraz na terenie gminy Łodygowice w 2020r. Sytuacja ta w dużym stopniu warunkowana jest sytuacją pandemiczną

COVID-19, która w znaczący sposób zmieniła strukturę i zasady funkcjonowania rzeczywistości społeczno-zawodowej.

Definicja **sieroctwa** charakteryzuje się dosyć rozbudowanym zakresem znaczeniowym i dlatego coraz częściej można spotkać się z podziałem na sieroctwo naturalne i sieroctwo społeczne. Z sieroctwem naturalnym mamy do czynienia wtedy, gdy oboje rodzice dziecka nie żyją. Sieroctwo społeczne natomiast polega na tym, że dziecko pozbawione jest normalnego środowiska rodzinnego.

Wykres 2.6 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – SIEROCTWO

Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

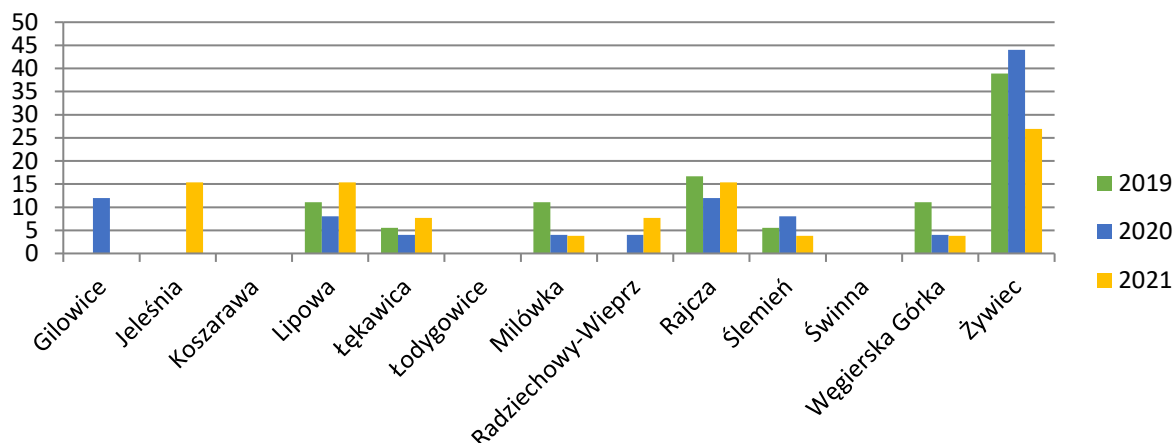
Wsparcie z tytułu sieroctwa zostało udzielone przez ośrodki pomocy społecznej (w latach 2019-2021) w gminach: Jeleśnia, Milówka oraz Rajcza. Na terenie pozostałych gmin Powiatu Żywieckiego w analizowanym okresie nie wystąpiła konieczność udzielania wsparcia mieszkańcom z tego tytułu.

Według ustawy o pomocy społecznej **osoba bezdomna** to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi (jest to zadanie gminy o charakterze obowiązkowym).

Pojęcie **bezdomności** można również przedstawić w ujęciu socjologicznym: brak miejsca zamieszkania (brak domu) oraz w ujęciu psychologicznym: kryzysowy stan egzystencji osoby nieposiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia

elementarnych potrzeb, trwale wykorzenionej ze środowiska w wyniku rozpadu więzi społecznych i akceptującej swoją rolę społeczną.

Wykres 2.7 – Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – BEZDOMNOŚĆ

Źródło:

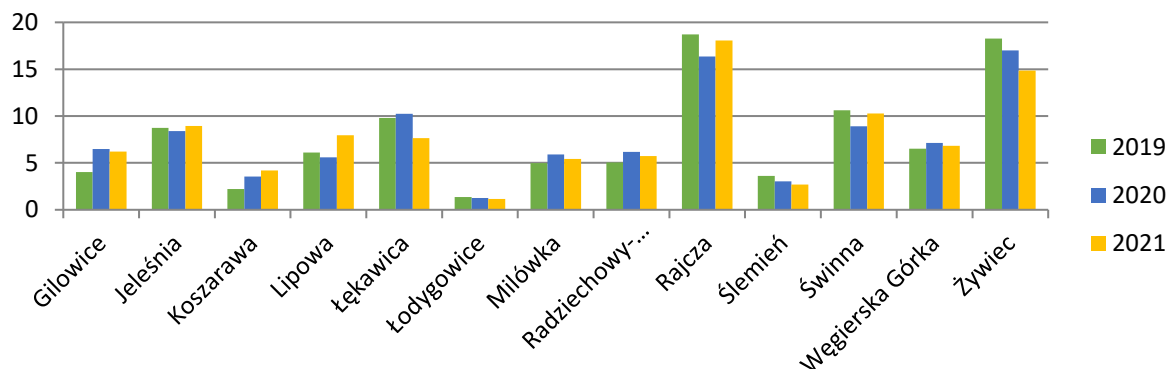
opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Wiodącą pozycję w zakresie wsparcia udzielanego mieszkańcom z tytułu bezdomności zajmuje miasto Żywiec (1/3 lub więcej wszystkich środków wydatkowanych na ten cel zostało wykorzystanych na poczet mieszkańców Żywca). Wsparcia z tego tytułu nie udzielono w latach 2019-2020 na terenie gminy Koszarawa, Łodygowice oraz Świnna.

W Ustawie o pomocy społecznej nie zawarto wyjaśnienia pojęcia **osoby bezrobotnej**. Zapisano natomiast definicję osoby zatrudnionej – to osoba pozostająca w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub prowadząca działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów dotyczących działalności gospodarczej. Osobę bezrobotną można więc scharakteryzować za pomocą negatywnej wersji powyższej definicji. Bezrobotnym będzie ten, kto nie jest zatrudniony i nie prowadzi działalności gospodarczej. Osoba bezrobotna to również ta, która nie jest rolnikiem.

Bezrobocie można również analizować jako zjawisko społeczne, w którym część osób zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Osoba bezrobotna nie jest więc nigdzie zatrudniona, nie wykonuje innej pracy zarobkowej ani nie prowadzi działalności gospodarczej. Międzynarodowa Organizacja Pracy za bezrobotną uznaje każdą osobę w wieku od 15 do 74 lat, która spełnia jednocześnie trzy warunki: * nie jest osobą pracującą w okresie badanego tygodnia, * aktywnie poszukuje zatrudnienia, * jest gotowa podjąć pracę w badanym tygodniu lub następnym.

Wykres 2.8 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – BEZROBOCIE

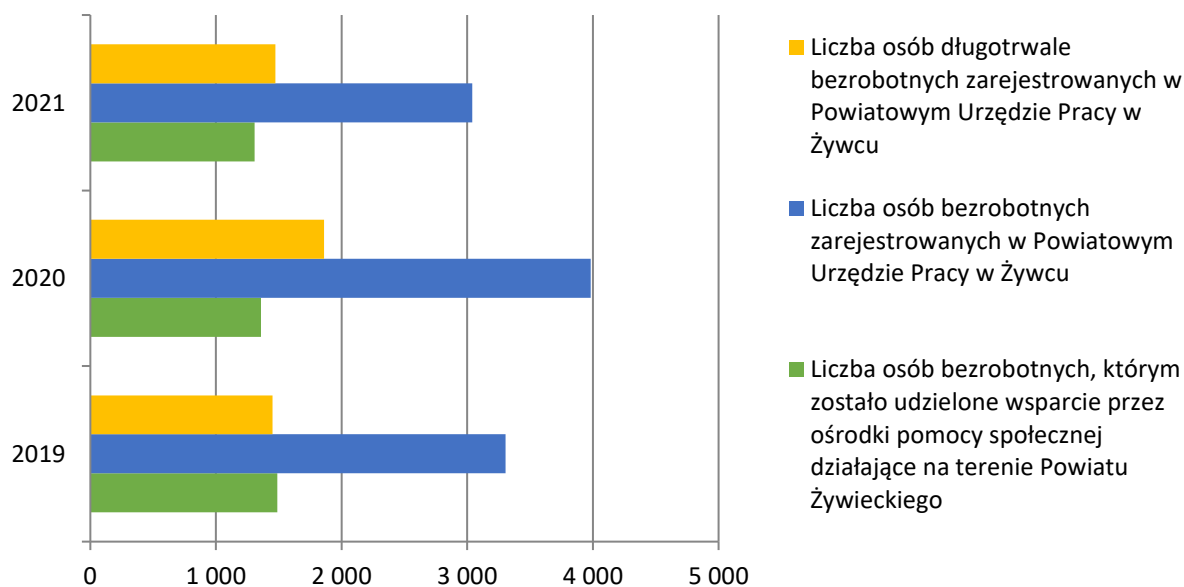

Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Najwyższy odsetek wsparcia z tytułu pozostawania bez pracy odnotowano w latach 2019-2021 na terenie miasta Żywiec (18,26% – 17,01% – 14,85%) oraz na terenie gminy (Rajcza 15,39% – 18,73% – 16,34%). W najmniejszym stopniu z tego tytułu wsparcia korzystali mieszkańcy gminy Łodygowice (1,35% – 1,25% – 1,15%).

Wykres 2.9 Zestawienie osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Żywcu (w tym: długotrwale bezrobotnych) oraz osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z tytułu bezrobocia – na terenie Powiatu Żywieckiego

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 oraz PUP w Żywcu)

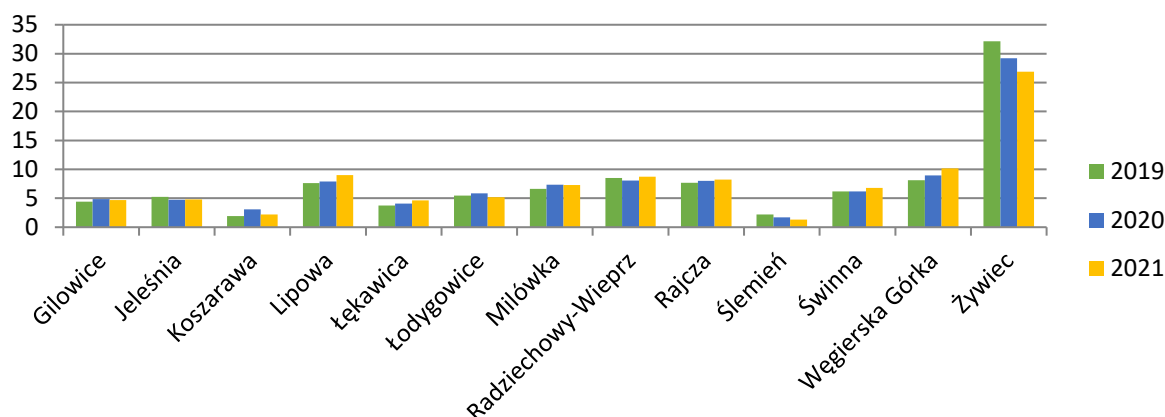
Jak wskazano na powyższym wykresie, odsetek osób korzystających ze wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej z tytułu bezrobocia pozostaje w ścisłej korelacji z osobami posiadającymi status osób długotrwale bezrobotnych (zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu).

W obszarze **niepełnosprawności** warto zwrócić uwagę, że w samej ustawie o pomocy społecznej, pojęcie to nie zostało zdefiniowane. Znajduje się tam natomiast odwołanie do ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Zgodnie z przepisami Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, **niepełnosprawność** oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Mówiąc o niepełnosprawności należy brać pod uwagę relację między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza. Światowa Organizacja Zdrowia wprowadziła następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka: *nieprawność – każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym; *niepełnosprawność – każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z nieprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka, *ograniczenia w pełnieniu ról społecznych – ułomność określonej osoby wynikająca z nieprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

W praktyce, na poziomie lokalnym i w codziennej rzeczywistości pracy służb społecznych, wciąż dominuje prawna definicja niepełnosprawności, według której każda osoba niepełnosprawna posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony, co w przypadku obszaru pomocy społecznej oznacza powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności.

Wykres 2.10 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

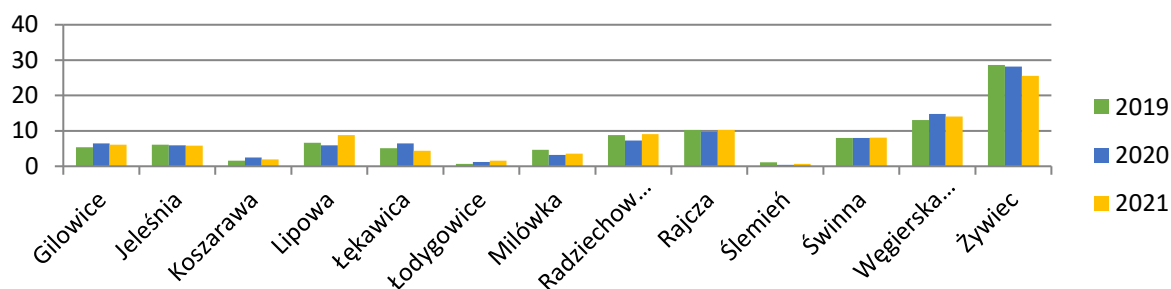
Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Najwyższy odsetek osób otrzymujących wsparcie z tytułu niepełnosprawności (realizowane przez ośrodki pomocy społecznej) mieszkało na terenie miasta Żywiec. Skala udzielonego wsparcia w mieście Żywiec (w kontekście wsparcia udzielonego przez pozostałe ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Żywieckiego) wyniosła w latach 2019-2021 odpowiednio: 32,15% - 29,19% - 26,87%). Najniższy poziom udzielonego wsparcia z tego tytułu odnotowano w analizowanym okresie w gminie Ślemień oraz w gminie Koszarawa.

Analogicznie, jak w odniesieniu do pojęcia niepełnosprawności, również pojęcie długotrwałej choroby nie zostało zdefiniowane w treści ustawy o pomocy społecznej. Problem **długotrwałej choroby** dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. **Ciężka choroba** natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie jednostce. Pod uwagę brane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów czy utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Wykres 2.11 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – DŁUGOTRWAŁA I CIĘŻKA CHOROBA

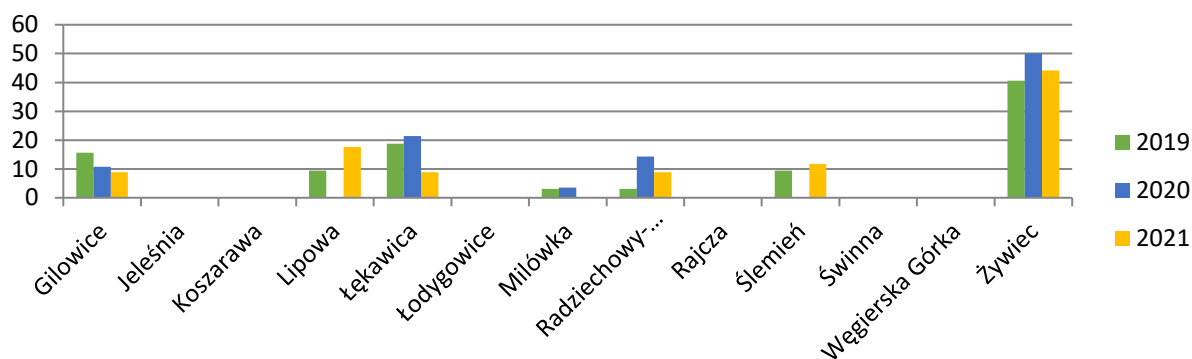
Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Żywieckiego w latach 2019-2021 udzieliły wsparcia z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby 1 815 mieszkańcom w 2019r., 1 580 mieszkańcom w 2020r. oraz 1 369 w 2021r. Największy odsetek mieszkańców objęty wsparciem odnotowano w mieście Żywiec (odpowiednio: 28,65% - 28,16% - 25,58%), na drugim miejscu pod względem liczby mieszkańców objętych wsparciem znalazła się gmina Węgierska Górka (13,06% - 14,81% - 14,09%).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2023r., poz. 535 z późn. zm.) przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Do kluczowych form przemocy zalicza się: *przemoc fizyczną, *przemoc seksualną, *przemoc psychiczną, *przemoc ekonomiczną/materialną, *zaniedbywanie, *cyberprzemoc. Wśród rodzajów przemocy wyróżnia się: *przemoc gorącą (agresja słowna i fizyczna) oraz *przemoc chłodną (działanie według z góry zaplanowanego scenariusza). Obowiązek spoczywający na samorządzie lokalnym w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej dotyczy w szczególności objęcia pomocą rodzin z problemem alkoholowym.

Wykres 2.12 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – PRZEMOC W RODZINIE

Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Niemal połowa wsparcia udzielonego przez ośrodki pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie trafiła do mieszkańców miasta Żywiec (40,63% - 50,00% - 44,18%). Wsparcia z tego tytułu – zgodnie ze wskazaniem w kwestionariuszu ankiety - nie udzielono w takich gminach jak: Jeleśnia, Koszarawa, Łodygowice, Rajcza, Świnna i Węgierska Górka.

Ośrodki pomocy społecznej organizują także obsługę organizacyjno-techniczną Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej, które zostały powołane w każdej gminie na podstawie nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z 2011r. Celem powołania Zespołu Interdyscyplinarnego jest szybsze i skuteczniejsze podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa, zahamowania zjawiska przemocy domowej, a także planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb, w tym realizacja procedury „Niebieskie Karty”. Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie działań instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności diagnozowanie problemu przemocy, podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach udzielania pomocy. Koordynacja łączy w sobie konieczność przepływu informacji między instytucjami mogącymi zapewnić pomoc, wypracowanie modelu pomocy dostosowanej do problemów danej rodziny oraz najbardziej efektywne, realne udzielanie pomocy. Zadaniem Zespołu jest również inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową. Członkami Zespołu są przedstawiciele: pomocy społecznej, policji, oświaty, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia, kuratorzy sądowi i przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. W skład Zespołu mogą wchodzić także prokuratorzy. Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe mające na celu budowanie i realizację strategii postępowania dla konkretnej rodziny dotkniętej przemocą. W skład grupy diagnostycznej wchodzi przedstawiciele służb i instytucji posiadających kompetencje do pracy przy rozwiązywaniu

specyficznych problemów w konkretnej rodzinie, skład grupy jest zawsze dobierany w zależności od potrzeb rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących.

Tabela 2.1 Liczba osób ogółem doznających przemocy domowej objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz stosunek procentowy liczby osób doznających przemocy do ogółu mieszkańców danej gminy

L.p.	Gmina/Liczba mieszkańców	2019		2020		2021	
1.	Czernichów (6 583)	30	0,46%	29	0,44%	42	0,64%
2.	Gilowice (6 304)	48	0,76%	60	0,95%	52	0,82%
3.	Jeleśnia (13 101)	272	2,08%	222	1,69%	189	1,44%
4.	Koszarawa (2 324)	23	0,99%	18	0,77%	9	0,39%
5.	Lipowa (10 961)	106	0,97%	74	0,68%	66	0,60%
6.	Łękawica (4 573)	30	0,66%	26	0,57%	23	0,50%
7.	Łodygowice (14 753)	40	0,27%	30	0,23%	21	0,14%
8.	Milówka (9 984)	109	1,09%	97	0,97%	124	1,24%
9.	Radziechowy-Wieprz (13 014)	94	0,72%	79	0,61%	51	0,39%
10.	Rajcza (8 639)	40	0,42%	38	0,44%	35	0,41%
11.	Świnna (8 007)	88	1,10%	82	1,02%	59	0,74%
12.	Ślemień (3 532)	11	0,31%	19	0,54%	14	0,40%
13.	Ujsoły (4 345)	12	0,28%	9	0,21%	12	0,28%
14.	Węgierska Górka (14 931)	70	0,47%	80	0,54%	57	0,38%
15.	Żywiec (30 313)	282	0,93%	115	0,38%	146	0,48%
Powiat Żywiecki 151 364 mieszkańców		1 255	0,83%	988	0,66%	900	0,59%

Źródło: Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2023-2027, Żywiec 2023

W powyższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące: liczby osób doświadczających przemocy domowej oraz procentowy wskaźnik udziału tych osób względem liczby mieszkańców danej gminy. W oparciu o dane można zauważyć stałą tendencję lub drobne wahania wartości wskaźnika procentowego liczby osób doznających przemocy na przestrzeni badanego okresu w poszczególnych gminach. Natomiast w skali powiatu wyraźnie zaznacza się po roku 2019 spadek wartości procentowego wskaźnika liczby osób doznających przemocy (wartość wskaźnika: 0,83% w roku 2019, wartość wskaźnika 0,66% w roku 2020 oraz wartość wskaźnika 0,59% w 2021).

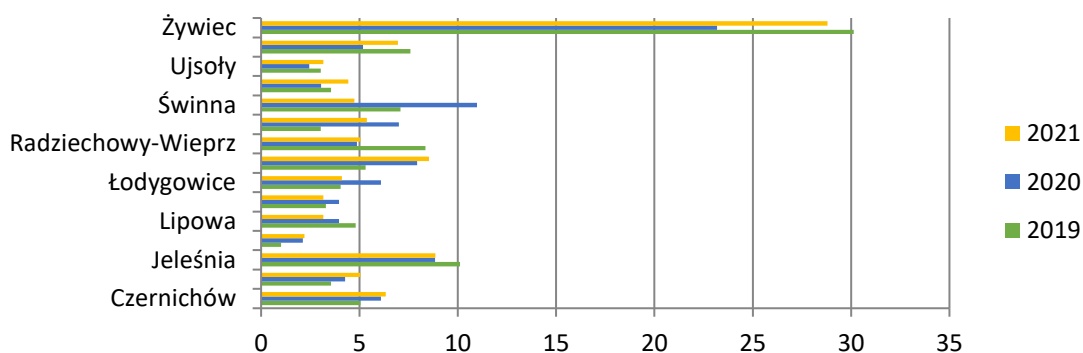
Zadania służb i instytucji podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w Powiecie Żywieckim:

- Sąd Rejonowy w Żywcu obejmuje obszar właściwości – dla miasta Żywiec oraz pozostałych 14 wiejskich gmin Powiatu Żywieckiego. Z danych uzyskanych z Zespołu kuratorów sądowych wykonujących orzeczenia w sprawach karnych wynika, że w latach 2019-2021 były podejmowane działania mające na celu motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz kierowanie osób doznających przemocy do Lokalnego Punktu Pomocy Pokrzywdzonym Przepięstwem w Żywcu lub Bielsku-Białej. Skala podejmowanych działań przez Kuratorów Sądowych w stosunku do osób doznających przemocy, jak i dla osób stosujących przemoc na przestrzeni lat 2019-2021 kształtowała się na podobnym poziomie i wynosiła w przybliżeniu 25 osób;
- Prokuratura Rejonowa w Żywcu swoją właściwością obejmuje miasto Żywiec i 14 gmin wiejskich, wchodzących w skład Powiatu Żywieckiego. Z pozyskanych danych wynika, że wobec osób stosujących przemoc domową stosowano środki zapobiegawcze w postaci dozoru Policji z zakazem kontaktowania się z pokrzywdzonym, nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, dozoru Policji pod warunkiem opuszczania lokalu zajmowanego z pokrzywdzonym oraz tymczasowego aresztowania. Ponadto we wnioskach składanych w sądzie o wymiar kary i środków karnych uwzględniono środki karne wymienione w art. 39 k.k. i obowiązki określone w art. 72 k.k. w szczególności zobowiązane do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Liczba osób, wobec których zastosowano środki zapobiegawcze w latach 2019-2021 kształtuje się na podobnym poziomie i wynosi od 27 do 29 osób. Wzrost działań w tym zakresie odnotowano w roku 2021. Wydaje się, że na nasilenie zachowań agresywnych wobec członków rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących w dużej mierze miały wpływ wszystkie specyficzne uwarunkowania związane z pandemią COVID-19;
- Na terenie Powiatu Żywieckiego działa Komenda Powiatowa Policji w Żywcu, 5 Komisariatów Policji w: Gilowicach, Łodygowicach, Jeleśni, Węgierskiej Górze i Rajczy oraz Posterunek Policji w Milówce, obejmując swym zasięgiem 15 gmin powiatu. Funkcjonariusze w ramach swych obowiązków służbowych, w związku z przemocą domową przeprowadzają: bieżące interwencje domowe, nadzorują i kontrolują rodziny oraz osoby wspólnie zamieszkujące, objęte procedurą „Niebieskiej Karty”, wdrażają wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania lub jego bezpośredniego otoczenia. W badanym okresie, tj. w latach 2019-2021, liczba interwencji domowych Policji wahała się od 3 254 do 2 459,

z wyraźnym zaznaczeniem tendencji spadkowej w roku 2021. W okresie obowiązywania pandemii COVID-19, Policja wszczęła zdecydowanie mniejszą liczbę procedur „Niebieskie Karty”. Niestety nie oznacza to, że stosowanie przemocy w czasie epidemii było mniejsze. Jak wskazują dane Komendy Policji w Żywcu, struktura osób stosujących przemoc domową w Powiecie Żywieckim jednoznacznie wskazuje, że osobami częściej stosującymi przemoc są mężczyźni. W badanym okresie, aż 91% mężczyzn została uznana za osoby stosujące przemoc domową;

- W Powiecie Żywieckim zostało powołanych 15 Zespołów Interdyscyplinarnych, do których kierowane są oryginały wszystkich wypełnionych/utworzonych formularzy „Niebieska Karta A”, ze względu na właściwość przynależności terytorialnej osoby doznającej przemocy.

Wykres 2.13 Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę

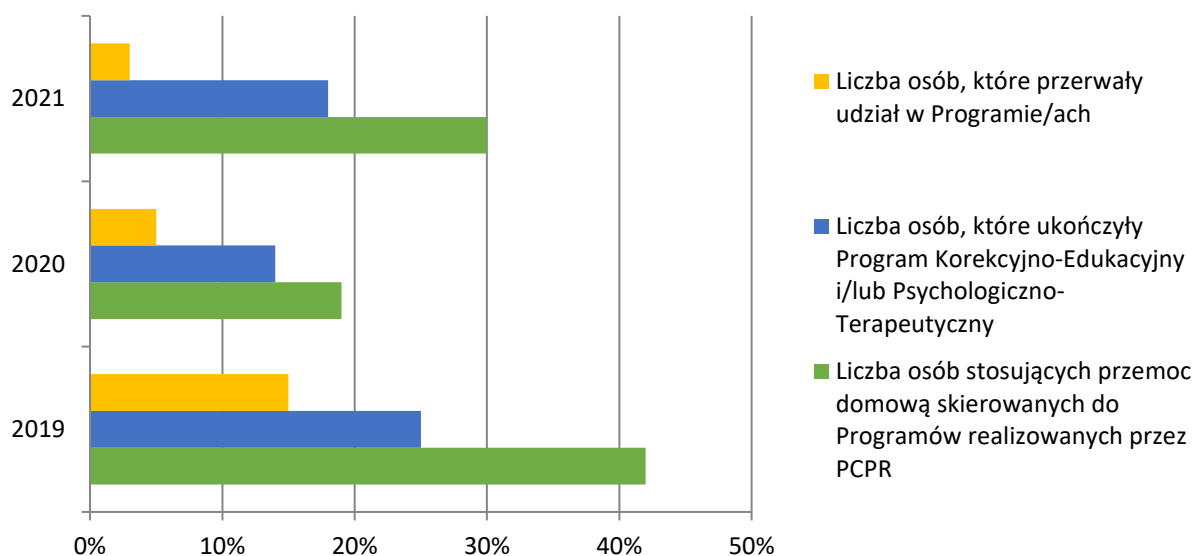
Źródło:

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2023-2027, Żywiec 2023

- Powiat Żywiecki realizuje swoje zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym przeciwdziałania przemocy domowej za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu. W ramach zadań własnych prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne dla rodzin i indywidualnych osób. Bardzo często osoby zgłaszające się do specjalisty znajdują się w sytuacji długotrwałego doświadczania traumy, niejednokrotnie komunikując wielowymiarowe problemy. Znaczną grupę osób potrzebujących pomocy stanowią osoby doświadczające przemocy domowej, często wymagające pracy z całą rodziną. Kolejnym zadaniem realizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu jest interwencja kryzysowa. Podejmowane działania w tym zakresie prowadzone są w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej. W ramach realizacji zadań z zakresu administracji rządowej Powiat realizuje - poprzez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu – program korekcyjno-edukacyjny oraz program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową. Pierwszą edycję programu korekcyjno-edukacyjnego rozpoczęto w

2006 roku, i do końca 2021r. zostało zrealizowanych trzydzieści dwie edycje zajęć grupowych programu. Zajęcia w ramach programu psychologiczno-terapeutycznego organizowane są od roku 2017, a do 2021 r. zostało przeprowadzonych pięć sesji indywidualnych. Uczestnikami obu Programów są osoby skierowane przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym: Zespoły Interdyscyplinarne, Zespoły Kuratorskie i Policję.

Wykres 2.14 Osoby stosujące przemoc domową skierowane do udziału w Programach

Źródło:

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2023-2027, Żywiec 2023

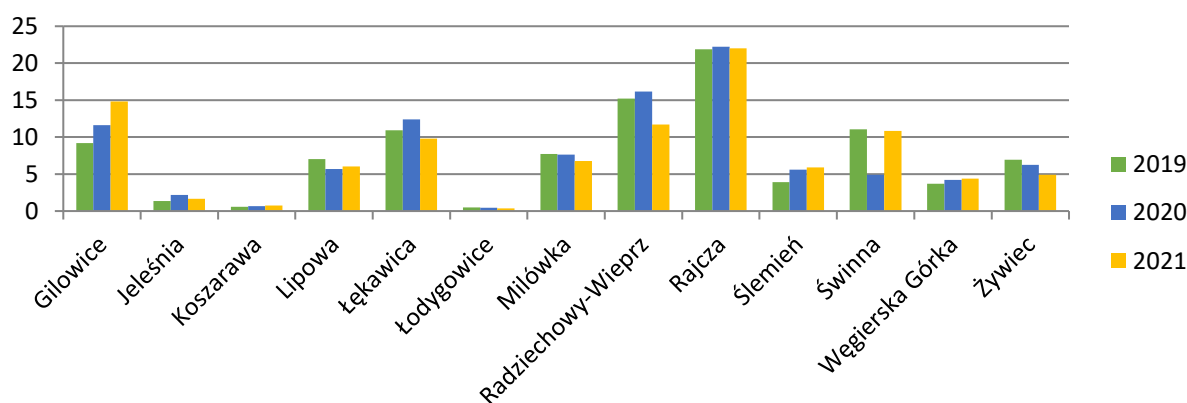
Przemoc domowa jest zjawiskiem trudnym do badania, ze względu na fakt, że dotyczy najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Ogólne szacowanie skali przemocy domowej obarczone jest dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju zjawiska. Osoby doznające przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które są dla nich wstydlive.

Handel ludźmi jest formą współczesnego niewolnictwa i poważnym przestępstwem rażąco naruszającym podstawowe prawa człowieka, którego istotą jest wykorzystanie człowieka nawet za jego zgodą, przy użyciu wskazanych w kodeksie karnym metod i środków. Jest zbrodnią naruszającą niezbywalne prawo każdego człowieka do godności zagwarantowanej przez liczne porozumienia międzynarodowe, w tym dyrektywy unijne, a także przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej.

Wsparcie z tytułu handlu ludźmi nie zostało udzielone przez żaden z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Żywieckiego w latach 2019-2021.

W rozwoju cywilizowanych społeczeństw europejskich opieka prawna nad rodziną pojawiła się stosunkowo niedawno, bo na początku XIX wieku i oznaczało to wzięcie przynajmniej części odpowiedzialności przez państwo za tych, którzy potrzebują wsparcia, uznanie uprawnień opiekuńczych potrzebującym i obligatoryjności ich realizacji przez powołane do tego podmioty. W polskim prawie pracy ochronę macierzyństwa wprowadziła ustawa dotycząca pracy młodocianych i kobiet z 1924 roku. W polskim prawie świadczenia z tytułu macierzyństwa mają charakter mieszany: świadczenia o charakterze ubezpieczeniowym oraz świadczenia o charakterze socjalnym. Uprawnienia dla rodzin, w tym dla kobiet i osób opiekujących się dziećmi, zagwarantowane są w Ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., są to świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Wykres 2.15 - Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA LUB WIELODZIETNOŚCI

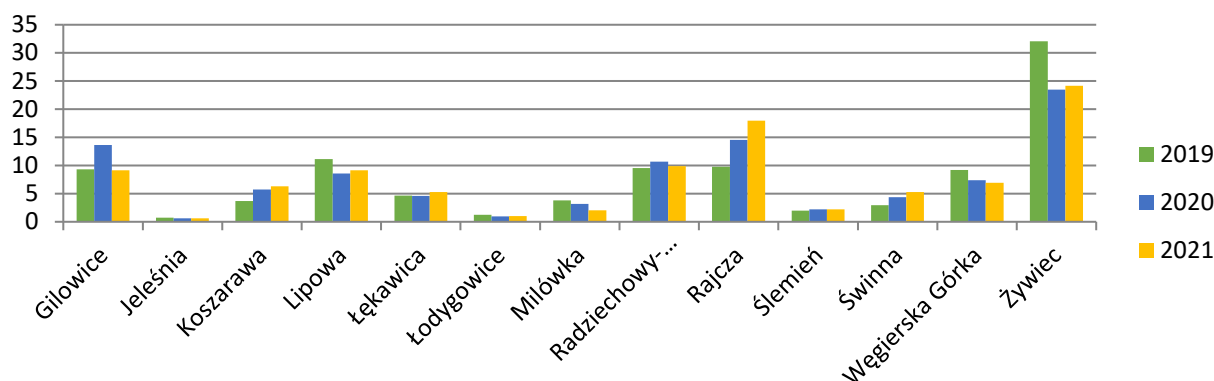
Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

W zakresie poziomu przyznanego wsparcia z tytułu potrzeb ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na pierwszy plan wysuwają się takie gminy jak: Rajcza (21,87% – 22,21% – 22,01%), Radziechowy-Wieprz (15,23% – 16,17% – 11,70%), Gilowice (9,18% – 11,63% – 14,84%) oraz Łękawica (10,94% - 12,41% - 9,81%). Najniższy poziom udzielonego wsparcia w tym zakresie odnotowano w gminie Koszarawa oraz w gminie Łodygowice.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców oznacza sytuację, w której rodzice (lub opiekunowie) nie sprawują odpowiedniej opieki nad dziećmi; kiedy nie mogą, nie umieją lub nie chcą wypełniać swoich funkcji opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci w sposób społecznie akceptowany.

Wykres 2.16 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

W zakresie wsparcia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w mieście Żywiec udzielono wsparcia na poziomie 32,07% - 23,50% - 24,16%. W Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 było to najwyższy wskaźnik udzielonego przez ośrodki pomocy społecznej wsparcia w tym zakresie. Wskaźnik oscylujący wokół 1% mieszkańców, którym udzielono wsparcia w tym zakresie został odnotowany w gminach: Jeleśnia oraz Łodygowice.

Cudzoziemcy, którzy otrzymali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą mogą skorzystać z pomocy realizowanej przez okres do 12 miesięcy w ramach tzn. indywidualnego programu integracji (IPI) mającego na celu wspieranie procesu ich integracji. Można przyjąć dwa ujęcia kwestii społecznej jaka są trudności w integracji cudzoziemców. Ujęcie pierwsze – wąskie – obejmuje zadania własne powiatu: trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą są podstawą do przyznania pomocy społecznej w ramach zadań własnych powiatu w formie świadczeń niepieniężnych (np. w formie specjalistycznego poradnictwa czy interwencji kryzysowych). Ujęcie szerokie obejmuje zadania własne i zlecone powiatu: Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą są podstawą do przyznania pomocy społecznej zarówno w ramach zadań własnych powiatu realizowanych poza indywidualnym programem integracji w formie świadczeń niepieniężnych, jak i pomocy w formie świadczeń niepieniężnych opłacanych z budżetu powiatu i świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa w ramach indywidualnego programu integracji.

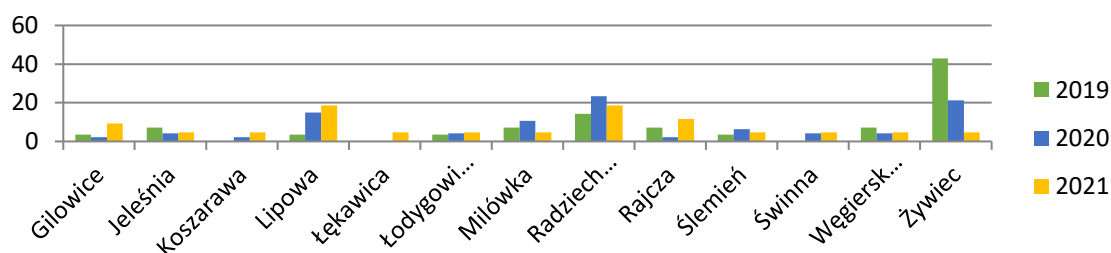
W okresie objętym badaniem (lata 2019-2021) żadna gmina Powiatu Żywieckiego nie udzieliła wsparcia z tytułu trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej status uchodźcy. Wskazania wszystkich gmin zadeklarowane w kwestionariuszy określają 0%. Należy podkreślić, że okres objęty badaniem to lata 2019-2021. Aktualnie, po rozpoczęciu działań wojennych

na terenie Ukrainy (24 lutego 2022r.) oraz wprowadzeniu szeregu regulacji prawnych dotyczących zasad udzielania pomocy osobom migrującym z terenów objętych działaniami wojennymi, poziom wsparcia udzielanego z tytułu trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali na terenie Rzeczypospolitej status uchodźcy uległ znaczącej zmianie.

Osoby opuszczające zakłady karne i areszty śledcze mogą ze strony ośrodków pomocy społecznej liczyć jedynie na pomoc doraźną. W obecnym systemie brakuje pomocy długofalowej i kompleksowej, która pozwoliłaby tym osobom na ponowną adaptację w społeczeństwie. Pomoc osobom mającym trudności po zwolnieniu z zakładu karnego to zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Wśród beneficjentów pomocy społecznej byli więźniowie stanowią grupę specyficzną poprzez swoje trudności

w readaptacji społecznej, przede wszystkim z racji obciążenia przeszłością i często dłuższą izolacją. Wsparcie skierowane do nich musi być wielokierunkowe i trwałe.

Wykres 2.17 - Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU SIĘ DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO

Źródło:

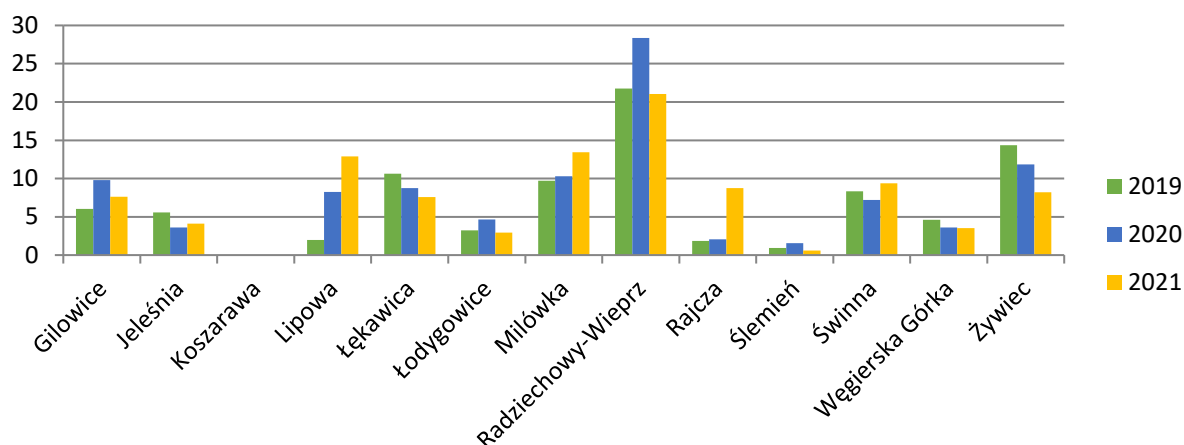
opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

W Powiecie Żywieckim wsparcie udzielone z tytułu trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego zostało udzielone przede wszystkim przez ośrodek pomocy społecznej działający w Żywcu (42,88 – 21,26 – 4,65). Na drugim miejscu znalazła się gmina Radziechowy-Wieprz (14,28 – 23,40 – 18,61) oraz Lipowa (3,57 – 14,89 – 18,61). Warta uwagi jest tendencja występująca w poziomie udzielanego wsparcia w poszczególnych latach, gdzie – na terenie miasta Żywiec odnotowano wyraźną tendencję spadkową, natomiast na terenie gminy Radziechowy-Wieprz oraz Lipowa – tendencję wzrostową.

W szerokim wachlarzu zadań realizowanych przez instytucje pomocy społecznej znajduje się również udzielanie pomocy osobom uzależnionym, co reguluje Ustawa o pomocy społecznej w art., 3 pkt 9. Aby jasno określić związane z tym zadania, należy rozpoznać potrzeby społeczne, które są w

niewystarczającym stopniu zaspokajane przez inne instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Osoba z problemem alkoholowym w pomocy społecznej wymaga równoczesnego podejmowania wobec niej wielu działań zmierzających do rozwiązania jej problemów, m.in. *zdrowotnych, *bezrobocia, *bezdomności, *ubóstwa, *deficytów umiejętności życiowych, *uzależnienia lub współuzależnienia.

Wykres 2.18 - Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – ALKOHOLIZM LUB NARKOMANIA

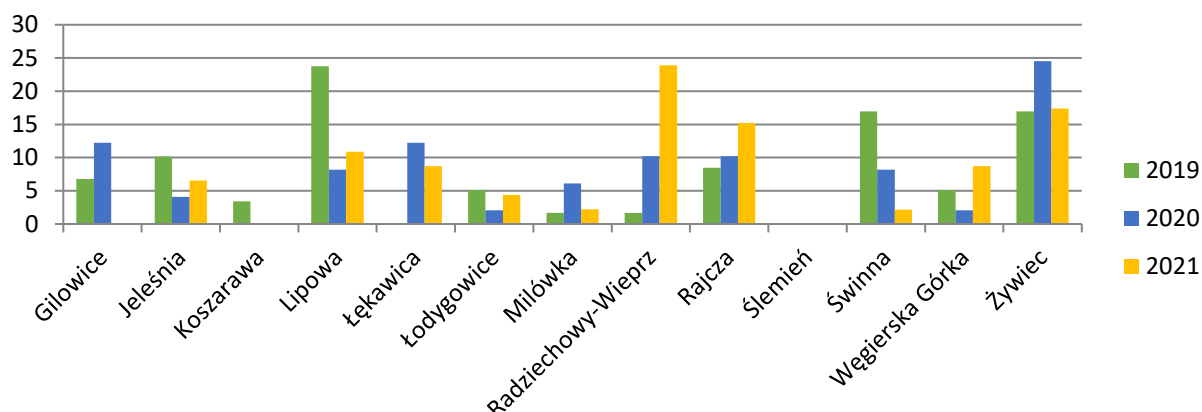
Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Najwyższy poziom wsparcia udzielonego z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w latach 2019-2021 odnotowano w gminie Radziechowy-Wieprz (21,76 – 28,35 – 21,05). Na kolejnych pozycjach znalazły się: gmina Milówka (9,72 – 10,31 – 13,45) oraz gmina Żywiec (14,35 – 11,85 – 8,19). Gmina Koszarawa zadeklarowała, że w okresie 2019-2021 nie udzieliła żadnego wsparcia z tytułu alkoholizmu lub narkomanii.

Problematyka zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych silnie wiąże się z pojęciem „radzenia sobie”. Natomiast skuteczność radzenia sobie zależy od szeregu czynników zewnętrznych i wewnętrznych wobec człowieka. Do świadczeń pomocy społecznej, możliwych do udzielenia w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej zaliczają się: * świadczenia pieniężne w formie zasiłków celowych, *udzielanie schronienia, zapewnienie posiłków oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym. W przypadku udzielania świadczeń pieniężnych, ważną przesłanką (ze względu na podmiot ponoszący ciężar świadczenia) jest zróżnicowanie typu występującej sytuacji kryzysowej, tj.: *klęski żywiołowej lub ekologicznej, * zdarzenia losowego, powodującego konieczność poniesienia wydatków przez osoby nim dotknięte.

Wykres 2.19 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – ZDARZENIE LOSOWE I SYTUACJA KRYZYSOWA

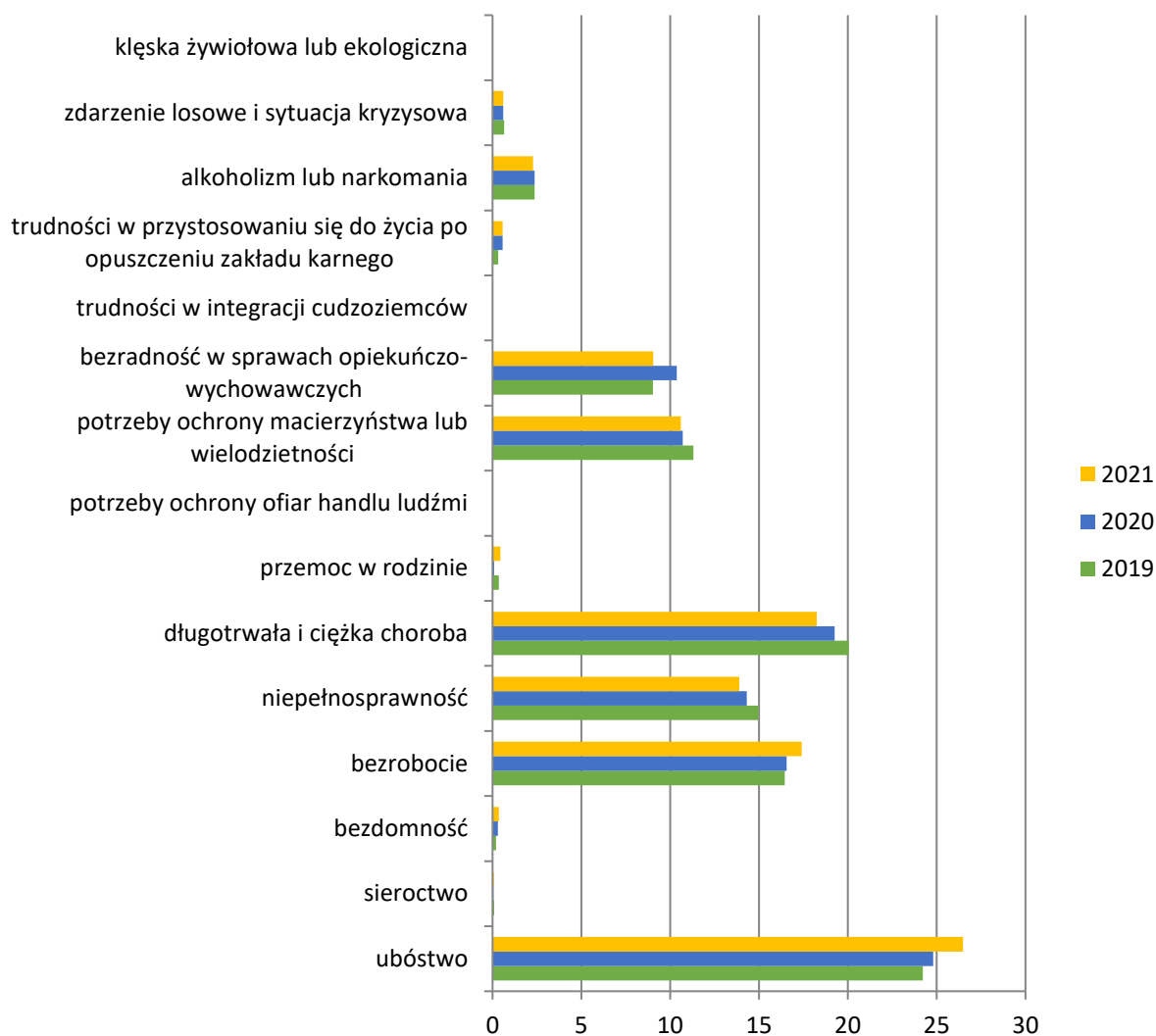
Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Najwyższy odsetek osób korzystających ze wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej z tytułu zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej odnotowano w mieście Żywiec (16,96 – 24,50 – 17,39). W gminach Lipowa, Radziechowy-Wieprz oraz Świnna wskaźnik udzielonego wsparcia z tego tytułu różnił się istotnie w poszczególnych latach (objętych badaniem). Najtrudniejszym okresem z tytułu wystąpienia zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej był w gminie Lipowa i Świnna rok 2019, natomiast w gminie Radziechowy-Wieprz – rok 2021.

Analiza porównawcza natężenia występowania problemów społecznych w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 w kontekście wysokości i przyczyn wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej wskazuje, że dominujący obszar problemowy stanowi ubóstwo, z tytułu którego udzielono wsparcie w wysokości ¼ wszystkich przyznanych środków (odpowiednio: 24,22% - 24,81% - 26,48%). Na kolejnych pozycjach znalazły się: długotrwała i ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność, z tytułu których udzielono wsparcia, którego odsetek mieści się w przedziale 14% - 20%. Trzecią pozycję zajmuje grupa problemów skupionych wokół bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności ze wsparciem udzielonym na poziomie 9% - 11%. W okresie objętym analizą (lata 2019-2021) nie odnotowano – z punktu widzenia wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej – żadnych działań podejmowanych w obszarach potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi oraz trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej status uchodźcy.

Wykres 2.20 Natężenie występowania obszarów problemowych w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2020 w perspektywie wysokości i przyczyn wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej

Źródło:

opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (OPS-y w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021)

Jednostki Samorządu Terytorialnego w Powiecie Żywieckim – POWIAT

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu jest jednostką organizacyjną Powiatu, która realizuje zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej oraz zadania określone w następujących aktach normatywnych:

- Ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz aktów wykonawczych do tej ustawy;
- Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (oraz aktów wykonawczych do tej ustawy);
- Ustawie z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawie z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego;

- Ustawie z dnia 9 marca 2023r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw.

Ponadto PCPR wykonuje zadania zapisane w:

- Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych;
- Powiatowym Programie Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych;
- Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej;
- Powiatowym Program Rozwoju Pieczy Zastępczej;
- Powiatowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

PIECZA ZASTĘPCZA

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu zostało wyznaczone organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na obszarze Powiatu Żywieckiego. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym w Centrum funkcjonuje Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej oraz Zespół ds. świadczeń.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022r. w Powiecie Żywieckim funkcjonowało 89 rodzin zastępczych, w których łącznie przebywało 143 dzieci.

Tabela 2.2 Podział rodzin zastępczych według form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Żywieckiego na koniec 2022 r.

Typy rodzin	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewnione	40	57
Niezawodowe	43	59
Zawodowe	3	11
Zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1
Rodzinne domy dziecka	2	15
Razem	89	143

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

Tabela 2.3 Liczba rodzin i dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w poszczególnych gminach Powiatu Żywieckiego w roku 2022r.

Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci
Koszarawa	1	2
Jeleśnia	8	11
Świnna	0	0
Ślemień	0	0

Gilowice	1	2
Czernichów	1	1
Milówka	6	15
Węgierska Górka	12	31
Rajcza	7	7
Ujsoły	4	8
Łodygowice	8	11
Łękawica	2	3
Radziechowy - Wieprz	15	20
Lipowa	8	10
Żywiec	16	22

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

W zakresie realizacji zadań wynikających z pełnienia roli organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współpracuje z następującymi organizacjami:

- sądami rodzinnymi (w zakresie przygotowania opinii o całokształcie sytuacji dziecka i okresowej oceny sytuacji dziecka);
- gminnymi ośrodkami pomocy społecznej;
- kuratorami sądowymi;
- ośrodkiem adopcyjnym;
- instytucjami oświaty;
- szeroko rozumianymi podmiotami leczniczymi (w kontekście uzyskania specjalistycznej pomocy zdrowotnej).

INTERWENCJA KRYZYSOWA I REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Powiat Żywiecki realizuje zadania związane z interwencją kryzysową za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i działającego w jego ramach Punktu Interwencji Kryzysowej. W roku 2022 udzielono pomocy i wsparcia realizując następujące zadania:

- przeprowadzono 15 interwencji w ramach interwencji kryzysowej dla osób będących w trudnej sytuacji życiowej, spowodowanej stosowaniem przemocy, utratą osoby bliskiej, śmierć samobójcza (praca z rodzinami trwa nadal);
- współpraca z Gminnymi Komisjami ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom;
- współpraca z Zespołami Interdyscyplinarnymi z poszczególnych gmin;
- współpraca z Sądem, Prokuraturą, Policją;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi,;
- prowadzenie poradnictwa dla osób szukających pomocy i schronienia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu opracowało „Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar doznających przemocy domowej” (Program realizowany był w latach 2017-2021, obecnie – po aktualizacji – nadal jest kontynuowany). Adresatami Programu są między innymi ofiary przemocy domowej, w tym: dzieci, sprawcy przemocy domowej oraz instytucje zajmujące się szeroko rozumianą pomocą rodzinie. Realizacja Programu mającego na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, zakłada następujące kierunki działań: *działania profilaktyczne, *działania interwencyjne, *działania wspierające oraz *działania korekcyjno-edukacyjne.

Przemoc domowa jest zjawiskiem, które dotyka wiele osób i rodzin, co potwierdzają dane ogólnopolskie, jak i te o wymiarze lokalnym. Uwikłane w przemoc są rodziny lub osoby wspólnie zamieszkujące, bez względu na status społeczny czy ekonomiczny. Warto również podkreślić, że w obliczu skutków pandemii COVID-19, grupą szczególnie wymagającą wsparcia są dzieci, osoby z niepełnosprawnością i osoby starsze, które w okresie izolacji domowej stały się bardziej zagrożone i dotknięte problemem przemocy ze strony domowników. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do osób doświadczających przemocy, świadków przemocy i osób stosujących przemoc w rodzinie. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga zaangażowania wielu służb, instytucji i ciągłego udoskonalania systemu pomocy. Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do wspólnej realizacji zadań, umożliwia stworzenie jednolitej strategii wsparcia oraz podniesienia skuteczności udzielanej pomocy. Do zadań własnych Powiatu

(w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej) należy: opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową oraz zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia i interwencji kryzysowej. Natomiast do zadań z zakresu administracji

rządowej realizowanych przez Powiat należy tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy domowej, a także opracowanie i realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

W ramach realizacji zadań zleconych przez administrację rządową, w roku 2022 przeprowadzono:

- 1 edycję Programu Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób stosujących Przemoc Domową

Tabela 2.4 Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych w roku 2022r.

Liczba osób skierowanych	Liczba osób, które ukończyły Program	Liczba osób, które przerwały udział w Programie
17	9	6

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

- 1 edycję Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla Osób Stosujących Przemoc Domową

Tabela 2.5 Program Psychologiczno-Terapeutyczny w roku 2022r.

Liczba osób zgłoszonych	Liczba osób, które ukończyły Program	Liczba osób, które przerwały udział w Programie
6	6	0

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

Uczestnikami obu Programów są osoby skierowane przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy, w tym: Gminne Zespoły Interdyscyplinarne, Zespoły Kuratorów Sądowych i Policję. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że odsetek osób, które ukończyły Programy, kształtuje się na poziomie 80%. Można zatem przyjąć, że Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz Program psychologiczno-terapeutyczny (realizowane w PCPR) w znaczący sposób przyczyniają się do ograniczenia skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Żywieckim, poprzez powstrzymanie osób stosujących przemoc od zachowań agresywnych, bezpośrednio zwiększając bezpieczeństwo osób dotkniętych przemocą domową.

PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Jednym z głównych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu jest podejmowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Realizując cele rehabilitacji społecznej środki PFRON przeznaczone są na:

- dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- likwidację barier architektonicznych, barier w komunikowaniu się i barier technicznych;
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnością;
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Turnusy rehabilitacyjne.

Uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w turnusach rehabilitacyjnych jest jedną z podstawowych form rehabilitacji społecznej, która ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnością uczestnictwa w życiu społecznym. Turnus rehabilitacyjnych to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku. Celem uczestnictwa w turnusie jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności i rozwijania kontaktów społecznych.

Tabela 2.6 Uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2020-2022r.

Uczestnicy turnusów rehabilitacyjnych	2020		2021		2022	
	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie
Osoby dorosłe i ich opiekunowie	51	48	50	47	66	59
Dzieci i młodzież ucząca się i ich opiekunowie	28	27	50	49	41	37
RAZEM	79	75	100	96	107	96

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

Likwidacja barier.

Barier architektoniczne, techniczne i w komunikowaniu się są jednym z ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnością korzystanie z prawa do pełnego życia i zaspokojenia swoich potrzeb analogicznie do potrzeb osób pełnosprawnych.

Tabela 2.7 Likwidacja barier architektonicznych

Likwidacja barier architektonicznych	2020		2021		2022	
	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie
Osoby składające wniosek	59	36	65	36	65	36
RAZEM	59	36	65	36	65	36

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

Tabela 2.8 Likwidacja barier w komunikowaniu się

Likwidacja barier w komunikowaniu się	2020		2021		2022	
	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie
Osoby składające wniosek	88	60	70	53	46	37
RAZEM	88	60	70	53	46	37

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2.9 Likwidacja barier technicznych

Likwidacja barier technicznych	2020		2021		2022	
	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie
Osoby składające wniosek	35	33	28	21	36	36
RAZEM	35	33	28	21	36	36

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

Tabela 2.10 Środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne

Środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne	2020		2021		2022	
	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie
Osoby składające wniosek	1 106	936	1 168	773	1 038	863
RAZEM	1 106	936	1 168	773	1 038	863

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

Tabela 2.11 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji osób niepełnosprawnych

Dofinansowanie sportu, kultury i rekreacji osób niepełnosprawnych	2020		2021		2022	
	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie
Organizacje pozarządowe ubiegające się o dofinansowanie sportu, kultury i rekreacji osób niepełnosprawnych	11	3	4	3	3	3
RAZEM	11	3	4	3	3	3

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Żywcu realizuje zadania określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (oraz w aktach wykonawczych do niej). Zespół działa od 2011 roku w strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu. W 2020 roku z uwagi na wystąpienie sytuacji pandemii COVID-19 nastąpił

wyraźny spadek przyjmowanych wniosków i wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (na mocy ustawy ważność wcześniej wydanych orzeczeń oraz kart parkingowych została automatycznie przedłużona).

Tabela 2.12 Zadania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Rodzaj zadania	2020	2021	2022
Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności	1 961	2 107	2 146
Orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	256	246	267
Wydanie legitymacji dla osób niepełnosprawnych	265	337	363
Wydanie kart parkingowych	317	427	503

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu

W roku 2021 odnotowano znaczny wzrost składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności, legitymacji czy kart parkingowych pomimo przedłużenia ważności orzeczeń, legitymacji i kart parkingowych na mocy ustawy covidowej. Tendencja ta utrzymała się również w roku 2022.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ.

Na terenie Powiatu Żywieckiego funkcjonuje jeden Dom Pomocy Społecznej. Dom Pomocy Społecznej przeznaczony jest dla osób starszych i dysponuje liczbą 100 miejsc. Zapewnia swoim mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, edukacyjne, społeczne i religijne na poziomie obowiązującego standardu. Zapewnia również bezpieczeństwo i godne życie, intymność, niezależność oraz umożliwia rozwój osobowości, a w miarę możliwości również samodzielność. W roku 2020 wydano 28 decyzji umieszczających w Domu Pomocy Społecznej w Żywcu. W roku 2021 wydano 25 decyzji umieszczających w Domu Pomocy Społecznej. Wśród potrzeb zgłoszonych przez osoby zarządzające instytucją znalazło się: *kontynuacja remontu pokoi i łazienek pensjonariuszy oraz ich przystosowanie pod kątem osób z niepełnosprawnością, *termomodernizacja budynku DPS oraz zastosowanie nowoczesnych rozwiązań (fotowoltaika, pompy ciepła) w celu zmniejszenia kosztów utrzymania budynku. Sytuacja finansowa Domu Pomocy Społecznej w 2022 roku była bardzo trudna z uwagi na to, że na przestrzeni roku 2022, z DPS korzystało tylko 91 osób. Duża liczba zgonów i brak osób chętnych do umieszczenia spowodowało, że bez pomocy finansowej Powiatu DPS nie był w stanie funkcjonować samodzielnie.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY

Od roku 2019 działa w Radziechowach Środowiskowy Dom Samopomocy „Pod skrzydłem Anioła”. Przeznaczony jest dla 20 osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi, sprzężonymi oraz ze spektrum autyzmu. Jest to placówka wsparcia dziennego, gdzie jego uczestnicy przy współudziale specjalistów z różnych dziedzin, w ramach poszczególnych pracowni, nabierają wprawy w samodzielny funkcjonowaniu w życiu codziennym. W roku 2022 wsparciem Środowiskowego Domu Samopomocy objętych było 20 osób, mieszkańców Powiatu Żywieckiego.

REALIZACJA PROJEKTÓW I PROGRAMÓW

W latach 2019-2022 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu realizowało następujące projekty i programy:

- Projekt pn. „Szlachetna POMOC” – projekt adresowany do osób z niepełnosprawnością, związany z usługami asystenckimi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.
- Projekt pt. „Rodzina w Centrum – projekt adresowany do rodzin zastępczych i na kandydatów na rodziny zastępcze, dzieci umieszczonych w pieczy i usamodzielnianych wychowanków, a także rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy.
- Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” - edycja 2019-2020, 2021, 2022, 2023 oraz Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024: program adresowany do osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności i wymagających wsparcia w postaci usług asystencji osobistej.

2.2.3 Rynek pracy w Powiecie Żywieckim w perspektywie instytucjonalnej

Publiczne służby zatrudnienia w Polsce tworzy system wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy powoływanych przez władze samorządowe odpowiednio szczebla: wojewódzkiego i powiatowego, urząd obsługujący ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędy wojewódzkie, realizujące zadania określone ustawą. Minister właściwy ds. pracy pełni funkcję koordynatora publicznych służb zatrudnienia. System organów zatrudnienia ma charakter rządowo-samorządowy, a jego istotną cechą jest niezależność każdej jednostki organizacyjnej. Formalna i organizacyjna odrębność między organami rządowymi powoduje, że w Polsce występuje model zdecentralizowany. Ogólna polityka rynku pracy ustalana jest na szczeblu krajowym (rządowym): Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowuje i koordynuje politykę państwa w dziedzinie rynku pracy, natomiast urzędy pracy zarówno powiatowe, jak i wojewódzkie określają i koordynują politykę lokalnego i regionalnego rynku pracy zgodnie z potrzebami danego rynku. Zadania realizowane przez

powiatowe urzędy pracy określone zostały w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004r. (Dz. U. 2024 poz. 475 z późn. zm.).

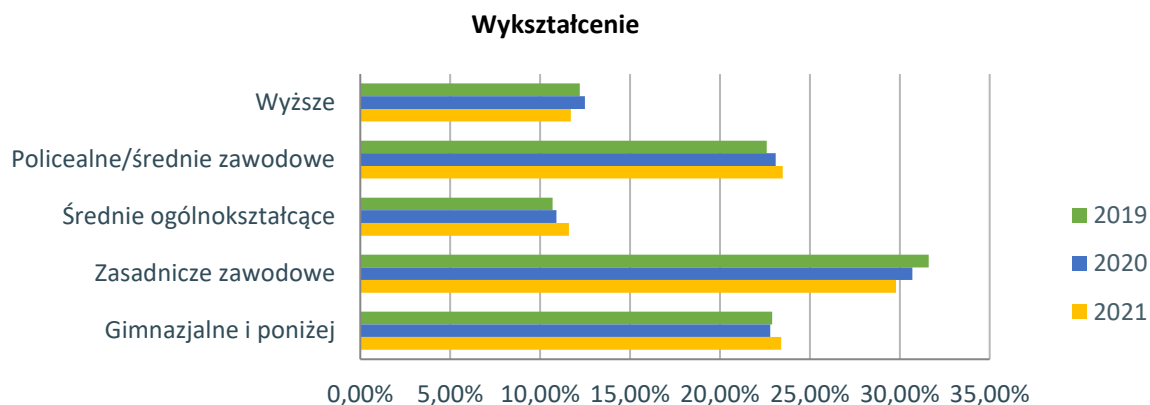
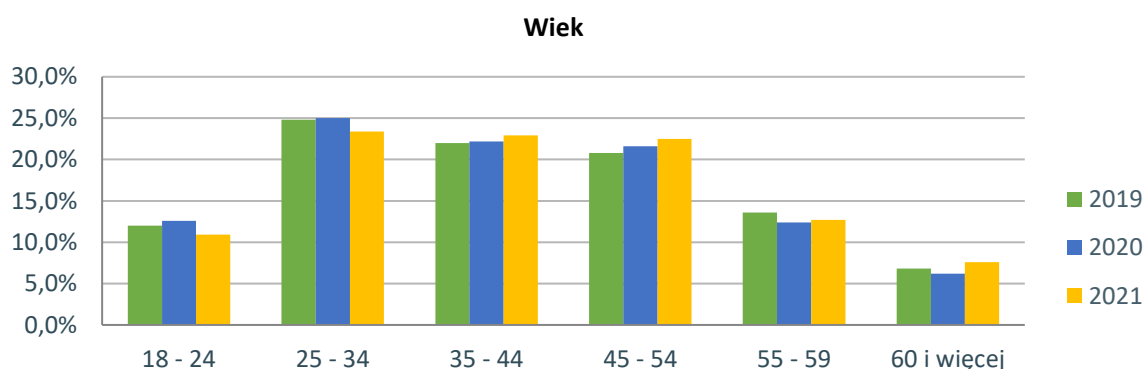
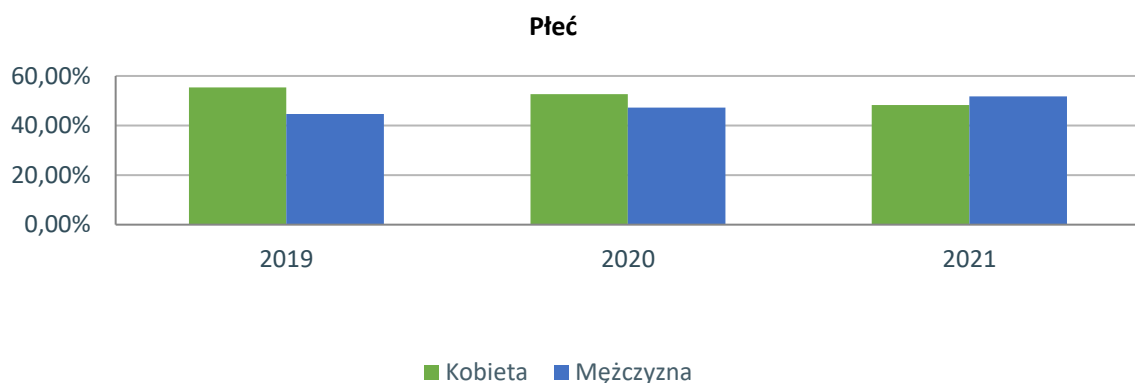
W oparciu o dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu (kwestionariusz ankiety) liczba osób zarejestrowanych wyniosła odpowiednio: 3 304 osoby (2019), 3 982 (2020) oraz 3 039 (2021), co stanowi 2,16% (2019), 2,60% (2020) oraz 1,98% (2021) w odniesieniu do liczby mieszkańców Powiatu Żywieckiego ogółem. Strukturę bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2021 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2.13 Struktura bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

PŁEĆ	2019	2020	2021
Kobieta	1 832 (55,4%)	2 100 (52,7%)	1 599 (48,3%)
Mężczyzna	1 472 (44,6%)	1 882 (47,3%)	1 440 (51,7%)
RAZEM	3 304 (100%)	3 982 (100%)	3 309 (100%)
WIEK	2019	2020	2021
18 - 24	397 (12,0%)	503 (12,6%)	334 (10,9%)
25 - 34	820 (24,8%)	996 (25,0%)	710 (23,4%)
35 - 44	730 (22,0%)	885 (22,2%)	697 (22,9%)
45 - 54	687 (20,8%)	856 (21,6%)	684 (22,5%)
55 - 59	447 (13,6%)	496 (12,4%)	384 (12,7%)
60 i więcej	223 (6,8%)	246 (6,2%)	230 (7,6%)
RAZEM	3 304 (100%)	3 982 (100%)	3 039 (100%)
WYKSZTAŁCENIE	2019	2020	2021
Wyższe	402 (12,2%)	497 (12,5%)	355 (11,7%)
Policealne/średnie zawodowe	746 (22,6%)	920 (23,1%)	714 (23,5%)
Średnie ogólnokształcące	353 (10,7%)	435 (10,9%)	352 (11,6%)
Zasadnicze zawodowe	1044 (31,6%)	1222 (30,7%)	907 (29,8%)
Gimnazjalne i poniżej	759 (22,9%)	908 (22,8%)	711 (23,4%)
RAZEM	3 304 (100%)	3 982 (100%)	3 039 (100%)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (PUP w latach 2019-2021)

Wykres 2.21 Struktura bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (PUP w latach 2019-2021)

Wśród osób posiadających status bezrobotnych w latach 2019-2020 nieznacznie dominowały kobiety. Sytuacja zmieniła się w roku 2021, w którym nieco ponad połowę wszystkich bezrobotnych stanowili mężczyźni (51,70%). „Odwrócenie” tendencji było efektem działań podjętych w wyniku wystąpienia pandemii COVID-19 (m.in. wprowadzenie lockdownu, „zamykanie się” firm w związku z trudną sytuacją na rynku itp.) Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową były osoby wpisujące się w przedział 25-34 lata (w 2020 roku była to grupa stanowiąca ¼ wszystkich zarejestrowanych osób). Z uwagi na

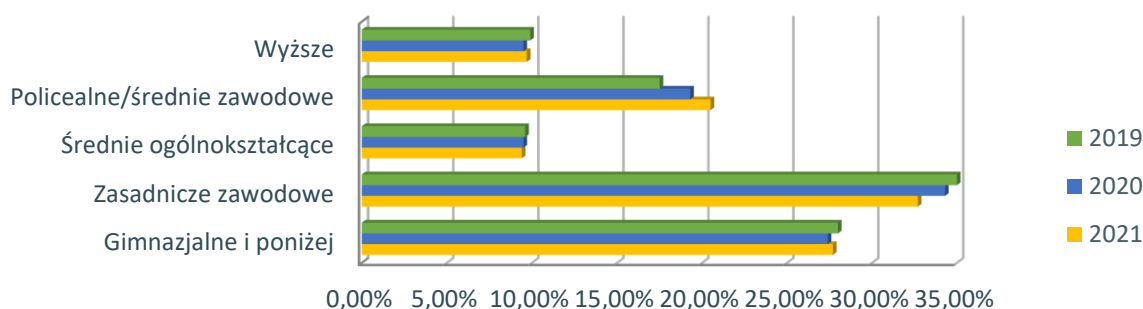
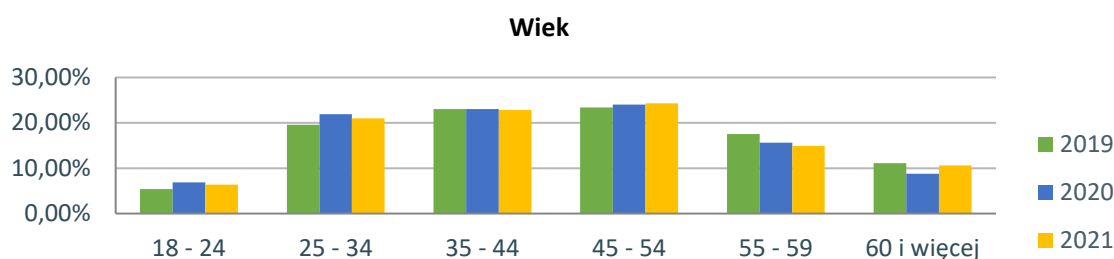
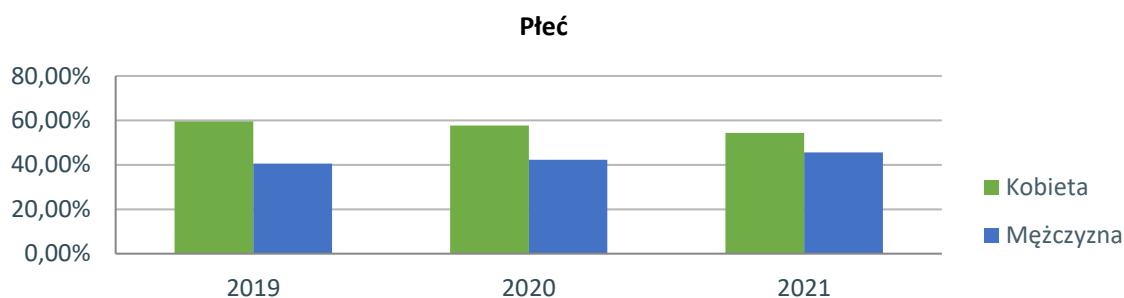
kryterium „Poziom wykształcenia” dominującą grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym we wszystkich latach objętych badaniem, tj. 2019-2020.

Tabela 2.14 Struktura długotrwałego bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

PŁEĆ	2019	2020	2021
Kobieta	863 (59,5%)	1 073 (57,7%)	801 (54,4%)
Mężczyzna	588 (40,5%)	786 (42,3%)	671 (45,6%)
RAZEM	1 451 (100%)	1 859 (100%)	1 472 (100%)
WIEK	2019	2020	2021
18 - 24	78 (5,4%)	126 (6,9%)	94 (6,4%)
25 - 34	284 (19,6%)	408 (21,9%)	309 (21,0%)
35 - 44	334 (23,0%)	428 (23,0%)	336 (22,8%)
45 - 54	339 (23,4%)	446 (24,0%)	358 (24,3%)
55 - 59	255 (17,5%)	288 (15,6%)	220 (14,9%)
60 i więcej	161 (11,1%)	163 (8,78%)	155 (10,6%)
RAZEM	1 451	1 859 (100%)	1 472 (100%)
WYKSZTAŁCENIE	2019	2020	2021
Wyższe	144 (9,9%)	177 (9,5%)	143 (9,7%)
Policealne/średnie zawodowe	254 (17,5%)	359 (19,3%)	302 (20,5%)
Średnie ogólnokształcące	138 (9,6%)	177 (9,5%)	138 (9,4%)
Zasadnicze zawodowe	508 (35,0%)	636 (34,3%)	481 (32,7%)
Gimnazjalne i poniżej	407 (28,0%)	510 (27,4%)	408 (27,7%)
RAZEM	1 451 (100%)	1 859 (100%)	1 472 (100%)

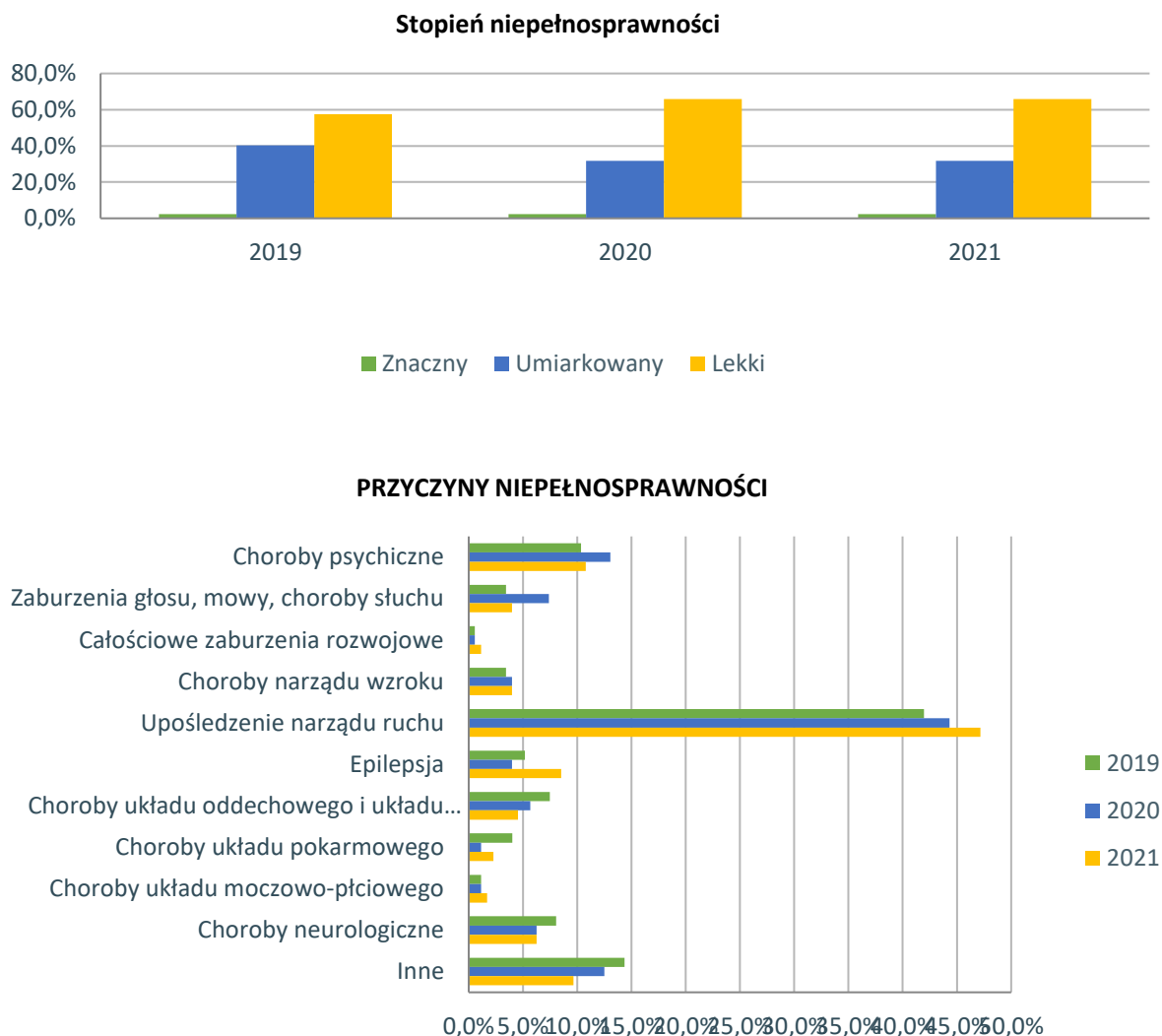
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (PUP w latach 2019-2021)

Wykres 2.22 Struktura długotrwałego bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (PUP w latach 2019-2021)

W grupie osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu, w latach 2019-2021 ponad połowę stanowiły kobiety. Sytuacja ta nie uległa zmianie na przestrzeni lat objętych badaniem, tj. 2019-2021. Dominującymi kategoriami wiekowymi były osoby w wieku 35-44 oraz 45-54. Osoby „wpisujące się” w te kategorie wiekowe – łącznie – stanowią nieco poniżej połowy wszystkich osób posiadających status osób długotrwale bezrobotnych (2019 – 46,4%, 2020 – 47,00%, 2021 – 47,1%). Analogicznie do grupy osób posiadających status osoby bezrobotnej, także w przypadku osób długotrwale bezrobotnych najliczniejszą kategorię stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (2019 – 35,0%, 2020 – 34,3%, 2021 – 32,7%).

Wykres 2.23 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP oraz przyczyny niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (PUP w latach 2019-2021)

W okresie 2019-2021 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu zarejestrowanych było średnio 175 osób z niepełnosprawnością (w 2019r. – 174 osoby, w 2020r. – 176 osób, w 2021r. – 176 osób). Wśród zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością dominowały osoby posiadające orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności (2019 – 57,5%, 2020 – 65,9%, 2021 – 65,9%). Najmniej licznie reprezentowaną grupę stanowiły osoby legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (2019 – 2021 – 2,3%). Analizując przyczyny niepełnosprawności u osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu, zdecydowanie dominującą grupę stanowiły osoby z upośledzeniem narządu ruchu (2019 – 42,0%, 2020 – 44,3%, 2021 – 47,2%). Na kolejnych pozycjach znalazły się osoby, u których jako główną przyczynę niepełnosprawności (w orzeczeniu o

niepełnosprawności) stwierdzono: „Inne” (2019 – 14,4%, 2020 – 12,5%, 2021 – 9,7%) oraz „choroby psychiczne” (2019 – 10,3%, 2020 – 13,1%, 2021 – 10,8%).

Wśród szkoleń i programów realizowanych na rzecz osób bezrobotnych przez Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu przeprowadzono:

- „kwalifikacja wstępna przyspieszona dla kierowców wykonujących przewóz drogowy kat. C1, C1+E, C, C+E” (w latach 2019-2020);
- „prawo jazdy kat. C, C+E, D” oraz „kwalifikacja wstępna przyspieszona dla kierowców wykonujących przewóz drogowy kat. D1, D1+E, D, D+E” (w latach 2019-2020);
- „operator wózka jezdnego” (w 2019 oraz w 2021).

Ponadto w ofercie szkoleń i programów znalazły się, takie kursy i szkolenia jak: „ABC Przedsiębiorczości”, „Rejestratorka medyczna”, „Kompleksowy Kurs Głównego Księgowego”, „kurs fryzjerski”, „kurs instruktora narciarstwa” oraz „kurs masażu”.

Aktywizując osoby bezrobotne Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu realizował zadania w ramach:

- podstawowych środków Funduszu Pracy;
- projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, projekt pn. „Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30+” zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu;
- projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, projekt pn. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Powiecie Żywieckim”;
- dodatkowych środków Funduszu Pracy z rezerwy Ministra dla programu staży w placówkach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dla osób długotrwale bezrobotnych;
- dodatkowych środków Funduszu Pracy z rezerwy Ministra dla programu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi.

W ramach współpracy z Centrum Integracji Społecznej, działającym na terenie Powiatu Żywieckiego, Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu, refundował świadczenia integracyjne dla – odpowiednio – 56 uczestników (2019), 50 uczestników (2020 oraz 2021).

2.2.4 Placówki oświatowe w Powiecie Żywieckim.

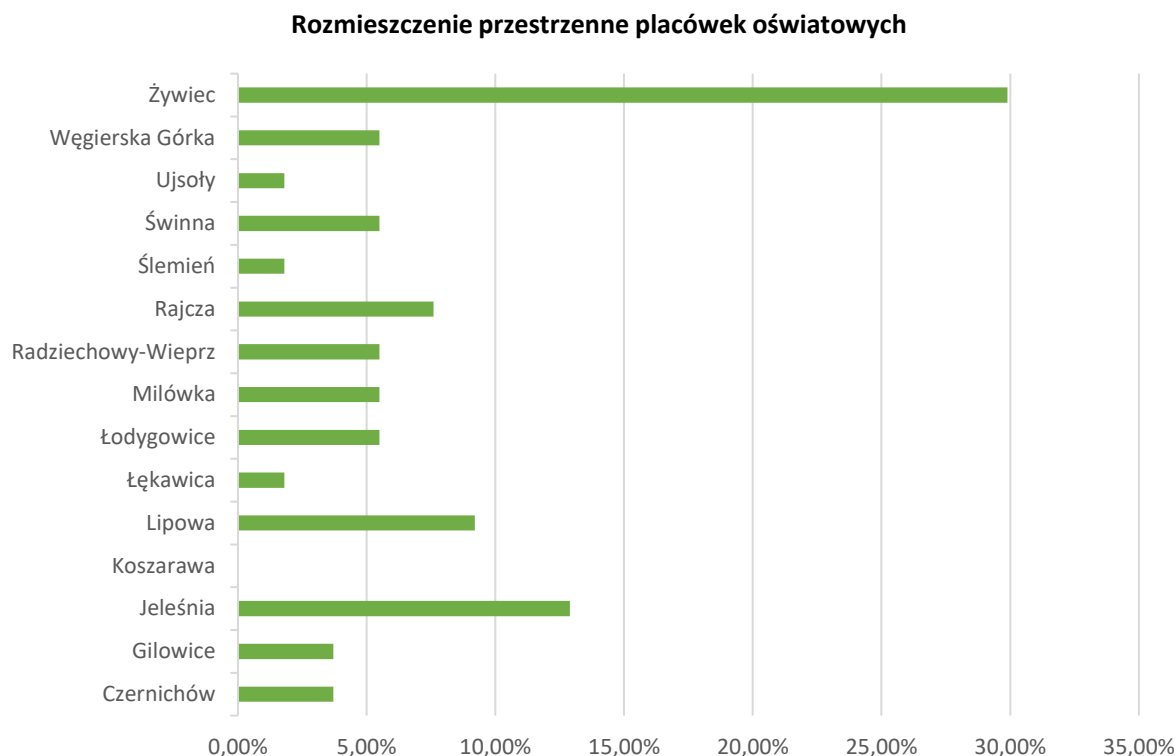
Polityka oświatowa to program działalności państwa w dziedzinie oświaty i wychowania formułujący zasady organizacji systemu nauczania i wychowania, podstawy materialno-ekonomiczne funkcjonowania systemu oświatowego oraz systemu zarządzania instytucjami oświatowymi. Jednym z elementów wpisujących się w politykę oświatową jest polityka edukacyjna. System oświaty zapewnia w szczególności: realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i rozwoju, wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka do rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną niedostosowaniem społecznym, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami, zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju, a zwłaszcza ośrodkami wielkomiejskimi i wiejskimi, upowszechnianie wśród młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej oraz opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej (Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe, Dz.U. 2024, poz. 737 ze zm.).

Celem realizacji kierunków polityki oświatowej państwa jest między innymi diagnozowanie problemów społecznych występujących w placówkach oświatowych oraz opracowanie sposobów minimalizowania ich skutków.

W badaniach, których celem było określenie natężenia występowania problemów społecznych w obszarze edukacji, uczestniczyły łącznie 54 placówki oświatowe prowadzące działalność na terenie Powiatu Żywieckiego, w tym: 10 placówek kształcących na poziomie ponadpodstawowym (stopa zwrotu wyniosła 63,5%).

Najwyższy odsetek zwrotu kwestionariuszy ankiety odnotowano ze szkół z miasta Żywiec, gminy Jeleśnia oraz gminy Lipowa. Natomiast żadna z placówek oświatowych z gminy Koszarawa, nie udzieliła wiążącej odpowiedzi w zakresie problemów społecznych skupionych wokół obszaru edukacji. Badanie zostało przeprowadzone w pierwszej połowie 2024r. Sekwencja czasowa pozyskiwania danych obejmowała lata 2021-2023.

Wykres nr 2.24 Rozmieszczenie przestrzenne placówek oświatowych w Powiecie Żywieckim

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań [stan na 31.03.2024.]

Struktura poziomu kształcenia przez placówki oświatowe w Powiecie Żywieckim wskazuje, że 18,5% stanowią placówki kształcące na poziomie ponadpodstawowym, natomiast 81,5% placówek kształci na poziomie podstawowym.

Wykres nr 2.25 Struktura poziomu kształcenia w Powiecie Żywieckim

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań [stan na 31.03.2024.]

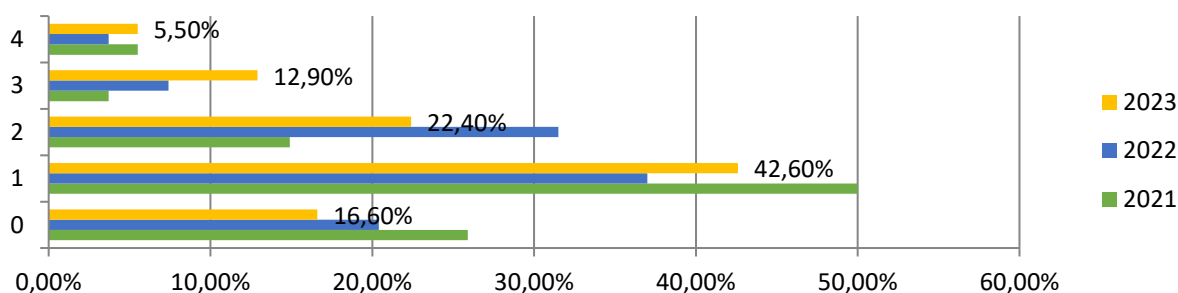
Na liście problemów społecznych, z którymi obecnie najczęściej borykają się placówki oświatowe znalazły się: depresja, dręczenie/tyranizowanie szkolne, nękanie/zastraszanie w sieci, aktywność seksualna małoletnich, narkotyki i substancje psychoaktywne, alkohol, zaburzenia odżywiania, problemy szkolne, media społecznościowe oraz agresja wobec siebie i innych.

Depresja jako problem społeczny w opinii badanych respondentów.

Depresja uznawana jest za schorzenie coraz bardziej rozpowszechniające się we współczesnym społeczeństwie, stanowiące powszechnie występujące zaburzenie zdrowia psychicznego. Dotyka zarówno ludzi bardzo młodych, jak i tych w starszym wieku. Wśród czynników ryzyka depresji u młodzieży, które wchodzą ze sobą w złożone, wielokierunkowe relacje wymienia się następujące:

- genetyczne (np. płeć, posiadanie depresyjnych rodziców, bliskich krewnych, nadużywanie substancji psychoaktywnych itp.);
- biologiczne (np. wiek – końcowa faza dojrzewania – 15-19 lat, zaburzenia snu, zmiany hormonalne, zaburzenia odżywiania się);
- psychospołeczne (np. odrzucenie, stresujące wydarzenia życiowe, niepowodzenia szkolne i problemy w relacjach interpersonalnych);
- środowiskowe (np. pochodzenie z mniejszości etnicznej, wzrastanie w środowisku odmiennym językowo i kulturowo, niski status socjoekonomiczny rodziny, styl wychowawczy oparty na kontrolowaniu dziecka, trudności w nauce).

Wykres nr 2.26 Depresja jako problem społeczny w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

W placówkach oświatowych działających na terenie Powiatu Żywieckiego, w opinii uczestników badania (pod pojęciem „uczestnik badania” należy rozumieć placówkę oświatową, która otrzymała kwestionariusz ankiety), depresja postrzegana jako problem społeczny, kształtuje się na relatywnie niski poziomie (w skali oceniania dominanta mieści się pozycji 1 – słabe natężenie występowania). Niemniej jednak podczas szczegółowej analizy uzyskanych danych dostrzec można tendencję

wzrostową w zakresie występowania analizowanego zjawiska. W kolejnych latach wyraźnie zaznacza się wzrost natężenia występowania zjawiska (przesunięcie na skali z pozycji 1 w roku 2021, odpowiednio przez pozycję 2 w roku 2022 do pozycji 3 w roku 2023. Jeżeli tendencja wzrostowa nie zostanie zahamowana, wówczas w najbliższych latach depresja stanie się bardzo poważnym problemem społecznym występującym w polskich placówkach oświatowych.

Dręczenie/tyranizowanie szkolne w opinii badanych respondentów.

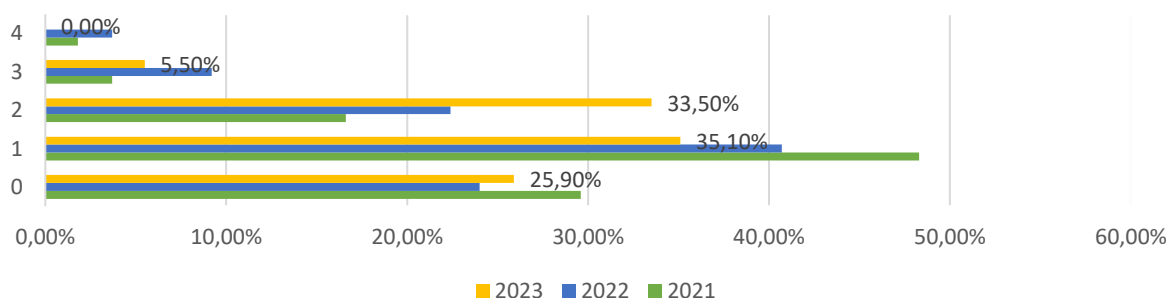
Wśród różnych form agresji i przemocy szkolnej należy wyróżnić zjawisko szczególne, wiążące się z systematycznym stosowaniem przemocy wobec określonego ucznia lub uczennicy przez jego kolegów i koleżanki, którzy mają nad ofiarą przewagę i świadomie ją wykorzystują. Dręczenie szkolne to specyficzny rodzaj przemocy rówieśniczej, charakteryzujący się dysproporcją między agresorem i ofiarą, długotrwałością stosowania przemocy oraz uwikłaniem w proces całej grupy.

Najczęściej występujące przyczyny nękania/tyranizowania w szkole (w perspektywie współczesnych czasów):

- wyśmiewanie wyglądu
- zastraszanie, traktowanie drugiej osoby jak kogoś gorszego
- bawienie się czymś kosztem

Formy nękania/tyranizowania w placówkach oświatowych to: przemoc słowna (dokuczanie, wyśmiewanie, rozpuszczanie plotek o kimś) oraz przemoc fizyczna (popychanie, szturchanie, zabieranie czyjejś własności).

Wykres nr 2.27 Dręczenie/tyranizowanie szkolne w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

W opinii osób uczestniczących w badaniu, problem dręczenia i tyranizowania szkolnego w placówkach oświatowych Powiatu Żywieckiego pojawia się ze średnim natężeniem. Niemniej jednak częstotliwość występowania tego typu zachowań nasila się. W perspektywie trzech ostatnich lat

(2021-2023), największe natężenie występowania zachowań dręczenia i tyranizowania szkolnego odnotowano w roku 2022.

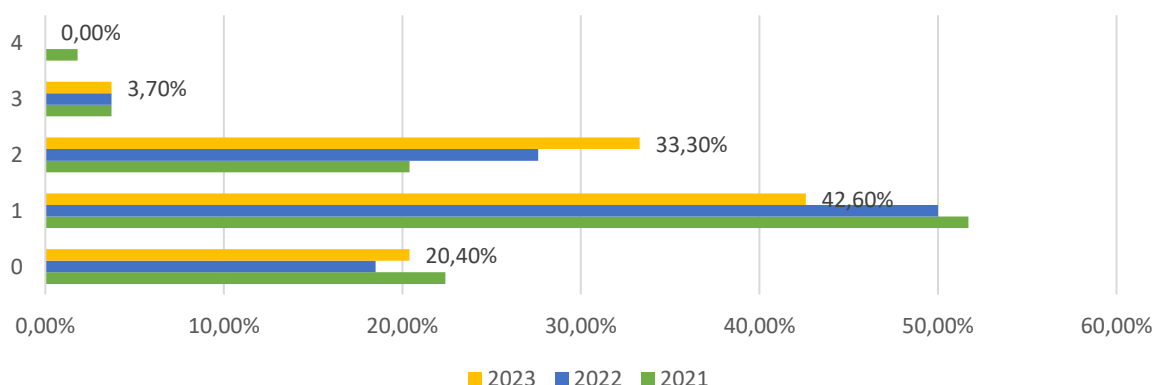
Nękanie/zastraszanie w sieci w opinii badanych respondentów.

Nękanie/zastraszanie w sieci określane jest współcześnie mianem cyberbullyingu lub agresją elektroniczną. Zjawisko definiowane jest jako przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputer. Należy przy tym pamiętać, że informacje przekazywane przez internet rozprzestrzeniają się na ogromną skalę i nieustannie „atakują” ofiarę. Do najczęściej występujących form cyberprzemocy zalicza się:

- agresję słowną (np. wyzywanie na czatach internetowych, zamieszczanie komentarzy na forach w celu ośmieszenia, wystraszenia innej osoby lub sprawienia jej przykrości);
- upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów;
- wykluczanie z grona „znajomych” w internecie;
- zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach typu Facebook czy Instagram;
- włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników;
- szantażowanie;
- ujawnianie sekretów;
- celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci.

Najczęściej wymienianymi przyczynami występowania cyberprzemocy wobec młodzieży są: wygląd fizyczny, upodobania, zainteresowania, ubiór, poglądy polityczne.

Wykres nr 2.28 Nękanie/zastraszanie w sieci w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska).

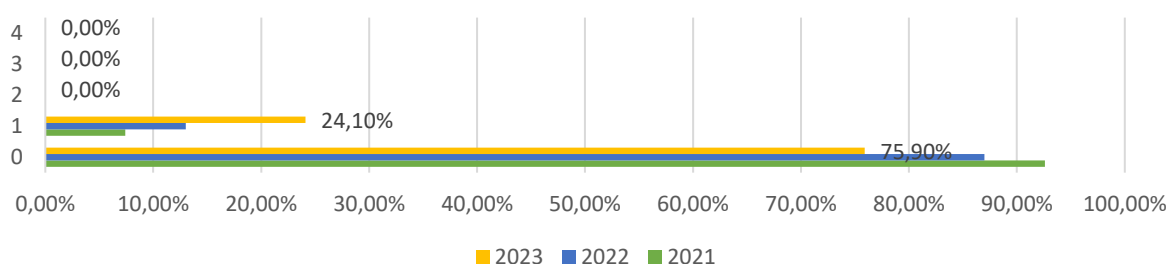
Cyberprzemoc wśród uczniów uczęszczających do placówek oświatowych w Powiecie Żywieckim oceniana jest na poziomie niskim, z wyraźnym zaznaczeniem tendencji wzrostowej. Aktualnie osoby uczestniczące w badaniu (reprezentanci placówek oświatowych Powiatu Żywieckiego) nadal sytuują dominantę w randze 1 (słabe natężenie występowania zjawiska), jednakże w kolejnych latach wyraźnie widoczne jest „przesunięcie„ w kierunku rangi 2 (średnie natężenie występowania zjawiska).

Aktywność seksualna małoletnich w opinii badanych respondentów.

Wiek inicjacji seksualnej w Polsce waha się pomiędzy 16,9 a 17,4 rokiem życia. Istnieje wiele czynników, które mają wpływ na decyzje młodych ludzi, w tym wychowanie, poglądy, a nawet wpływ otoczenia. W świetle prowadzonych badań (W. Wróblewska, Psychospołeczne i demograficzne następstwa wczesnej inicjacji seksualnej nastolatków, Z. Izdebski, Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w czasach pandemii COVID-19 – Raport z badań), do najczęściej wskazywanych przyczyn rozpoczęcia inicjacji seksualnej zalicza się:

- średnia ocen – badania dowodzą, że najniższy odsetek inicjacji mają badani z najwyższą średnią ocen za ostatni rok nauki;
- typ szkoły – wśród uczniów szkoły zawodowej zasadniczej stosunek seksualny odbyła ponad połowa badanych, a wśród liceów ogólnokształcących nieco ponad ¼ respondentów;
- palenie papierosów lub zażywanie narkotyków – bardzo wysokie odsetki osób po inicjacji odnotowano wśród badanych palących codziennie papierosy, palących marihuanę oraz zażywających narkotyki typu kokaina, heroina, amfetamina, ecstasy.

Wykres nr 2.29 Aktywność seksualna małoletnich w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Aktywność seksualna małoletnich uczęszczających do placówek oświatowych na terenie Powiatu Żywieckiego oceniana jest na bardzo niskim poziomie. W roku 2021 wskazania informujące o tym, że zjawisko to nie zostało odnotowane w szkołach kształtowały się na poziomie 92,6% wskazań. Jednakże już w roku 2023 odsetek wskazań „informujących” o wystąpieniu tego typu zachowania sięgnął 24,1%.

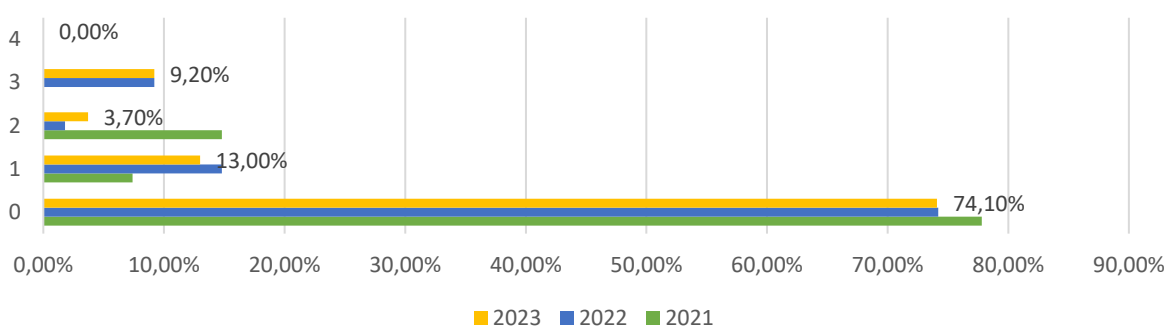
Narkotyki i substancje psychoaktywne w opinii badanych respondentów.

Badania dotyczące używania substancji psychoaktywnych (papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze) przez młodzież szkolną realizowane są w Polsce co 4 lata i stanowią część międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). Najnowszy raport z badań (2019 r.) został opracowany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii przy współpracy Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Wyniki badań stanowią m.in. źródło informacji o zachowaniach ryzykownych młodych ludzi i są wykorzystywane do tworzenia planów i strategii długofalowych oddziaływań profilaktycznych realizowanych na różnych poziomach.

Używanie substancji psychoaktywnych, w tym tytoniu, alkoholu i narkotyków, stało się jedną z najważniejszych kwestii społecznych i problemem zdrowia publicznego wielu krajów, w tym Polski. Zjawisko to ma istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia młodzieży oraz zdolność do konkurowania na coraz bardziej wymagającym rynku pracy. Wśród kluczowych ryzyk związanych z używaniem narkotyków i substancji psychoaktywnych wymienia się:

- ryzyko zagrożenia prawidłowego rozwoju fizycznego i emocjonalnego;
- ryzyko uzależnienia;
- ryzyko konfliktu z prawem – popełnienia wykroczenia czy przestępstwa;
- ryzyko śmierci lub utraty zdrowia.

Wykres nr 2.30 Narkotyki i substancje psychoaktywne w opinii badanych respondentów

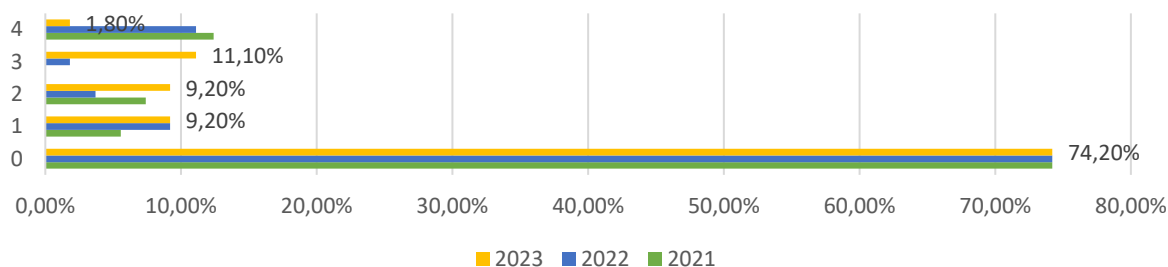
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Problem związany z zażywaniem narkotyków i substancji psychoaktywnych – zdaniem osób uczestniczących w badaniu – występuje w bardzo małym zakresie na terenie placówek oświatowych Powiatu Żywieckiego. Analiza wertykalna wskazuje, że zwiększone natężenie wystąpienia zjawiska odnotowano w roku 2021.

Alkohol w opinii badanych respondentów.

W oparciu o raport z 2019 r. (ESPAD), napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak to ma miejsce w dorosłej części społeczeństwa. We wnioskach Raportu zaznaczono, że bardzo wysoki odsetek konsumentów alkoholu wśród głównie piętnasto-szesnastolatków powinien budzić niepokój z perspektywy zdrowia publicznego, czy norm prawnych (wśród piętnasto-szesnastolatków picie alkoholu stanowi normę). Do najczęściej wskazywanych przyczyn spożywania alkoholu przez młodzież zalicza się: *wzorce wyuczone w rodzinie, *skutek buntu okresu dorastania, *presja ze strony grupy rówieśniczej.

Wykres nr 2.31 Alkohol w opinii badanych respondentów

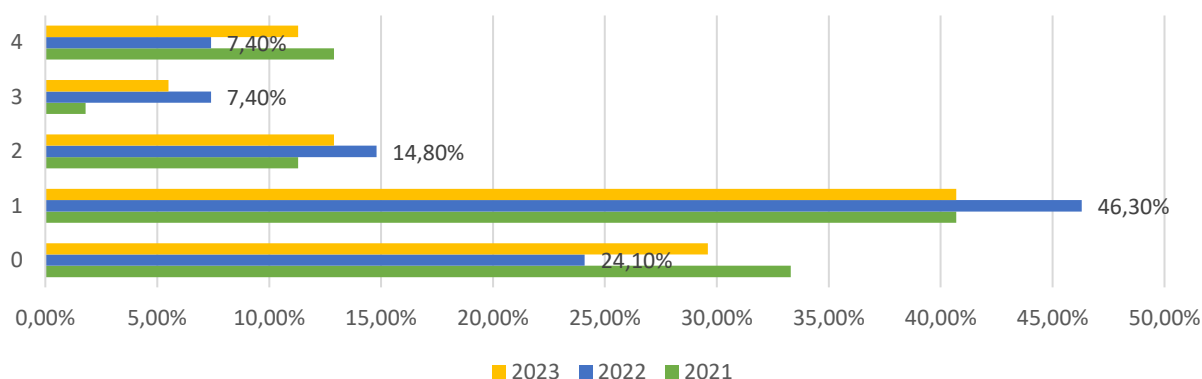

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Analogicznie, jak w przypadku „narkotyków i środków psychoaktywnych”, niemal $\frac{3}{4}$ respondentów (reprezentujących placówki oświatowe w Powiecie Żywieckim) zadeklarowało, że problem związany ze spożywaniem alkoholu przez młodzież szkolną nie występuje. Analiza wertykalna wskazała jednak, że wyraźne natężenie występowania tego problemu odnotowano w roku 2021.

Zaburzenia odżywiania w opinii badanych respondentów.

Zaburzenia odżywiania, a wśród nich głównie anoreksja i bulimia, to choroby, które w większości dotyczą nastolatków. Do podstawowych przyczyn wystąpienia zaburzeń zalicza się: *zmiany hormonalne zachodzące w organizmie młodego człowieka w związku z dojrzewaniem, *wzorce rozpowszechniane przez media społecznościowe.

Wykres nr 2.32 Zaburzenia odżywiania w opinii badanych respondentów

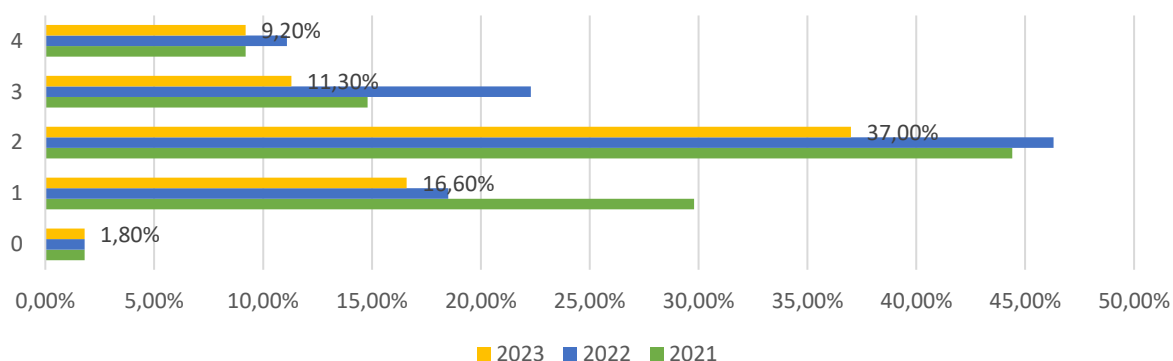
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Zaburzenia odżywiania w kontekście problemu społecznego występującego w placówkach oświatowych Powiatu Żywieckiego zostały ocenione przez uczestników badania jako zjawiska o bardzo dużej dynamice. Analizując wskazania zadeklarowane przez respondentów zarówno w układzie wertykalnym, jak i w układzie horyzontalnym, obserwować można sukcesywny wzrost występowania zjawiska wśród młodych ludzi.

Problemy szkolne w opinii badanych respondentów.

Edukacja stanowi kluczowy element rozwoju każdego młodego człowieka. W trakcie procesu kształcenia występuje wiele szkolnych problemów, które mogą negatywnie wpływać na samopoczucie młodych ludzi, wyniki w nauce oraz ogólny rozwój. Do problemów, z którymi najczęściej zmagają się uczniowie w szkole zalicza się:

- trudności w nauce;
- nieprzyjemna atmosfera w szkole;
- brak indywidualnego podejścia ze strony nauczyciela;
- nękanie i wyśmiewanie przez rówieśników;
- nadmierny stres;
- presja związana z ocenami;
- przytłoczenie zbyt dużą ilością materiału;
- brak czasu na rozwój własnych pasji.

Wykres nr 2.33 Problemy szkolne w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

W opinii osób uczestniczących w badaniu, problemy szkolne dotyczą co drugiego ucznia w placówkach oświatowych działających na terenie Powiatu Żywieckiego. Niemal połowa respondentów (40% wskazań), zadeklarowała, że w placówce oświatowej, którą reprezentują problemy szkolne występują ze średnim natężeniem, z tendencją do dużego natężenia. Najwyższe natężenie wystąpienia tego problemu odnotowano w 2022r.

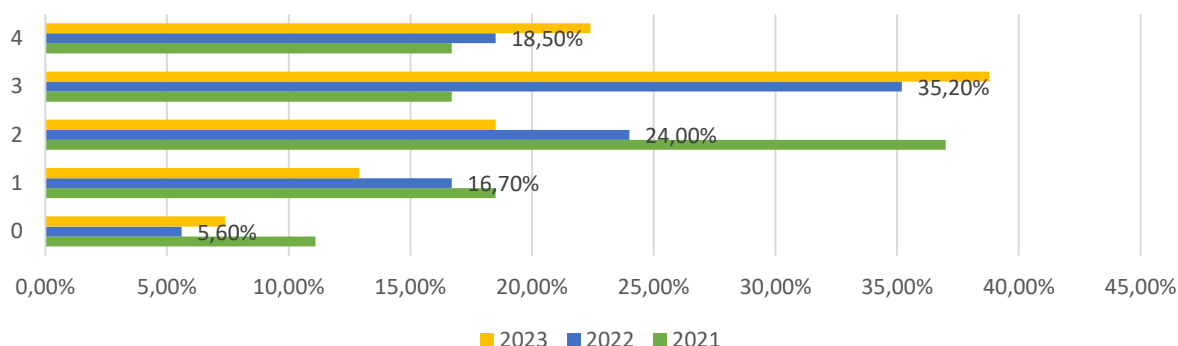
Media społecznościowe w opinii badanych respondentów.

Portale społecznościowe to serwisy łączące w sobie wiele funkcji. Umożliwiają między innymi utworzenie spersonalizowanego konta, wysyłanie wiadomości, rozmawianie na czacie, publikowanie zdjęć, muzyki, udostępnianie innym różnego rodzaju informacji. Według badań prowadzonych przez EU NET ADB [w:] K. Makaruk, Korzystanie z portali internetowych przez młodzież. Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka Vol. 12 Nr 1 (2013), portale społecznościowe to przestrzeń najczęściej podejmowanych form aktywności internetowej przez europejską młodzież w wieku 14-17 lat. W świetle prowadzonych badań, w Polsce, 71% dzieci w wieku 9-16 lat posiada swój profil na jednym z portali społecznościowych. Poszukując korelacji występujących między czasem spędzanym przez młodzież na portalach społecznościowych a natężeniem problemów psychospołecznych dotyczących młodzież, wskazano następujące elementy:

- lęki i depresje;
- wycofanie;
- objawy somatyczne;
- problemy społeczne;
- zaburzenia myśli;
- zaburzenia uwagi;

- zachowania niedostosowane;
- zachowania agresywne.

Wykres nr 2.34 Media społecznościowe w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

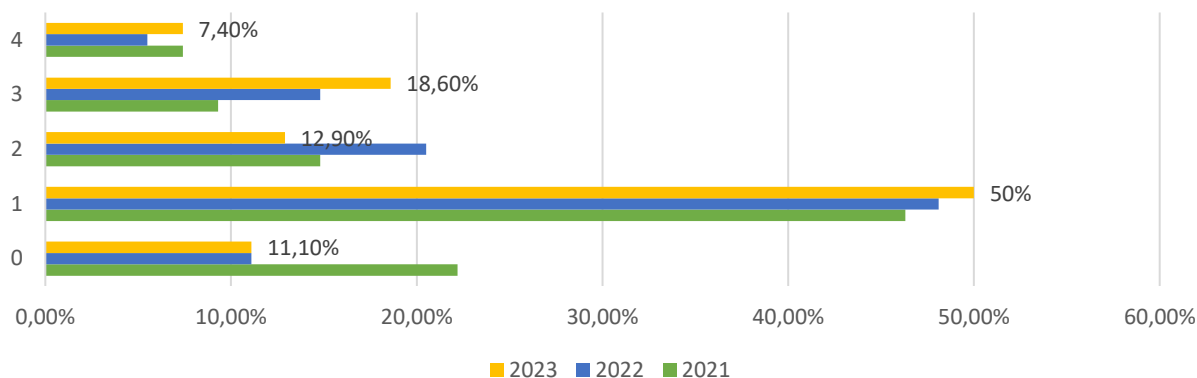
Bardzo wysoki poziom występowania zadeklarowano dla zjawiska związanego z korzystaniem (lub wręcz nadużywaniem) mediów społecznościowych. Dynamika występowania tego zjawiska jest bardzo duża i wykazuje silne tendencje rozwojowe. Analizując uzyskane dane warto uświadomić sobie, że obok problemów z prawidłowym odżywianiem, nadużywanie mediów społecznościowych przez młodych ludzi, stanowi poważne wyzwanie, które wymaga przygotowania gruntownych założeń profilaktycznych oraz środków łagodzących skutki jego występowania.

Agresja wobec siebie i innych w opinii badanych respondentów.

Zachowania agresywne w grupach rówieśniczych przybierają rozmaite formy, jednakże większość z nich można zaklasyfikować do jednej z trzech grup:

- przemoc fizyczna – naruszenia nietykalności osobistej, kradzieże lub niszczenie wartości, zamykanie w pomieszczeniach;
- przemoc werbalna – wyzwiska, wyśmiewanie, ośmieszanie, szantaż, grożenie, obmawianie;
- przemoc bez użycia słów i kontaktu fizycznego – manipulacja w relacji, wrogie gesty i miny, izolowanie.

Czynniki ryzyka wystąpienia zachowań agresywnych i przemocowych mogą tkwić w środowisku rodzinnym, szkolnym lub w grupie rówieśniczej. Zachowania tego typu mogą być również generowane przez środki masowego komunikowania, gry komputerowe lub mogą wynikać z cech osobowych jednostki.

Wykres nr 2.35 Agresja wobec siebie i innych w opinii badanych respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

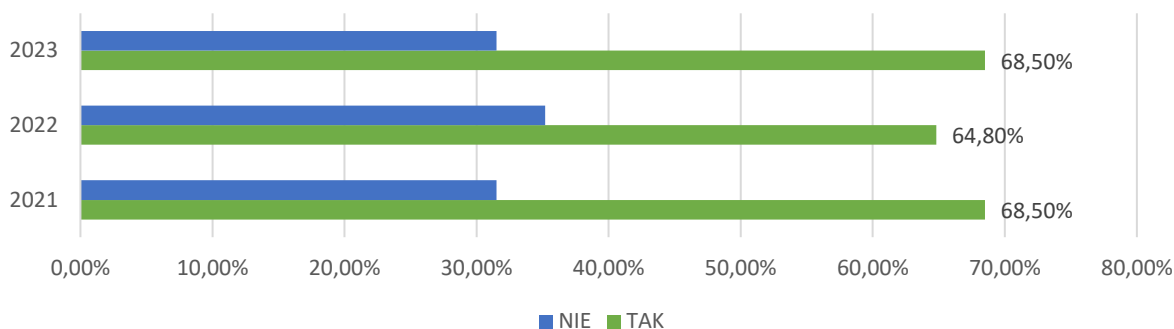
Na relatywnie wysokim poziomie natężenia występowania odnotowano również występowanie agresji wobec siebie i innych wśród młodzieży uczęszczającej do placówek oświatowych Powiatu Żywieckiego. Najwyższe natężenie wystąpienia zachowań tego typu wśród młodych ludzi odnotowano w roku 2022. W świetle przeprowadzonych badań natężenie występowania przedstawionych powyżej problemów społecznych na terenie placówek oświatowych Powiatu Żywieckiego w perspektywie lat 2021-2023 wskazuje, że najmocniej akcentowanym problemem społecznym są problemy szkolne oraz nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych, natomiast najniższe natężenie występowania przypisano aktywności seksualnej małoletnich.

Dzieci z rodzin zastępczych oraz dzieci z rodzin migrantów w społeczności szkolnej.

Prawo oświatowe zapewnia wszystkim uczniom nie tylko dostęp do kształcenia, ale też – w przypadku wystąpienia trudności (np. niepełnosprawność, zaburzenia zachowania i emocji, doświadczanie sytuacji kryzysowych, traumatycznych, trudności adaptacyjne) – także pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Celem wsparcia jest stworzenie takiej przestrzeni edukacyjnej, w której wszyscy uczniowie odniosą sukces i szkołę ukończą także ci, którzy są zagrożeni marginalizacją społeczną. W przypadku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych ukończenie szkoły można uznać za jeden z ważniejszych czynników wpływających na ich powodzenie w dorosłym życiu. Niejednokrotnie dla dzieci z rodzin zastępczych edukacja bywa najważniejszym zasobem, dzięki któremu tworzą solidne fundamenty dorosłego życia. Dlatego bardzo istotnym jest, by szkoły wypracowały strategie działań umożliwiające osiągnięcie powodzenia edukacyjnego wszystkich uczniów. Ponad poła placówek oświatowych Powiatu Żywieckiego (uczestniczących w badaniu) kształci w swoich strukturach dzieci z rodzin zastępczych. W perspektywie trzech lat (tj. okres objęty badaniem: 2021-2023), liczba dzieci z rodzin zastępczych uczęszczająca do placówek oświatowych

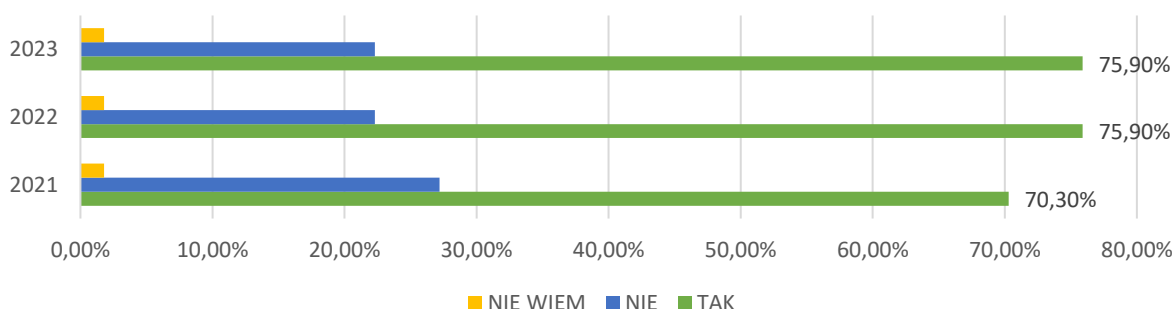
pozostaje na „wyrównanym” poziomie. Dynamika zmian zachodzących w obszarze pieczy zastępczej została szczegółowo opisana w części poświęconej analizie obszaru pomocy społecznej w Powiecie Żywieckim.

Wykres nr 2.36 Uczestnictwo dzieci z rodzin zastępczych w placówkach oświatowych

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Akcesja Polski do Unii Europejskiej pobudziła ruchy migracyjne przejawiające się między innymi wzrostem liczby uchodźców i migrantów napływających do naszego kraju, aby osiedlić się na stałe lub okresowo na jego terenie. Dodatkowym „wzmocnieniem” ruchów migracyjnych stała się niestabilna sytuacja geopolityczna (m.in. wybuch wojny w Ukrainie). W Polsce osiedlają się osoby reprezentujące inne kręgi kulturowe, a także rozwijają się nowe skupiska etniczne. Niejednokrotnie osoby migrujące przybywają w towarzystwie rodzin lub zakładają na terenie Polski własne rodziny homogeniczne kulturowo albo korzystają z przepisów umożliwiających sprowadzenie członków rodziny – w tym dzieci – pozostających poza krajem osiedlenia. Wobec zaistniałej sytuacji szczególnie istotna staje się kwestia przygotowania placówek oświatowych do pracy z uczniami cudzoziemskimi, które pochodzą z innych krajów i kręgów kulturowych, mówią innymi językami i przybywają do Polski z bardzo zróżnicowanym doświadczeniem edukacyjnym i migracyjnym. W Powiecie Żywieckim nieco ponad 1/3 placówek oświatowych (średnio 40%) kształci w swoich strukturach dzieci z rodzin migrantów. Tendencje w zakresie liczby dzieci, które kształcą się w placówkach oświatowych odzwierciedlają sytuację polityczną – podczas gdy liczba dzieci z rodzin migrantów w roku 2021 pozostawała na poziomie 113 osób, to w roku 2022 wzrosła czterokrotnie (459 osób). Wysoki poziom uczestnictwa dzieci z rodzin migrantów utrzymał się również w roku 2023.

Wykres nr 2.37 Dzieci z rodzin migrantów w placówkach oświatowych

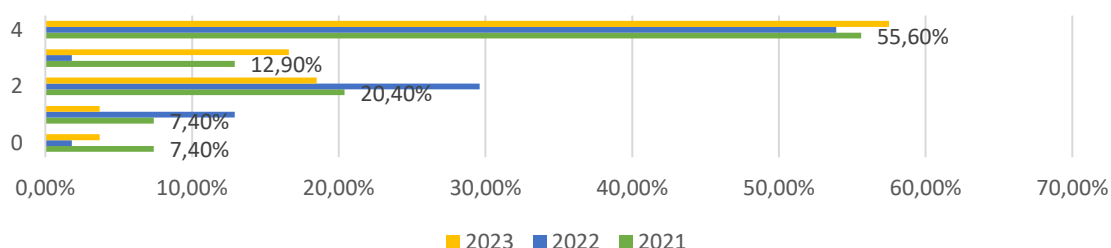
Źródło: opracowani własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Aktywności inicjowane przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną i poziom ich skuteczności. Integrację środowiska szkoły stwarza wspólnota lokalna. Instytucja szkoły w sytuacji stworzenia i umocnienia wzajemnej współpracy staje się ośrodkiem kultury lokalnej. Szkoła funkcjonuje w społeczności lokalnej jako ogniwo złożonego systemu oświatowego. Wspólnota lokalna natomiast stwarza swojej szkole warunki realizacji wszystkich podstawowych zadań dydaktyczno-wychowawczych.

W placówkach oświatowych Powiatu Żywieckiego wskazano na następujące kategorie inicjatyw podejmowanych przez szkoły we współpracy ze środowiskiem lokalnym: *wspólne sadzenie roślinności, *udział uczniów w konkursach tematycznych, *zbiórka surowców, *działania wolontariackie (m.in. na rzecz osób starszych, osób niepełnosprawnych), *edukacja tematyczna dla uczniów, *edukacja tematyczna dla rodziców.

Sadzenie roślinności

Nieco ponad połowa placówek oświatowych prowadzących działalność w Powiecie Żywieckim zadeklarowała, że w latach 2021-2023 prowadziła akcję „wspólnego sadzenia roślinności”, oceniając jednocześnie tego typu działania jako bardzo skuteczne (na płaszczyźnie umacniania więzi w ramach społeczności lokalnej).

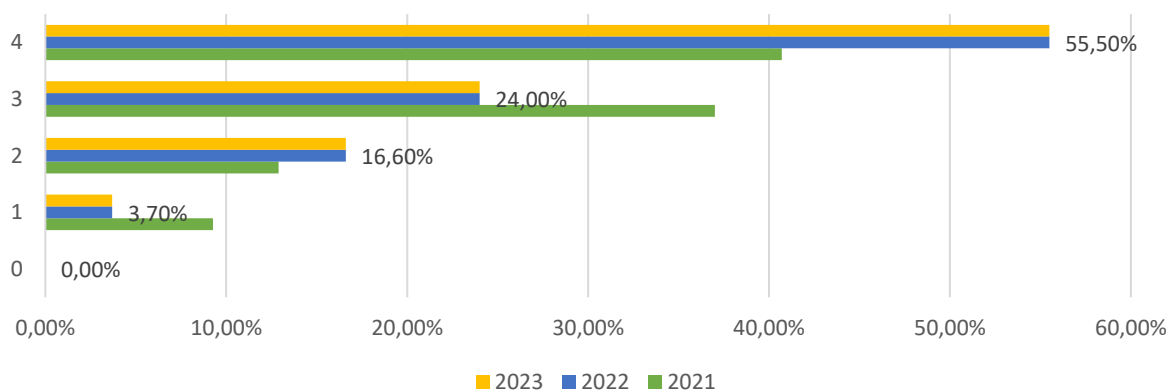
Wykres nr 2.38 Sadzenie roślinności jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Udział w konkursach tematycznych.

Udział w konkursach tematycznych także zalicza się do popularnych aktywności, które realizowane są przez większość placówek oświatowych Powiatu Żywieckiego. Analizując popularność i skuteczność tego typu aktywności w oparciu o wskazania w badaniach, można przyjąć, że została oceniona jako relatywnie atrakcyjna (wskazania odpowiednio: „3” i „4”), z niezmienną tendencją na przestrzeni lat 2021-2023.

Wykres nr 2.39 Udział w konkursach tematycznych jako forma aktywności inicjowanej przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną

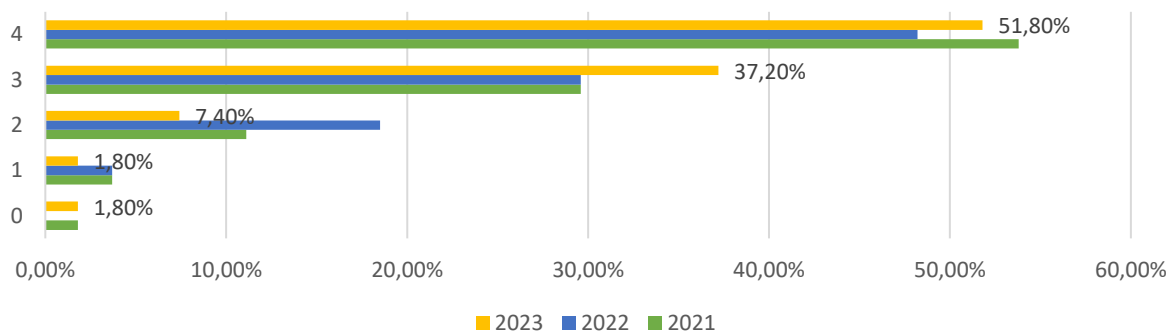

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Zbiórka surowców.

Zbiórka surowców to aktywność, która inicjowana jest przez placówki oświatowe we współpracy ze społecznością lokalną równie często, jak sadzenie roślinności czy konkursy tematyczne, jednakże ocena stopnia popularności tej formy aktywności jest wyraźnie niższa od pozostałych.

Wykres nr 2.40 Zbiórka surowców jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną

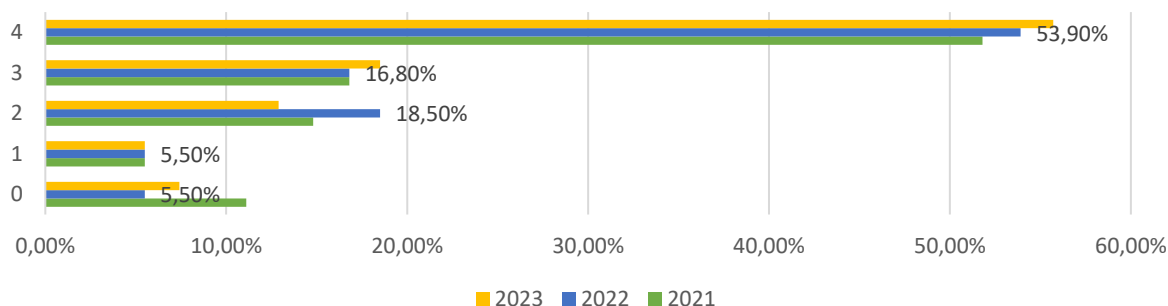

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Wolontariat na rzecz osób starszych, osób z niepełnosprawnością itp.

Wolontariat na rzecz różnych (potrzebujących) grup społecznych jest relatywnie (na tle innych wskazanych w kwestionariuszu ankiety aktywności), najrzadziej realizowaną formą współpracy ze społecznością lokalną przez placówki oświatowe Powiatu Żywieckiego. Jednakże w sytuacji, gdy aktywność ta jest realizowana, jej ocena plasuje się na wysokiej pozycji (ranga „4”), jako atrakcyjna forma budowania świadomości i poczucia tożsamości w kontekście społeczności lokalnej.

Wykres nr 2.41 Wolontariat na rzecz osób starszych, osób z niepełnosprawnością itp. jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną

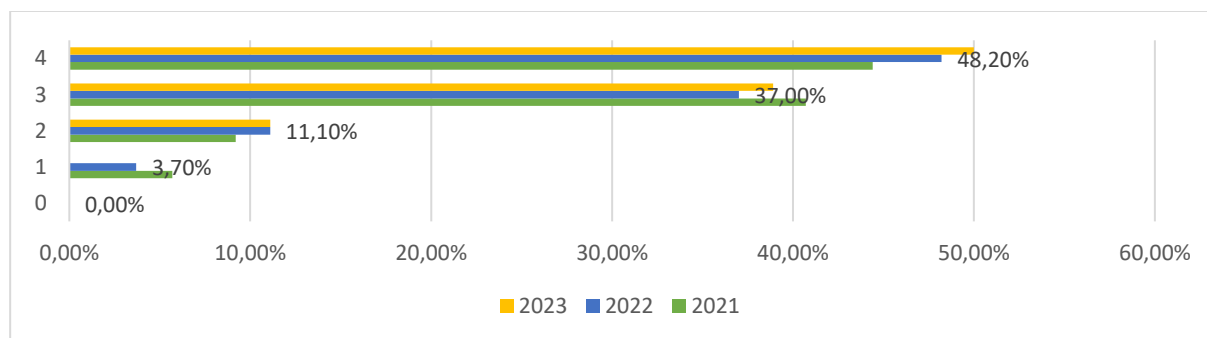

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Edukacja tematyczna dla uczniów (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.)

Edukacja tematyczna dla uczniów i edukacja tematyczna dla rodziców to kolejne formy aktywności, które zostały przedstawione i scharakteryzowane przez placówki oświatowe Powiatu Żywieckiego. Zgodnie ze wskazaniem, bardziej popularną formułą jest edukacja tematyczna dla uczniów, nieco rzadziej wykorzystywana jest aktywność skierowana na edukację rodziców. Ocena skuteczności tej formy aktywności, której celem jest wzmocnienie współpracy ze środowiskiem lokalnym została przypisana przede wszystkim edukacji tematycznej dla uczniów, nieco niżej oceniono natomiast skuteczność i atrakcyjność edukacji tematycznej skierowanej do rodziców.

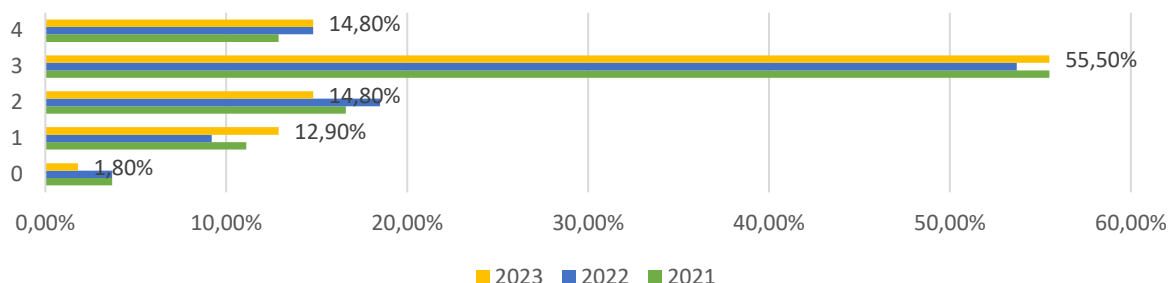
Wykres nr 2.42 Edukacja tematyczna dla uczniów (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.) jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze środowiskiem lokalnym

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Edukacja tematyczna dla rodziców (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.)

Wykres nr 2.43 Edukacja tematyczna dla rodziców (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.) jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego (skala pomiaru natężenia występowania zjawiska: 0-4, gdzie 0 – brak występowania zjawiska, 5 – wysoki poziom natężenia występowania zjawiska)

Aktywność placówek oświatowych w obszarze działań na rzecz uczniów i pracowników z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami.

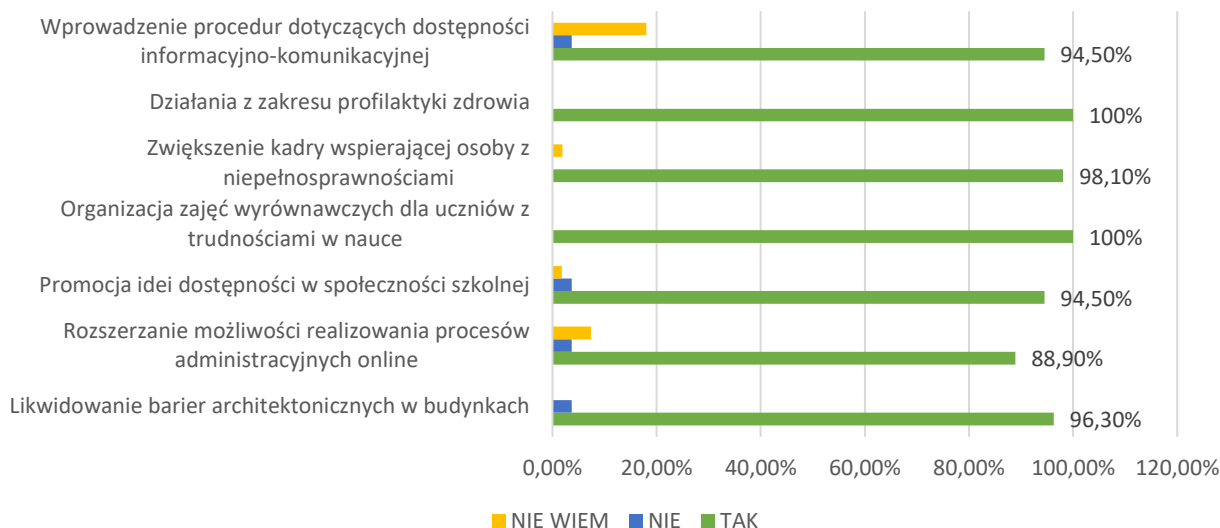
Specjalne potrzeby edukacyjne (SPE) to termin, który odnosi się przede wszystkim do uczniów, którzy posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, a także do osób mających problemy z realizacją wymagań programowych. Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych najczęściej nie jest w stanie realizować materiału w takim samym tempie, jak jego rówieśnicy. Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi często diagnozowane są z dysleksją czy dyskalkulią, lecz jednocześnie mogą mieć problemy z zaadaptowaniem się w danej grupie społecznej. Uczniowie z SPE wymagają przygotowania odpowiednich warunków do zdobywania wiedzy oraz rozwijania umiejętności społecznych (w tym szczególnie istotna jest odpowiednio przygotowana kadra pedagogiczna). Kluczowe rekomendacje kierunkowe w zakresie działań, które należy podjąć w celu zapewnienia równego dostępu do edukacji osób z niepełnosprawnościami na każdym etapie edukacyjnym zakładają:

- wdrożenie postanowień Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych w zakresie włączającego systemu kształcenia umożliwiającego integrację na wszystkich poziomach edukacji;
- wykorzystanie potencjału szkół specjalnych i zatrudnionej tam kadry pedagogicznej;
- wsparcie nauczycieli pracujących z uczniem niepełnosprawnym;
- współpraca z rodzicami uczniów z niepełnosprawnością;
- zapewnienie wsparcia psychologicznego;
- dostępność architektoniczna;
- dostępność systemów komunikacyjnych i informacyjnych;

- swobodny dostęp do podręczników i pomocy dydaktycznych w formatach; dostosowanych do indywidualnych potrzeb.

Pracownicy placówek oświatowych w Powiecie Żywieckim dostrzegają konieczność i istotność podejmowania działań prowadzonych na rzecz poprawy warunków nabywania wiedzy zarówno dla uczniów oraz pracy pracowników z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami.

Wykres nr 2.44 Deklaracja konieczności i istotności podejmowania działań przez placówki oświatowe na rzecz poprawy warunków nabywania wiedzy dla uczniów oraz pracy pracowników z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań w Placówkach Oświatowych Powiatu Żywieckiego

2.3 Kluczowe obszary problemów społecznych – ujęcie programowe (w opinii mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Współczesne społeczeństwa (w tym społeczeństwo polskie) doświadczają różnorodnych trudności, które w znaczący sposób ograniczają ich rozwój i ekspansję, czasami wywołując negatywne następstwa zagrażające ich spójności i trwałości. Taki stan rzeczy określany jest mianem problemu społecznego. Problem społeczny stanowi rozdźwięk między uznanymi wzorami a aktualnym stanem rzeczy. Warto podkreślić, że warunki społeczne mogą zostać uznane za problem społeczny tylko wówczas, jeśli zostaną określone za pomocą uznanych wartości jako problem przez znaczącą liczbę ludności.

Przyjęta w niniejszym opracowaniu klasyfikacja kluczowych obszarów tematycznych problemów społecznych wyróżnia:

Bezdomność – problem społeczny charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania osoby nim dotkniętej. Wiąże się z uwarunkowanym psychologicznie kryzysowym stanem egzystencji osoby nieposiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, dotkniętej trwałym wykluczeniem społecznym i zawodowym.

Bezrobocie – zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć, nie znajduje zatrudnienia. Za bezrobotną uznaje się osobę, która spełnia kryteria określone w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia w instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2020r. poz. 1409). Ogólnie przyjmuje się, że pojęcie „bezrobotnego” oznacza osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy).

Długotrwała lub ciężka choroba – „długotrwała choroba oznacza dynamiczną reakcję ustroju na działanie czynnika chorobotwórczego, która prowadzi do zaburzeń naturalnego współdziałania narządów i tkanek, a w następstwie do zaburzeń czynnościowych i zmian organicznych w narządach i całym ustroju” [komentarz do art.3, pkt 7 Ustawy o Pomocy Społecznej]. Długotrwała choroba utożsamiana jest z chorobą przewlekłą, trwającą dłużej niż trzy miesiące. Ze względu na niemożność wywiązywania się ze wszystkich powszechnie uznawanych ról społecznych, osoby dotknięte tą dysfunkcją często można uznać za niepełnosprawne, pomimo nie posiadanego przez nich orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Niepełnosprawność - zgodnie z definicją osób niepełnosprawnych zawartą w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych „Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”. Natomiast ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zawęża powyższą definicję określając: „Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie”.

„Nowe wymiary” problemów i kwestii społecznych – konsumpcjonizm jako forma uzależnienia, skutki psychospołeczne oraz ekonomiczne pandemii COVID-19, „samotność jednostki” we współczesnych strukturach społecznych, itp.

Przemoc w rodzinie – jednorazowe albo powtarzające się umyślne działania lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, będących członkami rodziny oraz wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy

moralne u osób dotkniętych przemocą [art. 2, pkt 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie]

Rodzina wieloproblemowa – rodzina, która boryka się z kilkoma trudnościami równocześnie, np. niezaradność w opiece i w wychowaniu dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość młodocianych, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról społecznych.

Uzależnienia – zgodnie z definicją Komitetu Ekspertów WHO uzależnienie to stan psychiczny, a niekiedy także fizyczny, wynikający z interakcji pomiędzy organizmem a środkiem uzależniającym, charakteryzujący się zmianą zachowania oraz innymi reakcjami, do których należy konieczność zażywania tego środka, w sposób ciągły lub okresowy, w celu doznania jego wpływu na psychikę, a niekiedy także po to, aby uniknąć przykrych objawów wynikających z jego braku.

Starzenie się społeczeństwa oraz wpływ zjawiska na poziom życia osób starszych oraz sposób ich postrzegania przez inne grupy społeczne.

2.3.1 Nota metodologiczna

Kwestionariusz ankiety został skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego. Wykorzystano opcję formularza ankiety, który został zamieszczony na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu oraz Starostwa Powiatowego w Żywcu oraz opcję kwestionariusza ankiety w formie papierowej, którą przekazywano wszystkim zainteresowanym osobom. „Podwójną formułę” umożliwiającą wypełnienie kwestionariusza ankiety przygotowano z uwagi na dbałość o pozyskanie możliwie jak najszerszego kręgu respondentów (w tym: osoby starsze oraz osoby młode).

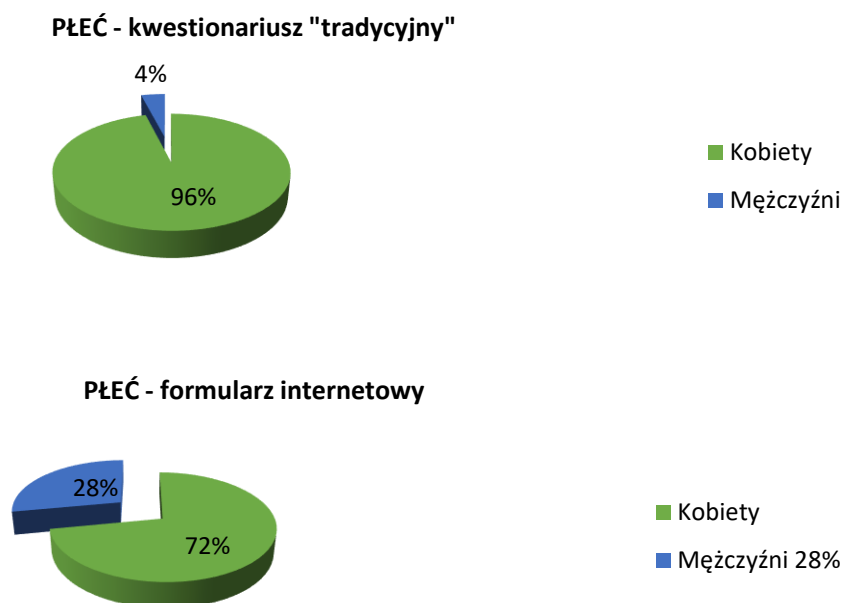
Formularz internetowy został wypełniony przez 93 respondentów, natomiast kwestionariusz ankiety w wersji papierowej („tradycyjnej”) wypełniły 183 osoby. Nieznaczne różnice odnotowano w danych metryczkowych wskazanych przez respondentów, które posłużyły do charakterystyki badanej populacji.

Analizę pozostałych obszarów wpisanych w strukturę kwestionariuszy przeprowadzono w odniesieniu do ogólnej liczby respondentów uczestniczących w badaniu, tj. 276.

Podział ze względu na płeć.

W badaniu internetowym wzięło udział 72% kobiet oraz 28% mężczyzn, kwestionariusze „tradycyjne” wypełniło natomiast 96% kobiet oraz 4% mężczyzn.

Wykres 2.45 Struktura płci respondentów

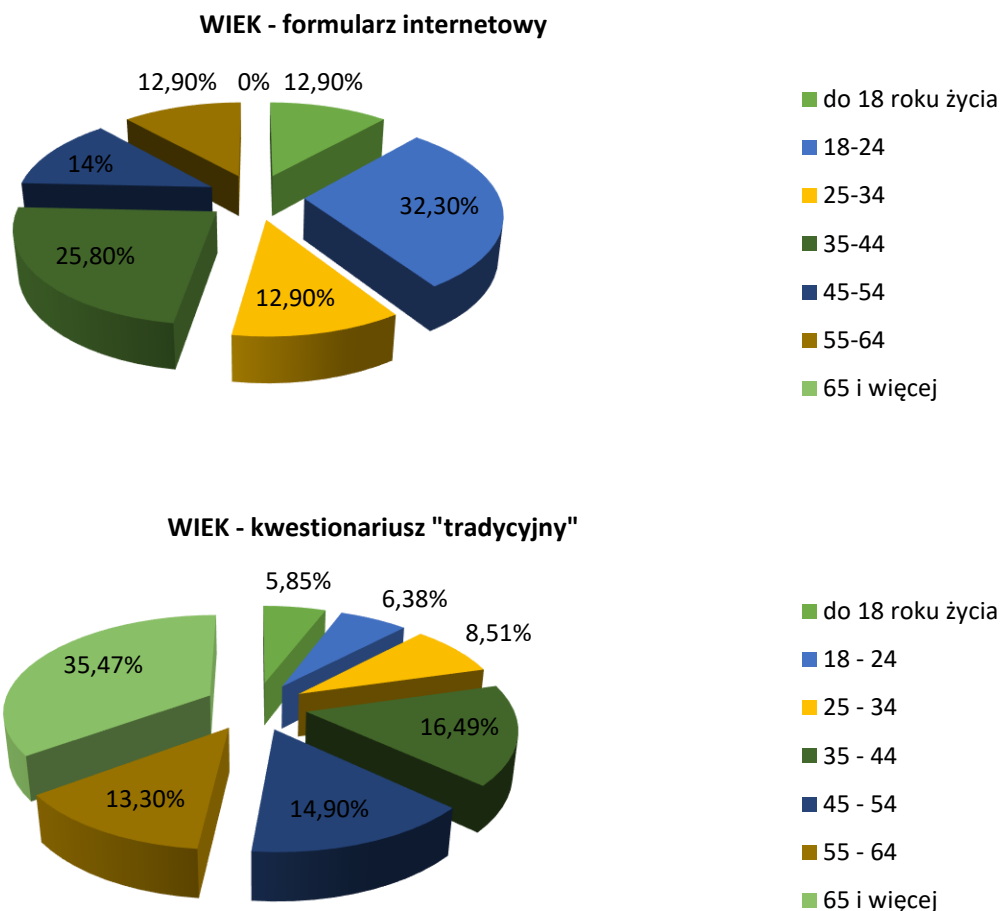

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Podział ze względu na wiek.

Wśród respondentów uczestniczących w badaniu internetowym najliczniej reprezentowaną grupę stanowiły osoby w wieku 18-24 lata (32,3%). Na drugiej pozycji uplasowały się osoby z przedziału wiekowego 35-44 lata (25,8). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby, których wiek mieści się w przedziale wiekowym 55-64 lata oraz 65 i więcej. Średnia wieku respondentów, którzy wypełnili formularz internetowy wynosi 30 lat. Odwrotną sytuację w obszarze dominanty odnotowano podczas wypełniania kwestionariuszy „tradycyjnych”, gdzie niemal połowę ankietowanych (48,77%) stanowiły osoby wpisujące się w przedziały wiekowe 55-64 oraz 65 i więcej lat. Analogicznie, najmniej aktywne były osoby rekrutujące się z przedziałów 18 – 24 lata oraz do 18 roku życia. Osoby, których wiek mieści się w przedziale 35 – 44 lata – podobnie jak w przypadku formularza internetowego – uplasowały się na drugiej pozycji aktywnych respondentów. Średnia wieku respondentów, którzy wypełnili formularz „tradycyjny” wynosi 46 lat.

Wykres 2.46 Struktura wieku respondentów

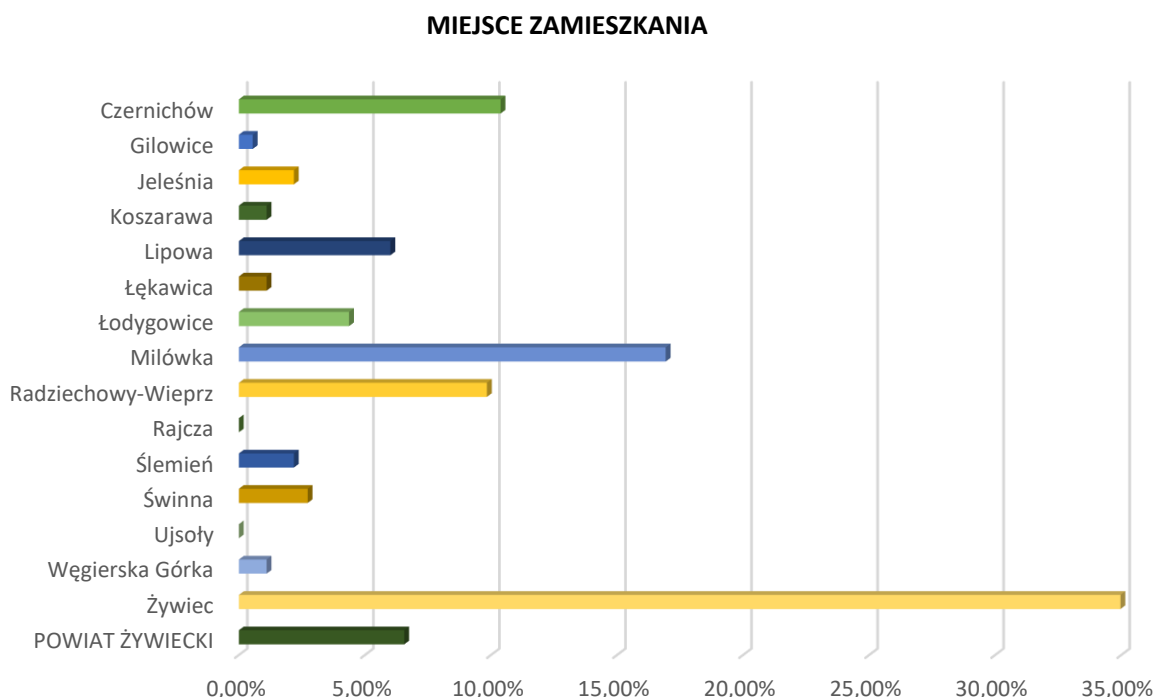
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Podział ze względu na miejsce zamieszkania.

Wśród respondentów, którzy udzielili odpowiedzi dotyczących problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Żywieckiego w ramach formularza internetowego dominowały osoby mieszkające na terenie gminy Żywiec oraz gminy Świnna (po 12,9%), na drugim miejscu znalazła się gmina Ujszoły (9,7% respondentów), w dalszej kolejności uplasowały się: Radziechowy-Wieprz (8,6%), Gilowice (8,6%), Milówka (7,5%).

Respondenci wypełniający kwestionariusz „tradycyjny” to osoby mieszkające na terenie Żywca oraz Milówki (łącznie ponad połowa respondentów – 51,9%). Na kolejnych pozycjach znalazły się takie gminy, jak: Czernichów (10,38% respondentów) oraz Radziechowy-Wieprz (9,8% respondentów). 6,56% respondentów wskazało, że Powiat Żywiecki jest ich miejscem zamieszkania (nie precyzując dokładnie nazwy gminy).

Wykres 2.47 Miejsce zamieszkania respondentów – kwestionariusz „tradycyjny”

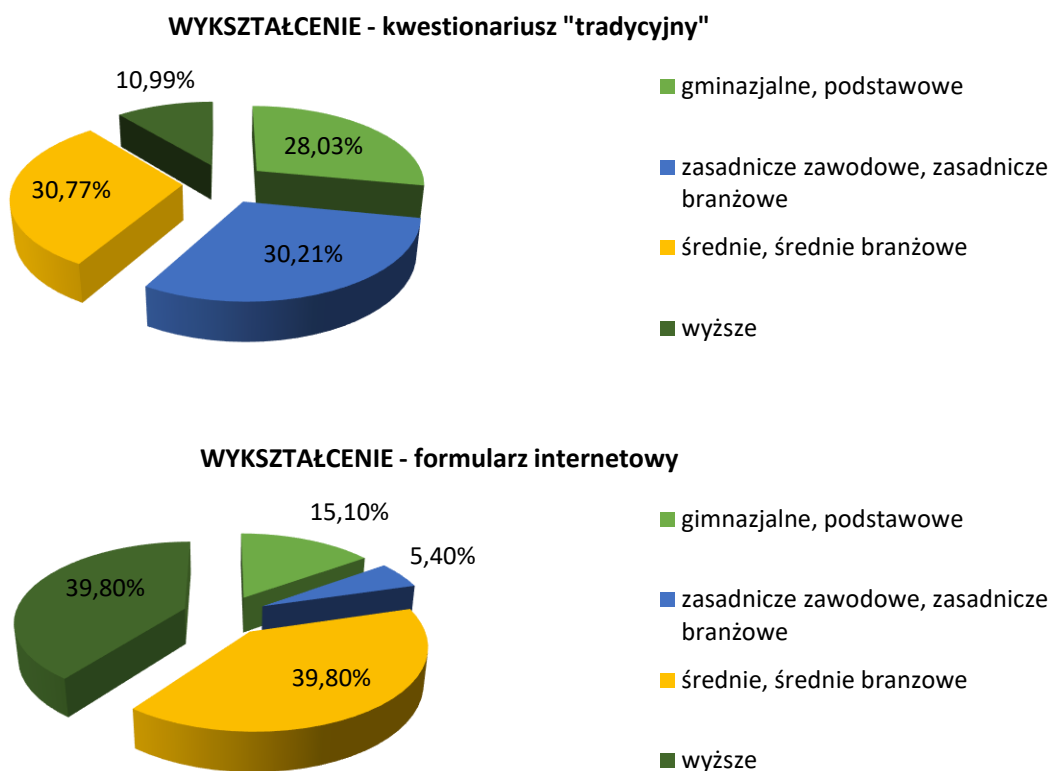

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Podział ze względu na wykształcenie.

Respondenci uczestniczący w badaniu internetowym legitymowali się wykształceniem wyższym (39,8%), średnim, w tym średnim branżowym (39,8%). Wykształcenie gimnazjalne/podstawowe posiada 15,1% respondentów. Najmniej liczną grupę stanowią osoby deklarujące wykształcenie zawodowe, w tym zasadnicze branżowe (5,4%). W badaniu „tradycyjnym” natomiast dominowały osoby legitymujące się wykształceniem „zasadniczym zawodowym, zasadniczym branżowym” oraz „średnim, średnim branżowym” (łącznie 60,98% respondentów uczestniczących w badaniu). Najmniej liczną grupę respondentów stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (10,99%). Struktura wykształcenia pozostaje w ścisłej korelacji ze strukturą wieku, co w istotny sposób koresponduje z preferencjami w zakresie formy wyboru uczestnictwa w badaniu (kwestionariusz internetowy/kwestionariusz „tradycyjny”).

Wykres 2.48 Struktura wykształcenia respondentów

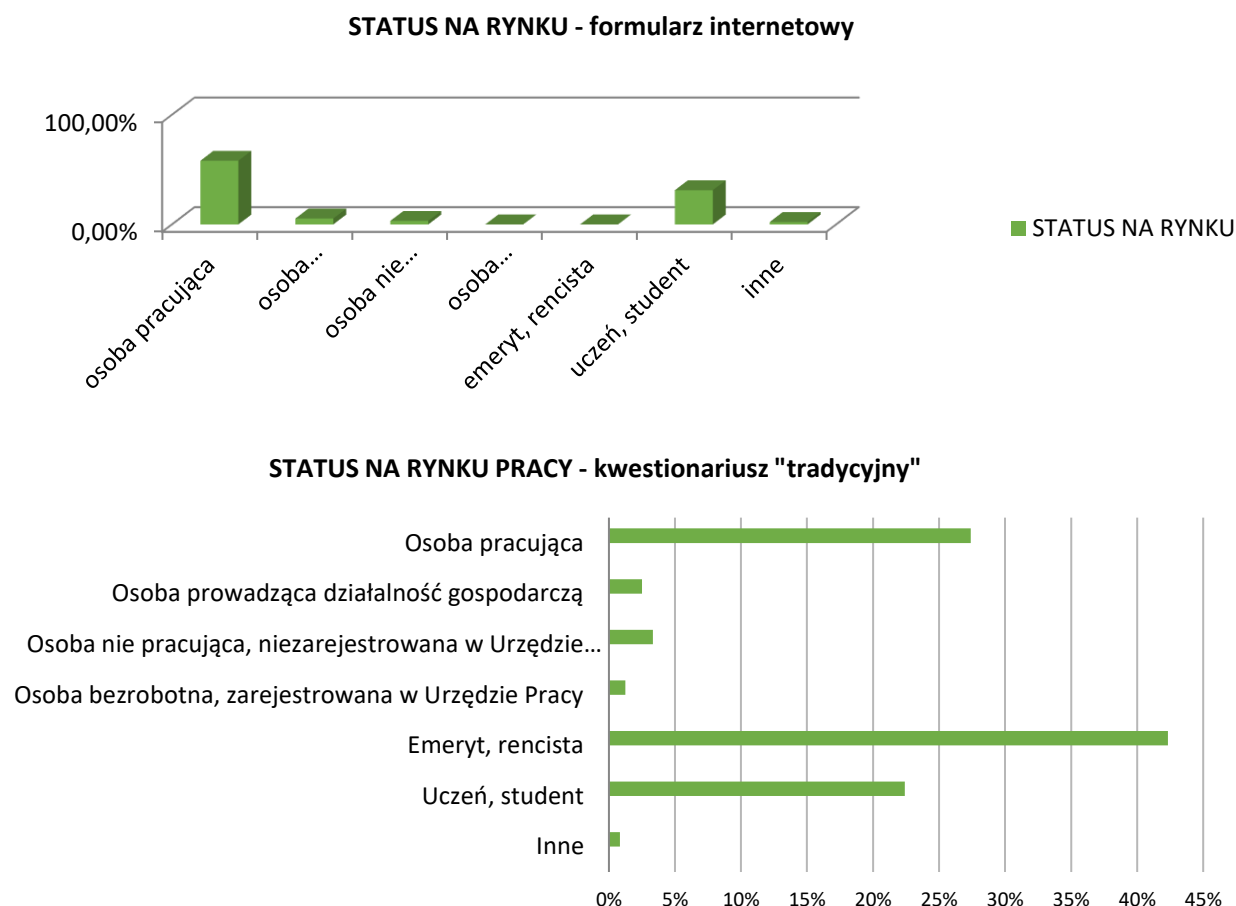

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Podział ze względu na status na rynku pracy.

Wśród osób biorących udział w badaniu internetowym dominującą grupę stanowiły osoby pracujące (58,1%), na drugim miejscu znalazła się grupa posiadająca status ucznia/studenta (31,2%). Wśród osób uczestniczących w badaniu „tradycyjnym” dominowały trzy grupy wyróżnione z tytułu kryterium „status na rynku pracy”: pierwsza grupa to grupa określana jako „emeryt, rencista” (42,33% - dominanta), na kolejnych miejscach pojawia się grupa określana jako „osoby pracujące” (ze wskazaniem 27,39%) oraz „uczeń, student” (ze wskazaniem 22,40%). Kategoria „status na rynku pracy” pozostaje w ścisłej współzależności z kategorią metryczkową wskazującą strukturę wieku respondentów.

Wykres 2.49 Status na rynku pracy respondentów

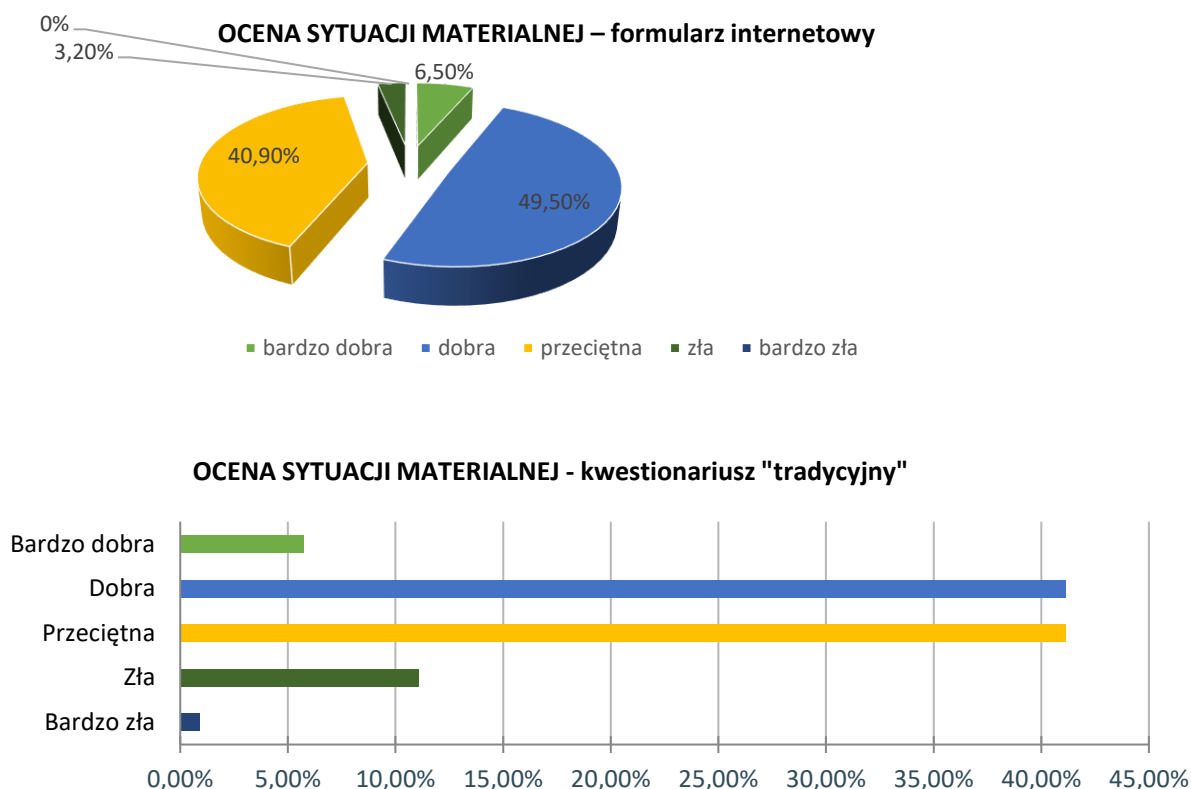

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Podział ze względu na „ocenę swojej sytuacji materialnej”.

Oceniając swoją sytuację materialną, 49,5% badanych wypełniających formularz internetowy postrzega ją jako „dobrą”, 40,9% jako „przeciętną”. Tylko 6,5% respondentów sytuuje siebie na skali pomiaru sytuacji materialnej, w kontekście „bardzo dobrej” sytuacji. Niewielkie różnice w zakresie dokonanej oceny odnotowano podczas analizy kwestionariusza „tradycyjnego”. 82,3% respondentów postrzega swoją sytuację materialną jako „dobrą” i „przeciętną”, natomiast 5,75% ocenia swoją sytuację jako bardzo dobrą.

Wykres 2.50 Własna sytuacja materialna w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

2.3.2 Ogólna opinia dotycząca Powiatu Żywieckiego jako miejsca zamieszkania.

Systemowe ujęcie regionu łączy społeczność, gospodarkę i środowisko (naturalne i wytworzone przez człowieka) w jeden całościowy i uporządkowany układ, który funkcjonuje w ramach wyodrębnionego fragmentu przestrzeni. Komponenty tej struktury wchodzi w różnorakie relacje wynikające ze współistnienia i współzależności, a zarazem są otwarte na systemy zewnętrzne (regionalne, krajowe i międzynarodowe). Czynnikiem rozwoju regionalnego są te komponenty i właściwości regionów oraz ich otoczenia, a także zachodzące w tych przestrzeniach zdarzenia, które prowadzą do przechodzenia regionów od prostszych, mniej doskonałych do bardziej złożonych i lepszych form i stanów. Do kluczowych determinant rozwoju regionalnego zalicza się: *czynniki ekonomiczne, *czynniki społeczne, *czynniki techniczne i technologiczne oraz *czynniki ekologiczne.

Tabela 2.15 Determinanty rozwoju regionalnego w świetle jego aspektów

Aspekty rozwoju regionalnego	Wybrane determinanty rozwoju regionalnego
EKONOMICZNE	- Ilościowe i jakościowe zmiany na regionalnym rynku pracy - Korzystne tendencje w dochodach lub zyskach podmiotów regionalnych (gospodarstw domowych, jednostek gospodarczych, instytucji oraz organów samorządu terytorialnego) - Poprawa efektywności funkcjonowania regionalnego rynku dóbr i usług - Unowocześnianie managementu - Absorpcja środków pomocowych, w tym UE
SPOŁECZNE	- Kształtowanie i wzmacnianie świadomości regionalnej - Wzbudzanie i pielęgnowanie aktywnych postaw społecznych, m.in. w zakresie partycypacji obywatelskiej w regionalnych i lokalnych procesach decyzyjnych - Kreowanie i rozwijanie przedsiębiorczych postaw - Pozytywne przesunięcia w strukturze wieku ludności - Permanentne podnoszenie poziomu wykształcenia - Infrastruktura intelektualna - Postępujące procesy urbanizacji - Podnoszenie jakości życia mieszkańców (poziomu, warunków i stylu życia)
TECHNICZNE I TECHNOLOGICZNE	- Doskonalenie infrastruktury technicznej - Poprawa jakości produkcji i usług
EKOLOGICZNE	- Wdrażanie proekologicznych rozwiązań technologicznych - Krzewienie i rozwijanie świadomości ekologicznej mieszkańców regionu - Racjonalizowanie gospodarki zasobami środowiska przyrodniczego

Źródło: Głuszczuk D., Istota rozwoju regionalnego i jego determinanty [w:] *Ekonomia*, 5(17), 2011, Wrocław

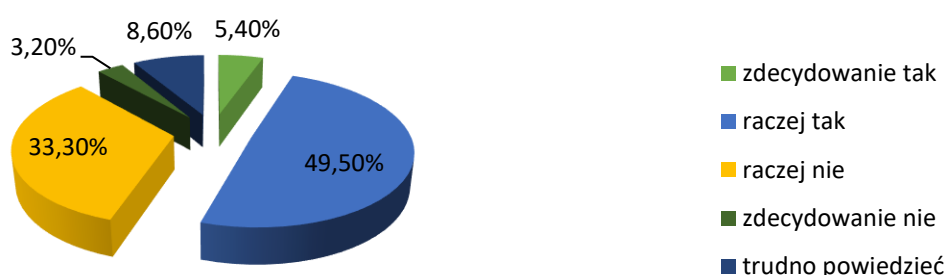
Powiat Żywiecki jako dobre miejsce do życia w opinii respondentów.

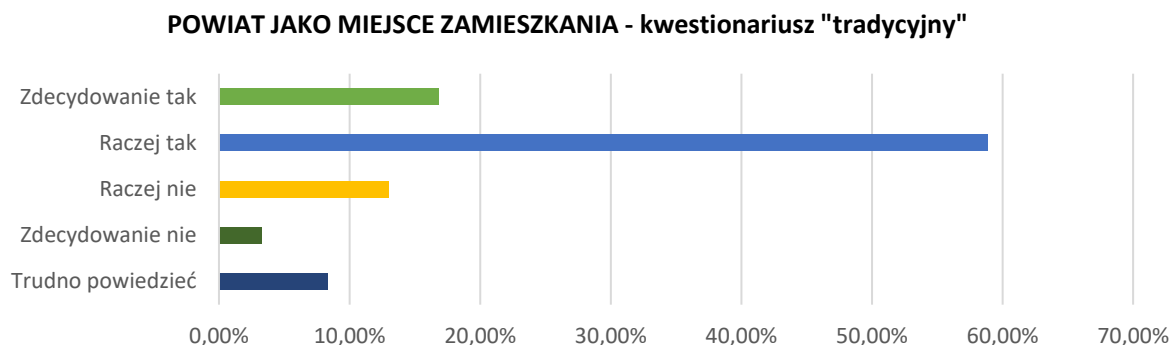
Oceniając Powiat Żywiecki, respondenci uczestniczący w badaniu zostali poproszeni o odniesienie się do miejsca zamieszkania w kategorii dobrego/złego miejsca do życia (gdzie opiniowaniu podlegały takie elementy jak: dobry dostęp do szkół, przedszkoli, ośrodków zdrowia,

środków transportu itp.). Niemal połowa respondentów wypełniających formularz internetowy postrzega Powiat Żywiecki jako miejsce przyjazne do życia (49,5% - „raczej tak”). Takiego samego zdania jest ponad połowa respondentów, którzy zdecydowali się na wypełnienie kwestionariusza „tradycyjnego” (58,82% - „raczej tak”). Warto jednak zwrócić uwagę, że 1/3 badanych (badanie internetowe) jest odmiennego zdania, twierdząc, że Powiat Żywiecki nie jest miejscem o dobrze rozbudowanej infrastrukturze (33,3% - „raczej nie”). Jednocześnie aż 8,6% respondentów wstrzymało się od zajęcia jednoznacznego stanowiska, wybierając wariant „nie mam zdania”. W badaniu „tradycyjnym” respondenci byli zdecydowanie ostrożniejsi podczas wskazywania negatywów dotyczących powiatu jako miejsca zamieszkania (12,98% wybrało wariant „raczej nie”). Relatywnie duża grupa (podobnie jak w badaniu internetowym) wstrzymała się od zajęcia stanowiska w tej kwestii wybierając wariant „trudno powiedzieć” (8,33%). Różnice w postrzeganiu silnych i słabych stron Powiatu Żywieckiego w kontekście miejsca zamieszkania oraz w perspektywie budowania planów na przyszłość i wiązania jej z miejscem jest silnie skorelowana zarówno z wiekiem jak i wykształceniem respondentów oraz ich aktywnością na rynku pracy. Osoby młode, dobrze wykształcone oraz aktywne zawodowo dostrzegają więcej barier występujących na terenie Powiatu Żywieckiego. Osoby starsze, najczęściej już nieaktywne zawodowo, oceniając Powiat jako miejsce do życia, kierują się komfortem i jakością obecnego życia (trudno byłoby również pominąć znaczenie wspomnień i sentymentu związanego z miejscem).

Wykres 2.51 Powiat jako miejsce zamieszkania w opinii respondentów

POWIAT JAKO MIEJSCE ZAMIESZKANIA - formularz internetowy

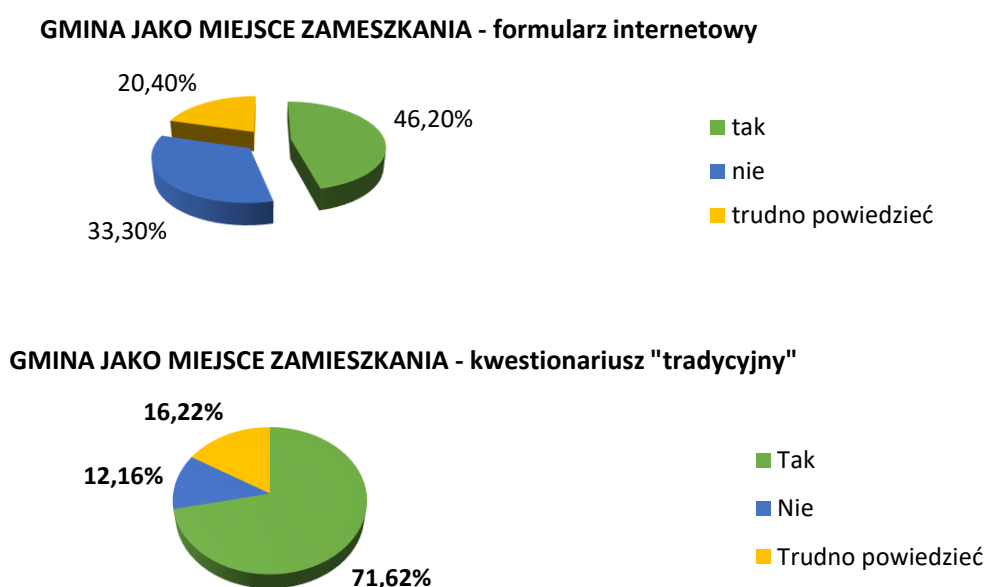

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Gmina (w Powiecie Żywieckim) jako dobre miejsce do życia w opinii respondentów.

Analogiczny rozkład odpowiedzi – w odniesieniu zarówno do badania internetowego, jak i tradycyjnego) zaznaczył się w pytaniu dotyczącym gminy (w Powiecie Żywieckim) w kontekście „dobrego miejsca do życia”. 46,2% respondentów wypełniających formularz internetowy uważa, że jest to dobre miejsce, 1/3 twierdzi, że sytuacja jest przeciwna (33,3%), natomiast aż 20,4% osób wstrzymało się od głosu wybierając wariant – „trudno powiedzieć”. W sytuacji wypełniania kwestionariusza „tradycyjnego” aż 71,62% respondentów postrzega „swoją” gminę jako dobre miejsce do życia, przeciwnego zdania jest tylko 12,16% respondentów, natomiast 16,22% osób wstrzymało się od zajęcia jednoznacznego stanowiska, wybierając wariant „trudno powiedzieć”.

Wykres 2.52 Gmina jako miejsce zamieszkania w opinii respondentów

Źródło: opracowanie danych w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Największa zaleta/mocna strona oraz wada/słaba strona Powiatu Żywieckiego.

W kwestionariuszu ankiety skierowanym do mieszkańców Powiatu Żywieckiego, pytania zawierające prośbę o wskazanie przez respondentów mocnych i słabych stron Powiatu Żywieckiego pozostawiono w konwencji pytań otwartych. Każdy z respondentów miał możliwość udzielenia swobodnej, nie ograniczonej wypowiedzi. Po zebraniu danych, swobodne wypowiedzi respondentów zostały skategoryzowane. Do kategoryzacji wykorzystano model „Kluczowych determinat rozwoju regionalnego”, co finalnie pozwoliło skumulować wypowiedzi respondentów wokół pięciu wymiarów: ekonomicznego, społecznego, technicznego i technologicznego i ekologicznego. Zestawienie najczęściej pojawiających się wskazań (w podziale na pięć wymiarów) przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2.16 Mocne i słabe strony Powiatu Żywieckiego w opinii respondentów

ASPEKTY ROZWOJU REGIONALNEGO	MOCNE STRONY POWIATU ŻYWIECKIEGO (wskazania respondentów)	SŁABE STRONY POWIATU ŻYWIECKIEGO (wskazania respondentów)
EKONOMICZNE	• Odległość od dużych miast • Turystyka górską • Posiadanie własnego Browaru • Stosunkowo tanie życie	• Brak otwartości na nowych inwestorów (brak rozwoju turystyki) • Słabo rozwinięty rynek pracy (brak miejsca dla nowoczesnych zawodów) • Relatywnie niskie zarobki • Nepotyzm w administracji samorządowej • Niski poziom wsparcia dla inicjatyw lokalnych • Niedostosowanie rynku pracy i jego otoczenia do sytuacji matek z małymi dziećmi
SPOŁECZNE	• Spokojne tempo życia • Brak tłumów wokół	• Niewielkie możliwości rozwoju zawodowego i osobistego

	• Szacunek do kultury, tradycji i religii	• Zbyt intensywna kampania w zakresie wsparcia udzielanego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych • Coraz wyższy poziom emigracji młodych ludzi do większych miast • Brak przestrzeni dla spotkań młodych ludzi • Stereotypy dotyczące postaw życiowych
TECHNICZNE I TECHNOLOGICZNE	• Łatwy dostęp do szlaków turystycznych • Baza umożliwiająca uprawianie sportów	• Wykluczenie komunikacyjne • „Słaba” służba zdrowia (w tym słabo rozbudowane zaplecze pomocy psychologicznej, w szczególności dla małych dzieci) • Chaotyczne zagospodarowanie przestrzenne (brak porządku na ulicach, zaniedbana przestrzeń publiczna) • Brak przestrzeni co-workingowych
EKOLOGICZNE	• Teren agroturystyczny i zielone lasy • Piękne krajobrazy (góry) • Niski poziom urbanizacji • Wolna przestrzeń	• Zaniedbany teren wokół Jeziora Żywieckiego • Zanieczyszczenie powietrza (smog)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Warto również zwrócić uwagę na niepokojąco często pojawiające się stwierdzenia: „nie wiem”, „nic się nie dzieje”, „nie chcę zabierać głosu w tej sprawie”. Bierność w zakresie aktywności (w tym również postrzegania) najbliższego otoczenia (przestrzeni życiowej) w istotny sposób przekłada się na charakter postaw obywatelskich oraz determinuje poziom zaangażowania w działania na rzecz społeczności lokalnych.

2.3.3 Poziom natężenia występowania problemów społecznych w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów

Ocena obszarów problemowych występujących w Powiecie Żywieckim zgodnie z intensywnością ich występowania.

Oceniając poziom natężenia występowania problemów społecznych w Powiecie Żywieckim, respondenci biorący udział w badaniu internetowym (formularz on-line), wskazali, że najczęściej występujące problemy wpisują się do obszarów związanych ze starzeniem się społeczeństwa oraz obszarów związanych z uzależnieniami. Z nieznacznie mniejszą intensywnością występowania dostrzeżono również problematykę osób z niepełnosprawnością. Najmniejszą intensywność występowania – ta grupa respondentów – przypisała obszarowi problemu bezdomności i bezrobocia. Warto pamiętać, że średnia wieku tej grupy respondentów wynosi 30 lat oraz żadna osoba, nie posiada statusu osoby bezrobotnej. W istotny sposób może warunkować to postrzeganie intensywności występowania problemów społecznych w Powiecie Żywieckim (oraz ich rangowanie). W ocenie respondentów wypełniających kwestionariusz „tradycyjny”, najwięcej problemów generuje zjawisko uzależnień, na kolejnych pozycjach wskazano także obszary związane z sytuacją osób z niepełnosprawnością oraz sytuację rodzin wieloprotymowych. Podobnie, jak w przypadku badania internetowego, obszar związany z problemem bezdomności uznany został za obszar o najmniejszej intensywności występowania.

Tabela 2.17 Ocena obszarów problemowych występujących w Powiecie Żywieckim

	6		5		4		3		2		1	
	FI*	KT*	FI	KT	FI	KT	FI	KT	FI	KT	FI	KT
Problem bezdomności	20	16	20	15	13	16	16	29	16	10	14	12
Problem bezrobocia	3	6	11	12	17	16	30	34	18	19	14	11
Sytuacja osób z niepełnosprawnością	3	4	13	9	17	18	27	28	18	20	15	18

Sytuacja rodzin wieloproblemowych	5	3	11	8	17	21	26	30	25	19	9	16
Problem uzależnień	4	6	13	8	12	15	19	28	26	17	19	22
Problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa	9	8	13	5	14	14	16	27	20	31	21	12

*FI – formularz internetowy, KT – kwestionariusz tradycyjny

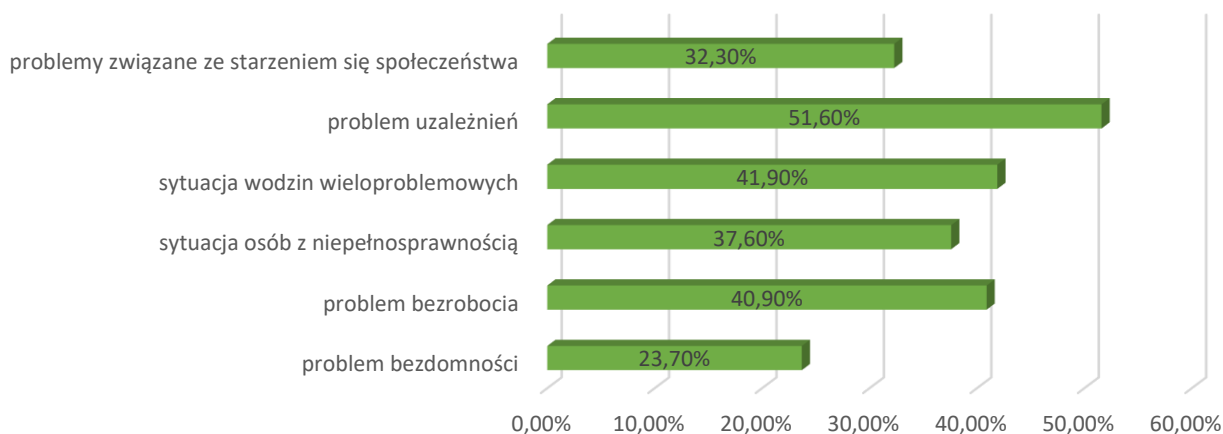
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Opinia dotycząca harmonogramu/kolejności/rankingu zmian (poprawy funkcjonowania) obszarów problemowych występujących w Powiecie Żywieckim.

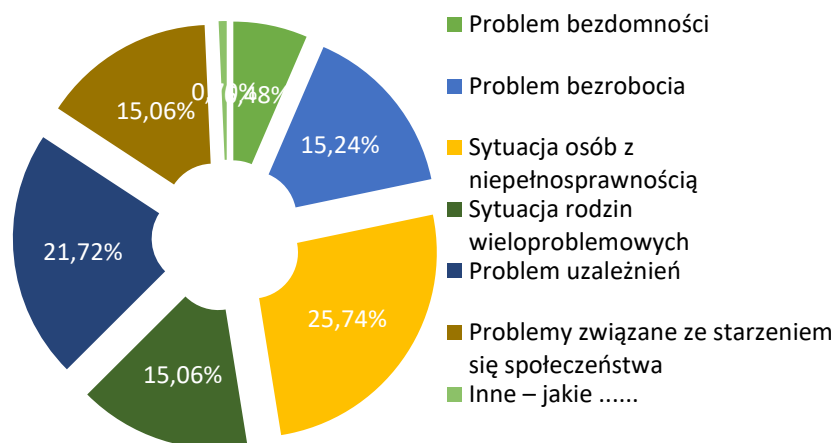
W zakresie budowania harmonogramu działań zmierzających do poprawy funkcjonowania obszarów (uznanych za problemowe) na terenie Powiatu Żywieckiego, w opinii respondentów uczestniczących w badaniu internetowym, pierwszoplanowym działaniem powinien zostać objęty obszar problemowy związany z uzależnieniami. W dalszej kolejności znalazły się: sytuacja rodzin wieloproblemowych, problem bezrobocia, sytuacja osób z niepełnosprawnością oraz problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa. Korelacja odpowiedzi (intensywność występowania obszarów problemowych oraz kolejność podejmowanych działań) wskazuje na niekonsekwencję respondentów w udzielaniu odpowiedzi (np. niska intensywność problematyki związanej z osobami bezrobotnymi vs. konieczność podjęcia działań naprawczych w tym obszarze). Zdecydowanie większą spójność można obserwować w wypowiedziach udzielonych przez respondentów uczestniczących w badaniach „tradycyjnych”. W opinii respondentów na plan pierwszy – w zakresie działań podejmowanych przez Powiat Żywiecki zmierzających do poprawy funkcjonowania obszarów uznanych za problemowe – wysuwa się sytuacja osób z niepełnosprawnością (1/4 wszystkich wskazań). Na kolejnych pozycjach w proponowanym harmonogramie działań znalazły się: problem uzależnień (21,72%), problem bezrobocia (15,24%), sytuacja rodzin wieloproblemowych (15,06%), problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa (15,06%). Za obszar wymagający poprawy w najmniejszym stopniu uznano – w opinii respondentów uczestniczących w badaniu „tradycyjnym” – problem bezdomności (zaledwie 6,48%).

Wykres 2.53 Obszary problemowe wymagające poprawy w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów

OBSZARY PROBLEMOWE WYMAGAJĄCE POPRAWY W POWIECIE ŻYWIECKIM - formularz internetowy

OBSZARY PROBLEMOWE WYMAGAJĄCE POPRAWY W POWIECIE ŻYWIECKIM - kwestionariusz "tradycyjny"

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

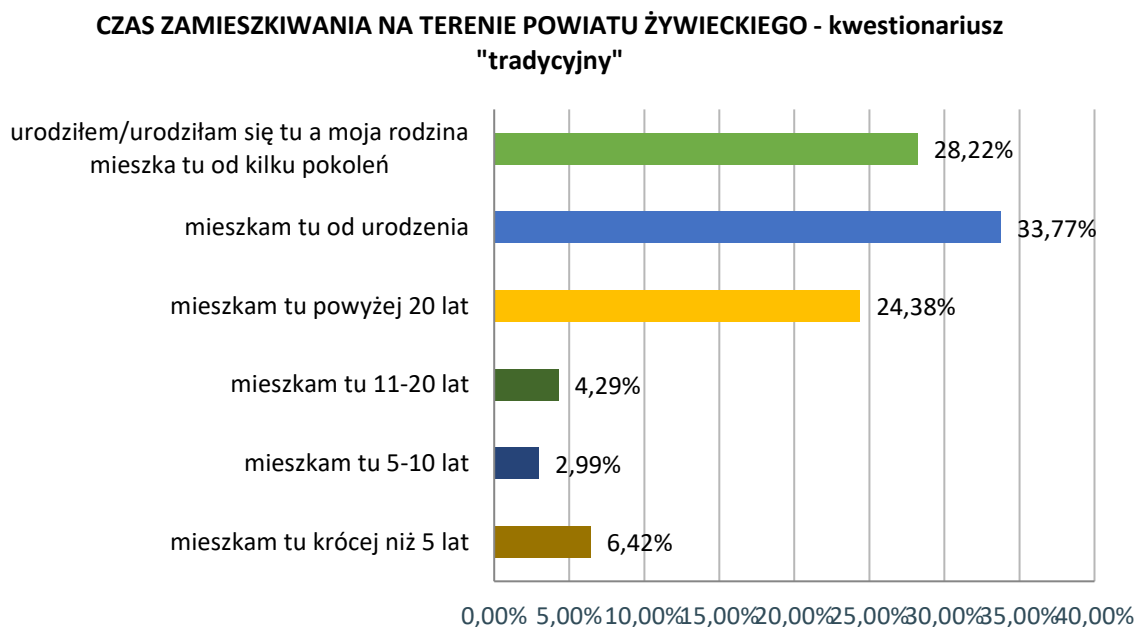
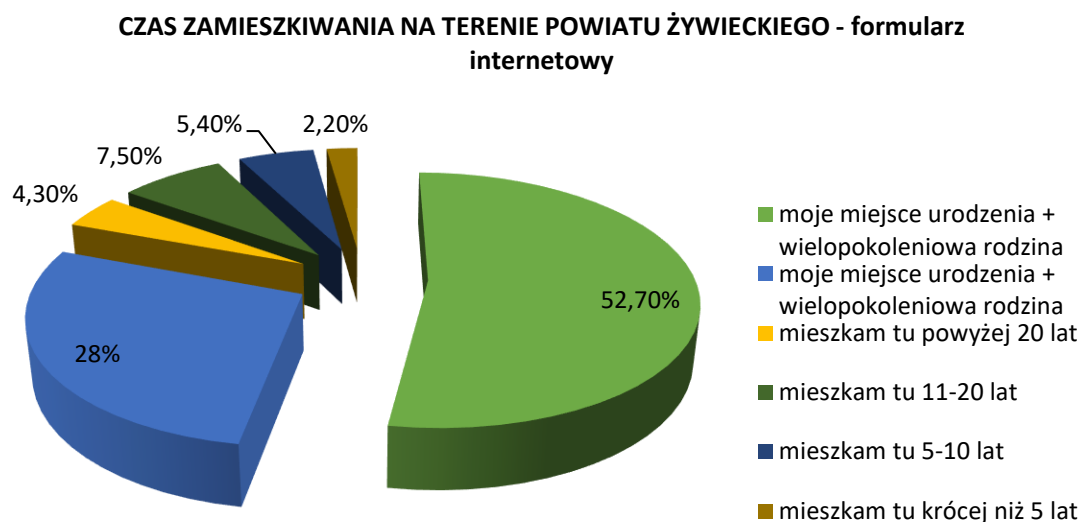
2.3.4 Poziom „osadzenia” respondentów w Powiecie Żywieckim

Czas zamieszkiwania na terenie Powiatu Żywieckiego.

Ponad połowa respondentów uczestniczących w badaniu przy wykorzystaniu formularza on-line urodziła się na terenie Powiatu Żywieckiego oraz wywodzi się z rodziny, która od kilku pokoleń zamieszkuje ten teren (52,7%), natomiast 28% wskazało, że urodzili się w tym miejscu (aczkolwiek historie rodziny związane są z innym terenem). Oznacza to, że zdecydowaną większość (80%) stanowią osoby, wchodzące w skład grupy, do której jest się przypisanym, natomiast 1/5 grupy badanych (19,3%) reprezentuje społeczność grupy mieszkańców, do której przystąpiła, odpowiednio: *powyżej

20 lat (4,3%) *11-20 lat (7,5%) *5-10 lat (5,4%) *krócej niż 5 lat (2,2%). Analogiczny rozkład zanotowano w badaniu „tradycyjnym”: ponad połowa respondentów urodziła się na terenie Powiatu Żywieckiego oraz wywodzi się z rodziny, która od kilku pokoleń zamieszkuje ten teren (61,99% wskazań), natomiast niemal ¼ respondentów zadeklarowała, że mieszka na terenie Powiatu Żywieckiego powyżej 20 lat (24,38%).

Wykres 2.54 Czas zamieszkiwania na terenie Powiatu Żywieckiego

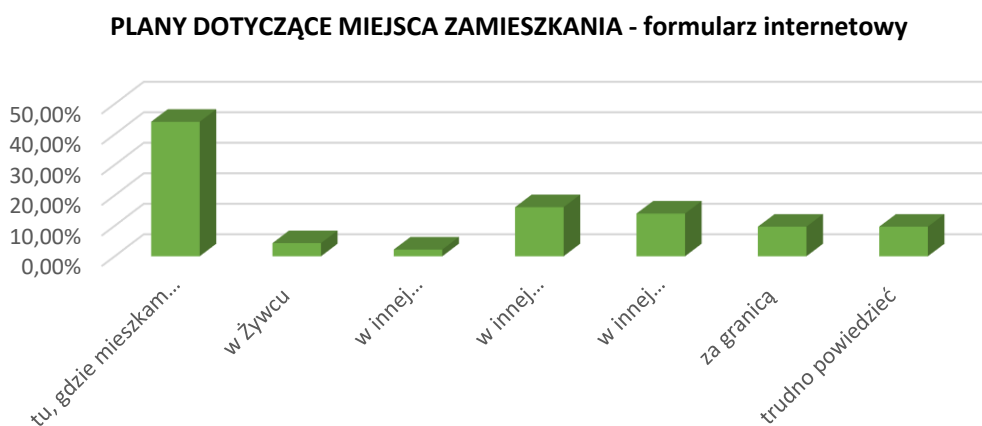

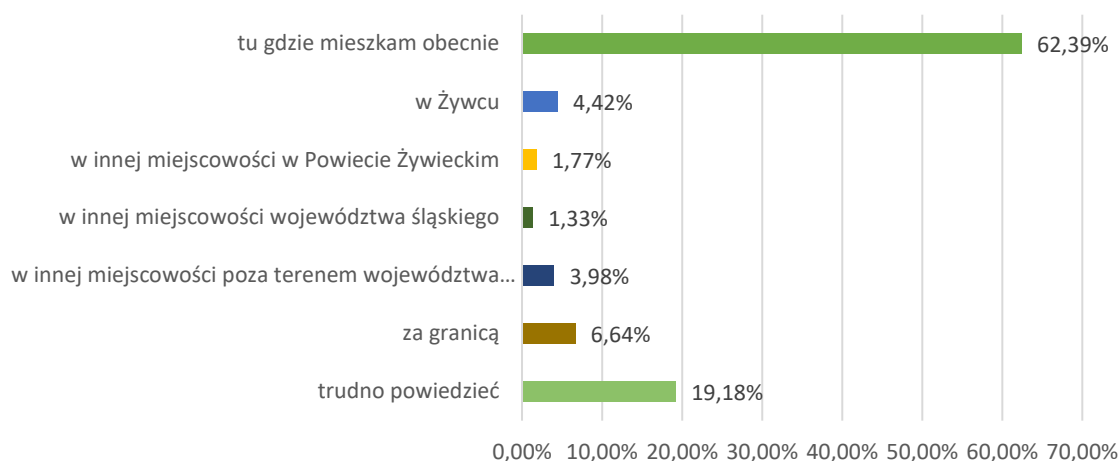
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Plany na przyszłość związane z miejscem zamieszkania.

Niemal połowa respondentów udzielających odpowiedzi na pytania deklaruje, że swoje plany na przyszłość wiąże z miejscem aktualnego zamieszkania (44,1%), 16,1% planuje osiedlić się w innej miejscowości województwa śląskiego, natomiast 9,7% „widzi” swoje miejsce w przyszłości poza granicami Polski. Warto również zwrócić uwagę na to, że 9,7% osób nie ma jednoznacznych planów w zakresie swojego miejsca zamieszkania (wybór wariantu „trudno powiedzieć”). Bardziej zdecydowane podejście deklarują respondenci biorący udział w badaniu „tradycyjnym” – ponad połowa ankietowanych (62,39%) wyraźnie zaznacza, że nie zamierza zmieniać swojego miejsca zamieszkania i wiąże swoje plany na przyszłość z Powiatem Żywieckim. Należy również podkreślić, że – podobnie jak w odpowiedziach udzielonych przez respondentów wypełniających kwestionariusz internetowy – prawie 1/5 respondentów (19,18%) nie była w stanie wskazać swoich planów dotyczących miejsca zamieszkania w perspektywie 5 lat (wybór wariantu „trudno powiedzieć”).

Wykres 2.55 Plany dotyczące miejsca zamieszkania w opinii respondentów

PLANY DOTYCZĄCE MIEJSCA ZAMIESZKANIA - kwestionariusz "tradycyjny"

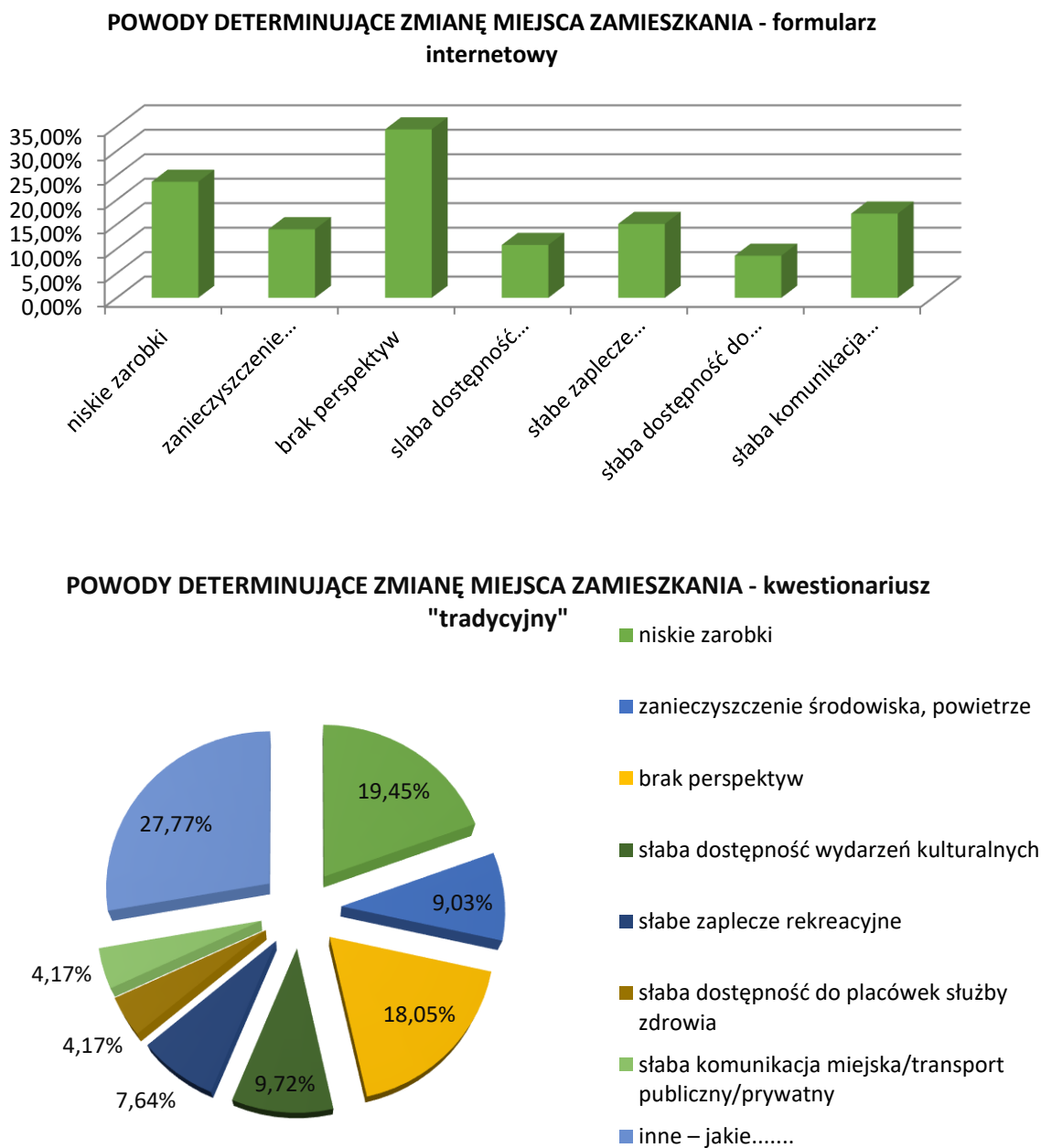
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Kluczowe powody planowanej zmiany miejsca zamieszkania

Wśród grupy respondentów (wypełniających formularz internetowy) planujących zmianę miejsca zamieszkania, za najważniejsze powody warunkujące podjęcie decyzji o zmianie znalazły się: brak perspektyw rozwoju (34,4%), sytuacja na lokalnym rynku pracy, które „oferuje” niskie zarobki (23,7%), słabo rozwinięty system komunikacji, blokujący mobilność zarówno o charakterze zawodowym, jak i społeczno-kulturalnym (17,2%), słabo rozwinięte zaplecze rekreacyjne (zarówno z perspektywy osób młodych, jak i osób starszych) – 15,1% oraz – korelująca z poprzednimi wariantami – słaba dostępność wydarzeń kulturalnych (10,8%). Bardzo podobną sytuację można zaobserwować w strukturze odpowiedzi udzielonych przez respondentów biorących udział w badaniu „tradycyjnym”, gdzie wśród najważniejszych determinant wskazano niskie zarobki (19,45%), brak perspektyw (18,05%) oraz słabą dostępność wydarzeń kulturalnych (9,72%) oraz wysoki poziom zanieczyszczenia środowiska (9,03%). Wysoki odsetek respondentów (aż 27,77% wskazań) wybrało wariant „inne”, jednakże nie doprecyzowano czynników, które stanowiły źródło dokonanego wyboru.

Warto zaznaczyć, że wskazane przez respondentów powody planowanej zmiany miejsca zamieszkania, w znaczący sposób łączą się ze wskazaną listą najważniejszych wad/słabych stron Powiatu Żywieckiego.

Wykres 2.56 Powody determinujące zmianę miejsca zamieszkania w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

2.3.5 Rynek pracy w Powiecie Żywieckim – w opinii respondentów

Ocena rynku pracy w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów.

Rynek pracy w Powiecie Żywieckim – w ocenie respondentów – nie stwarza korzystnych możliwości dla różnorodnych form aktywności, które są w stanie doprowadzić do „ożywienia” rynku. Każdą z czterech przedstawionych grup „możliwości rynkowych” oceniono wybierając „średnią rangę” na poziomie 3 punktów (w skali 5-cio stopniowej). Pogłębiona analiza wybranych przez uczestników badania rang porządkujących (oceniających) wskazane możliwości działań korelujących z rynkiem

pracy wskazują, że najmniej korzystnie oceniono możliwość założenia własnej działalności gospodarczej oraz możliwość przekwalifikowania się na rynku pracy w Powiecie Żywieckim.

Tabela 2.18 Ocena rynku pracy w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów

	1		2		3		4		5	
	KI	KT	KI	KT	KI	KT	KI	KT	KI	KT
Możliwość założenia własnej działalności gospodarczej	15	17	21	19	30	44	12	13,50	7	6,50
Możliwość znalezienia zatrudnienia	8	18,27	24	20,30	28	42,13	22	14,23	4	5,07
Możliwość znalezienia pracowników	8	18,27	18	23,35	33	41,12	21	16,24	4	1,02
Możliwość przekwalifikowania się	11	14,28	29	28,07	31	38,27	10	14,79	3	4,59
Możliwość znalezienia „dobrej” pracy (praca dobrze płatna, o wysokim statusie, satysfakcjonująca itp.)	41	30,33	21	26,07	17	28,91	4	5,69	3	9
Wysokość zarobków	32	31,50	28	28,50	20	30,50	3	6	3	3,50

*FI – formularz internetowy, KT – kwestionariusz tradycyjny

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Status na rynku pracy w perspektywie respondentów.

Wśród badanej grupy respondentów uczestniczących w badaniach on-line 71% osób deklaruje swój status na rynku pracy w kategorii „osoba pracująca”, 1/3 uczestników badania (29%) stanowią osoby nie wykonujące żadnej pracy zawodowej. Nieco inaczej kształtuje się rozkład odpowiedzi udzielonych przez respondentów uczestniczących w badaniu „tradycyjnym”: 37,22% to osoby pracujące, 32,28% to osoby niepracujące. 30,50% respondentów nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Pytanie o status na rynku pracy respondentów uczestniczących w badaniu (zarówno internetowym, jak i „tradycyjnym” pozostaje w ścisłej korelacji z pytaniem, które zostało umieszczone w metryczce kwestionariusza. Podczas analizy obszaru związanego z rynkiem pracy w Powiecie Żywieckim warto zastanowić się, jaki odsetek społeczności lokalnej można określić mianem generacji NEET. NEET (Not in Education, Employment or Training) oznacza grupę społeczną młodych ludzi, którzy nie wykazują aktywności w żadnej z trzech kategorii: pracy, formalnego kształcenia ani szkolenia. Pojęcie to jest szersze niż młody

bezrobotny, obejmuje bowiem również absolwentów biernych zawodowo (czyli takich, którzy nie mają pracy i jej nie poszukują) oraz osoby, które przedwcześnie ukończyły edukację, ale z różnych przyczyn nie weszły na rynek pracy. W Polsce status NEET wynika z barier strukturalnych ograniczających aktywność młodych ludzi. Do kluczowych czynników ryzyka w kontekście pokolenia NEET można zaliczyć:

- nierówne szanse – nierówności w dostępie do nauki (ekonomiczne, zdrowotne, środowiskowe, światopoglądowe itd.) przekładają się na niższy poziom wykształcenia i kompetencji, a co za tym idzie, trudniejszą sytuację na rynku pracy;
- zniechęcenie – spowodowane głównie nastawieniem do nauki i szkoły (jest przyczyną m.in. wcześniejszego kończenia edukacji).

Dodatkowo w Polsce zwraca się uwagę na czynniki instytucjonalne i kulturowe:

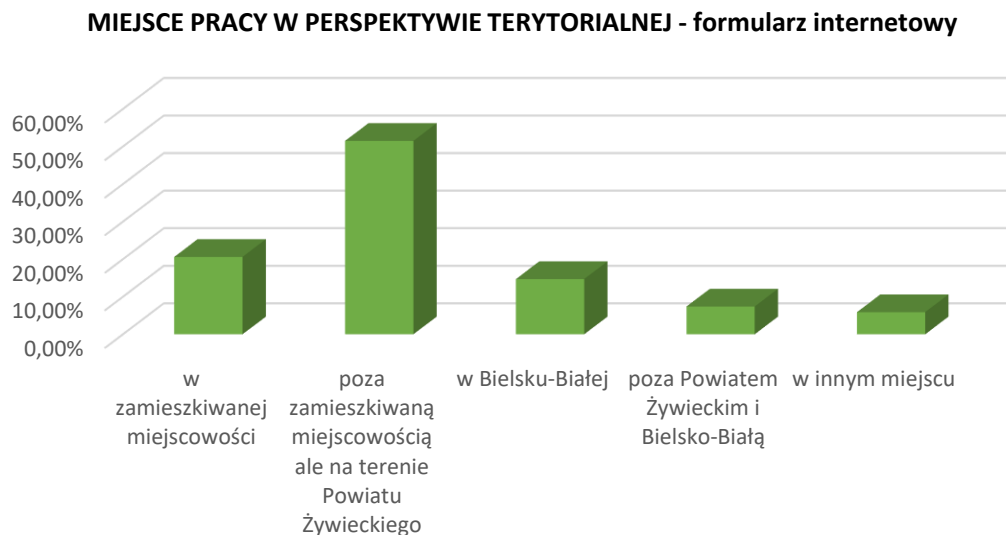
- długotrwałe bezrobocie w regionie;
- segmentację rynku pracy;
- nieelastyczność rynku pracy;
- niedopasowanie do potrzeb rynku pracy.

Miejsce pracy w ujęciu terytorialnym w opinii respondentów.

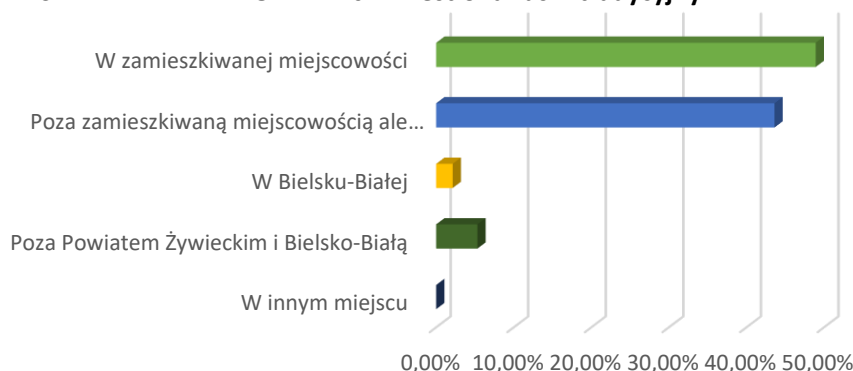
Respondenci deklarujący swój status na rynku pracy w kategorii „osoba pracująca” zostali poproszeni o wskazanie miejsca wykonywania swoich obowiązków zawodowych. Ponad połowa badanych uczestniczących w badaniu internetowym wskazała, że ich miejsce pracy znajduje się poza miejscowością, w której mieszkają, jednak na terenie Powiatu Żywieckiego (51,5%). 1/5 respondentów wykonuje swoją pracę na terenie zamieszkiwanej miejscowości. Tylko 14,7% osób stwierdziło, że dojeżdża do miejsca pracy, które znajduje się na terenie Bielska-Białej, natomiast 7,4% swoją aktywnością zawodową sięga poza Powiat Żywiecki oraz miasto Bielsko-Białą. Struktura odpowiedzi udzielonych przez respondentów uczestniczących w badaniu „tradycyjnym” „zamienia” dwa pierwsze, najczęściej wybierane wskazania określające miejsce pracy. Zgodnie z deklaracją respondentów, niemal połowa osób wykonuje swoją pracę na terenie miejscowości, w której mieszka (48,93%). Nieznacznie niższy odsetek został przypisany do wariantu odpowiedzi, zgodnie z którą miejsce pracy respondentów znajduje się poza miejscowością będącą miejscem zamieszkania, jednak na terenie Powiatu Żywieckiego (43,62%). Porównanie struktury udzielonych odpowiedzi sygnalizuje wyższy poziom mobilności respondentów, którzy wypełnili kwestionariusz on-line. W oparciu o powyższe zwrócono uwagę na konieczność bardziej precyzyjnego zdefiniowania pojęcia „miejsce pracy”: konkretna przestrzeń, w której przebywają respondenci wykonując swoją pracę versus siedziba

organizacji, z którą respondenci są związani umową o pracę, podczas gdy praca wykonywana jest zdalnie lub „w terenie”.

Wykres 2.57 Miejsce pracy w ujęciu terytorialnym w opinii respondentów

MIEJSCE PRACY W PERSPEKTYWIE TERYTORIALNEJ - kwestionariusz "tradycyjny"

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

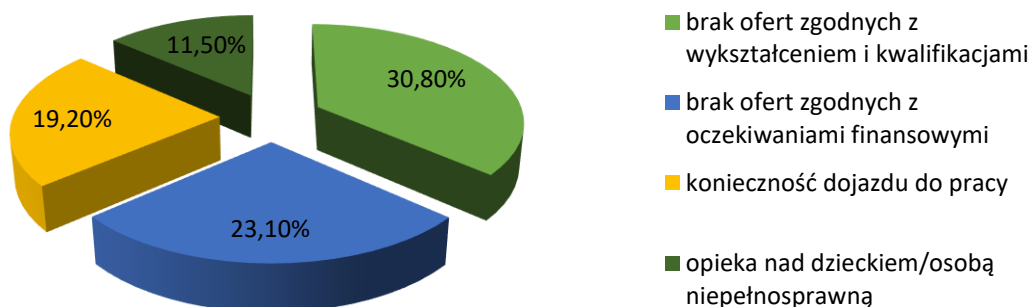
Przyczyny pozostawania bez pracy (przyczyny problemu bezrobocia występującego na terenie Powiatu Żywieckiego).

Respondenci deklarujący swój status na rynku pracy w kategorii „osoba niepracująca” zostali poproszeni o wskazanie kluczowych przyczyn pozostawania bez zatrudnienia na rynku pracy w Powiecie Żywieckim. W katalogu wskazanych przyczyn na pierwszym miejscu znalazł się „brak ofert zgodnych z wykształceniem i kwalifikacjami respondenta” (30,8%), na dalszych pozycjach uplasowały się: „brak ofert zgodnych z oczekiwaniami finansowymi” (23,1%), konieczność dojazdu do pracy (19,2%) oraz rezygnacja z pracy z powodu konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem/osobą z

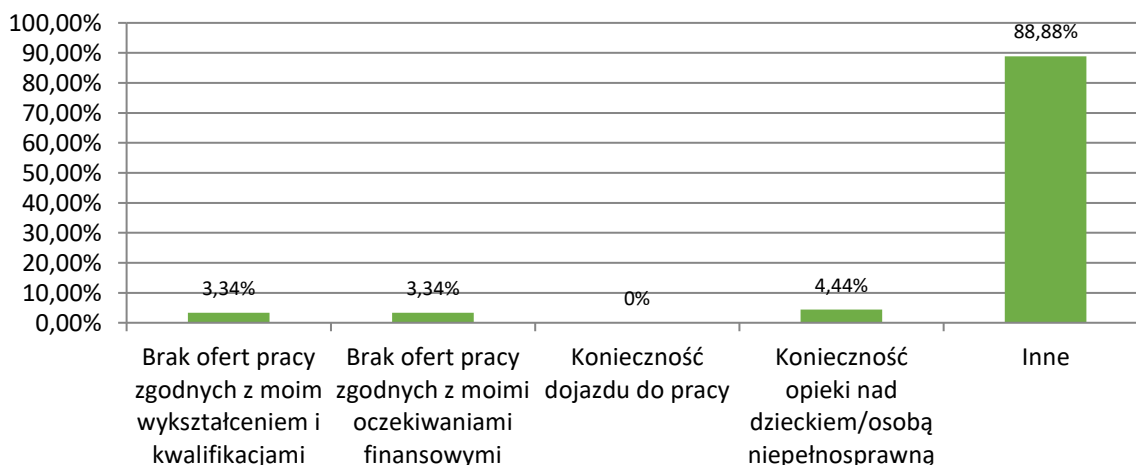
niepełnosprawnością (11,5%). Natomiast respondenci uczestniczący w badaniu tradycyjnym w przeważającej części wybrali wariant „inne” (aż 88,88% wskazań), nie precyzując swojej odpowiedzi wskazaniami wyjaśniającymi istotę przyczyny pozostawania bez pracy.

Wykres 2.58 Przyczyny pozostawania bez zatrudnienia w opinii respondentów

PRZYCZYNY POZOSTAWANIA BEZ ZATRUDNIENIA - formularz internetowy

PRZYCZYNY POZOSTAWANIA BEZ ZATRUDNIENIA - kwestionariusz "tradycyjny"

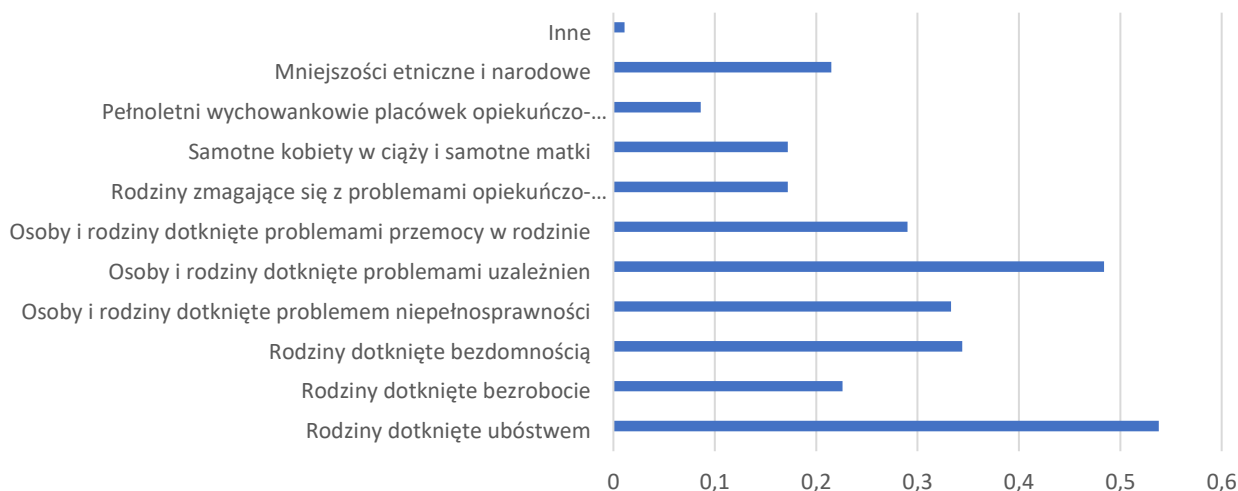
Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

2.3.6 Sytuacja wybranych grup społecznych na terenie Powiatu Żywieckiego

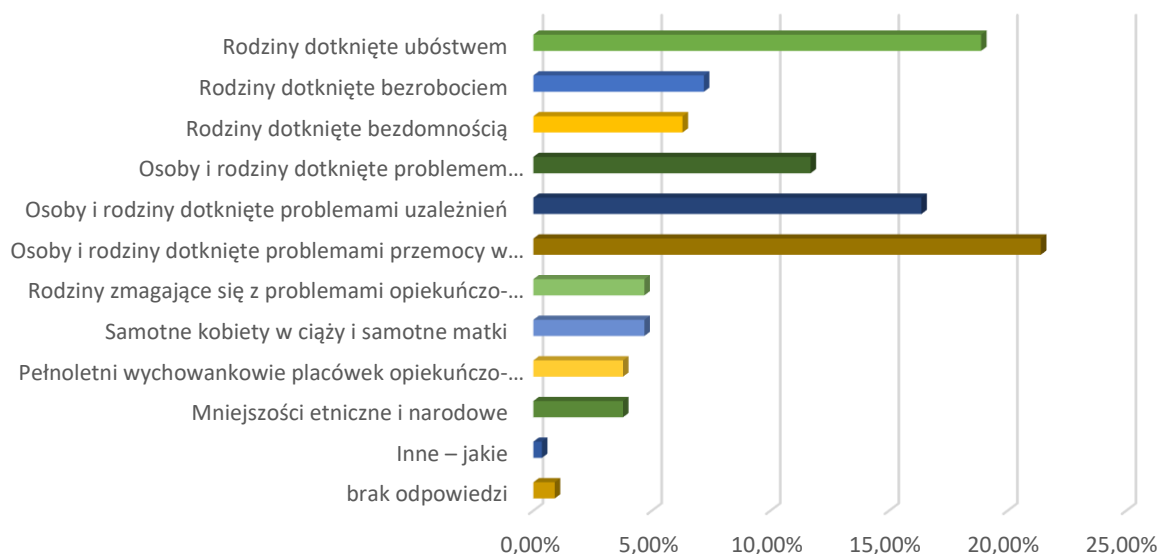
Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym w wybranych grupach na terenie Powiatu Żywieckiego Respondenci zostali poproszeni o dokonanie oceny poziomu zagrożenia wykluczeniem społecznym w wybranych grupach na terenie Powiatu Żywieckiego. Po zebraniu opinii badanych wypełniających kwestionariusz on-line opracowano listę rankingową, zgodnie z którą na pierwszym miejscu ulokowano rodziny dotknięte ubóstwem (53,8%), osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień

(48,4%) oraz osoby dotknięte bezdomnością (34,4%). Warto zwrócić uwagę na relatywnie wysoki odsetek wskazań (21,5%) odnoszący się do mniejszości narodowych i etnicznych w kontekście poziomu zagrożenia wykluczeniem społecznym. Lista rankingowa opracowana w oparciu o wypowiedzi udzielone przez respondentów uczestniczących w „badaniu tradycyjnym” wskazuje na podobne spostrzeżenia dotyczące poziomu zagrożenia wykluczeniem społecznym w odniesieniu do wybranych grup społecznych. W czołówce grup zagrożonych również znalazły się rodziny dotknięte ubóstwem (18,88%), osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień (16,36%) oraz osoby i rodziny dotknięte problemami niepełnosprawności (11,69%). Wskazaniem różnicującym zdania dwóch grup respondentów uczestniczących w badaniach były „osoby i rodziny dotknięte problemami przemocy w rodzinie”. Respondenci uczestniczący w badaniu „tradycyjnym” – zgodnie ze swoimi przekonaniem – uznali tę grupę społeczną najbardziej zagrożoną wykluczeniem społecznym (w liście rankingowej znalazła się na pierwszej pozycji ze wskazaniem 21,40%). W „perspektywie różnicującej” znalazła się także grupa mniejszości etnicznych i narodowych. Grupa respondentów uczestniczących w badaniu „tradycyjnym” w znacznie mniejszym stopniu postrzega te grupy jako zagrożone wykluczeniem społecznym w odniesieniu do spostrzeżeń dokonanych przez grupę wypełniającą formularz internetowy.

Wykres 2.59 Grupy społeczne zagrożone wykluczeniem społecznym w Powiecie Żywieckim

kwestionariusz "tradycyjny"

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Programy i projekty skierowane do wybranych grup społecznych: osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze, osoby uzależnione.

W odpowiedzi na pytania dotyczące poziomu znajomości programów i projektów skierowanych do wybranych grup społecznych oraz instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, respondenci biorący udział zarówno w badaniu internetowym, jak i w badaniu tradycyjnym podkreślili, że nie posiadają odpowiedniej wiedzy na ten temat. W nielicznych odpowiedziach, w ramach których respondenci deklarowali, że posiadają wiedzę w zakresie projektów i programów skierowanych do wybranych grup społecznych wskazano następujące działania podejmowane na terenie Powiatu Żywieckiego:

*na rzecz osób z niepełnosprawnością (lub długotrwale chorych): Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, rehabilitacja domowa, projekty unijne,

*na rzecz osób starszych: kluby seniora, koła emerytów, opieka wytchnieniowa, Uniwersytet III wieku, program Senior+,

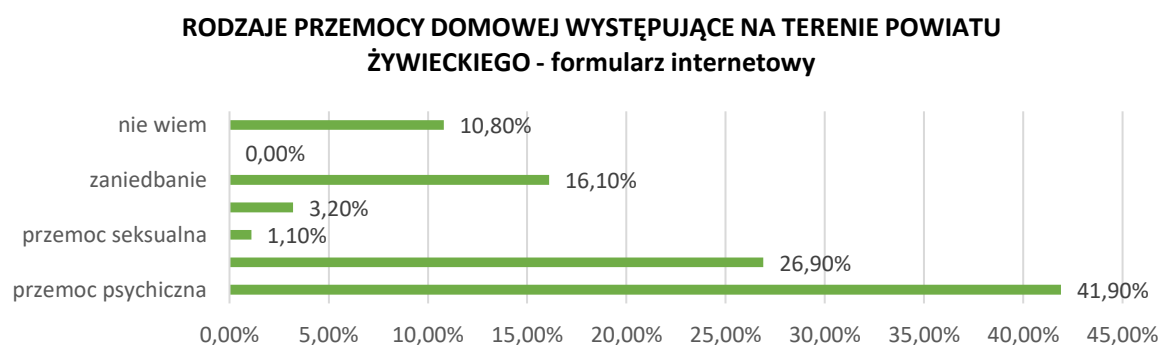
Wśród instytucji prowadzących działalność na rzecz osób uzależnionych – jako „znane respondentom” - wymieniono: MOPS, PCPR, Błękitny Krzyż, SPZOL Międzybrodzie, kluby AA. Jednocześnie respondenci wskazali, że przestrzeń publiczna w Powiecie Żywieckim (sklepy, drogi, środki komunikacji itp.) jest niedostatecznie przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością (tak twierdzi 54,8% badanych), natomiast w odniesieniu do potrzeb osób starszych aż 41,9% jest zdania dokładnie przeciwnego, tj. respondenci twierdzą, że przestrzeń publiczna jest przyjazna dla osób starszych w

Powiecie Żywieckim. Rozbieżność w spojrzeniu na stopień przystosowania przestrzeni publicznej, wynika z działań podejmowanych w ostatnich latach przez otoczenie zarówno o charakterze publicznym i non-profit, jak i biznesowym. Zgodnie z założeniami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Polityki społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo-Uczestnictwo-Solidarność (i innych), znacznie zintensyfikowano działania na rzecz poprawy jakości życia osób starszych, uruchamiając szereg programów i inwestycji. Przestrzeń publiczna została już w wyraźne zmodyfikowana, stając się – między innymi dzięki małej architekturze – miejscem przyjaznym dla osób starszych, co jest dostrzegane (oraz doceniane) przez pozostałe grupy społeczne. Równolegle z działaniami na rzecz osób starszych prowadzone są prace nad modernizacją przestrzeni publicznej dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnością, niemniej jednak intensyfikacja tych działań przebiega nieco wolniej. Między innymi w maju 2023r. PFRON uruchomił nowy program „Dostępna przestrzeń publiczna”, który zakłada: *zapewnienie dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnością, *utworzenie dostępnych lub poprawę dostępności placów zabaw, *likwidację barier w dostępie do opieki ginekologicznej. Głównym celem podjętych działań jest pełny udział w życiu społecznym osób z niepełnosprawnością.

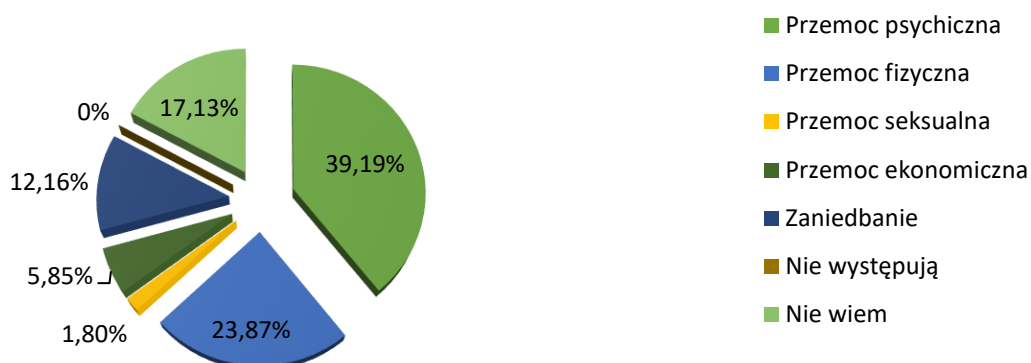
Rodziny dotknięte zjawiskiem przemocy domowej.

Wypowiadając się na temat zjawiska przemocy domowej w rodzinach respondenci (uczestniczący zarówno w badaniu internetowym, jak i w badaniu „tradycyjnym”) wskazali przemoc psychiczną jako formę najczęściej występującą w Powiecie Żywieckim (takiego zdania było 41,9% respondentów w badaniu on-line oraz 39,19% respondentów w badaniu „tradycyjnym”). Na drugim miejscu wskazano przemoc fizyczną (odpowiednio 26,9% i 23,87%) oraz zaniedbanie dotyczące dzieci (16,1% i 12,16%). Relatywnie wysoki odsetek respondentów (10,8% oraz 17,13%) wskazał na brak wiedzy w tym obszarze.

Wykres 2.60 Rodzaje przemocy domowej oraz natężenie ich występowania na terenie Powiatu Żywieckiego

RODZAJE PRZEMOCY DOMOWEJ WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE POWIATU ŻYWIECKIEGO
- kwestionariusz "tradycyjny"

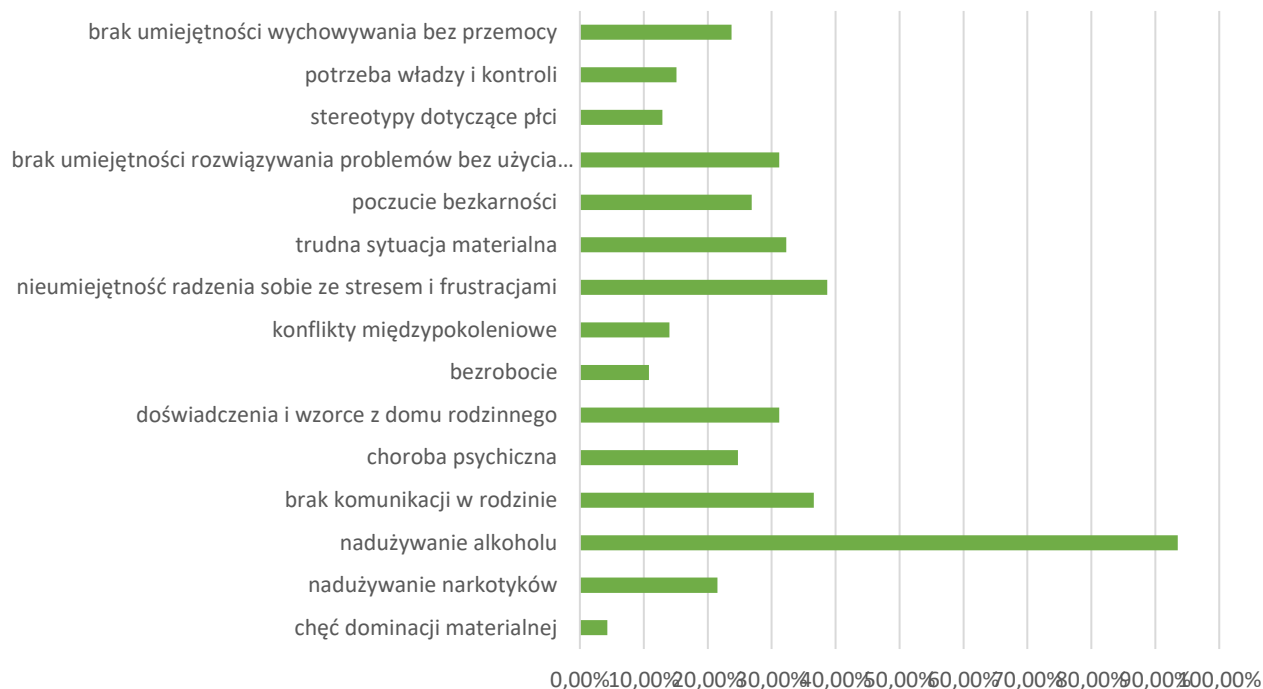

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

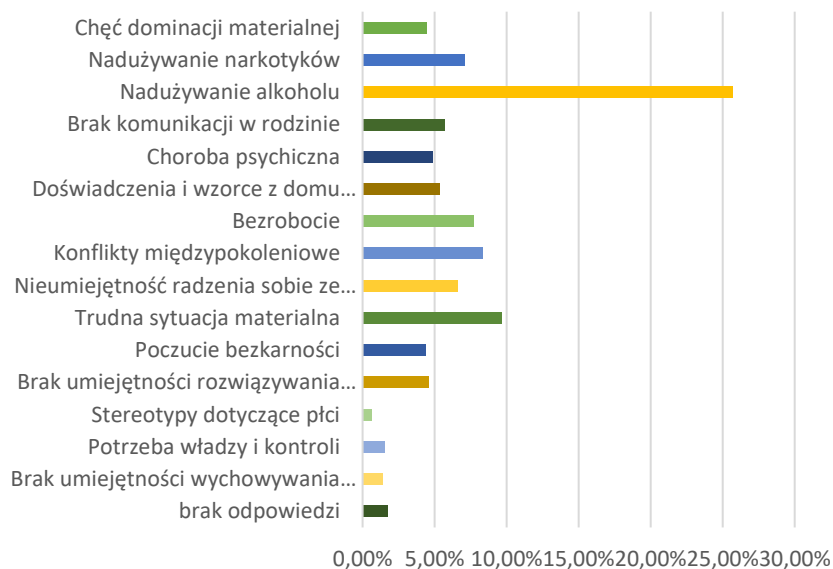
Wśród przyczyn stosowania przemocy domowej, dominującą pozycję – zarówno wśród respondentów wypełniających formularz on-line, jak i kwestionariusz „tradycyjny” - uzyskała kategoria „nadużywanie alkoholu”. Na kolejnych pozycjach – zgodnie ze wskazaniem respondentów uczestniczących w badaniu internetowym - znalazły się: „nieumiejętność radzenia sobie ze stresem i frustracjami” oraz „brak komunikacji w rodzinie”. Respondenci wypełniający kwestionariusz „tradycyjny” zwrócili natomiast uwagę na znaczenie „trudnej sytuacji materialnej”, „bezrobocia” oraz „kwestii nadużywania narkotyków” w kontekście przyczyn stosowania przemocy domowej. Najmniejszy wpływ na eskalację zjawiska przemocy w rodzinie - zdaniem respondentów on-line – wywiera „chęć dominacji materialnej”. Respondenci w badaniu „tradycyjnym” nie przypisują natomiast żadnego znaczenia „stereotypom dotyczącym płci”. Warto pamiętać, że respondenci – dokonując wyborów podczas wypełniania kwestionariusza ankiety – bazują na własnych doświadczeniach oraz odwołują się do swojego zasobu wiedzy. Różnice w postrzeganiu obszarów problemowych uwarunkowane są zatem różnicami występującymi w strukturze grup respondentów (tj. wiek, poziom wykształcenia, status na rynku pracy etc.).

Wykres 2.61 Przyczyny stosowania przemocy domowej i natężenie ich występowania na terenie Powiatu Żywieckiego

PRZYCZYNY STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ - formularz internetowy

PRZYCZYNY STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ - kwestionariusz "tradycyjny"

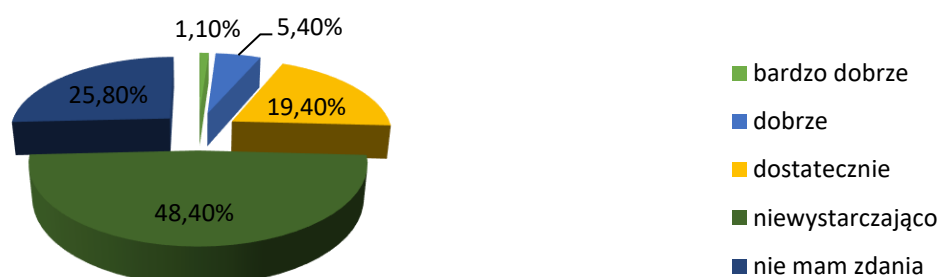

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

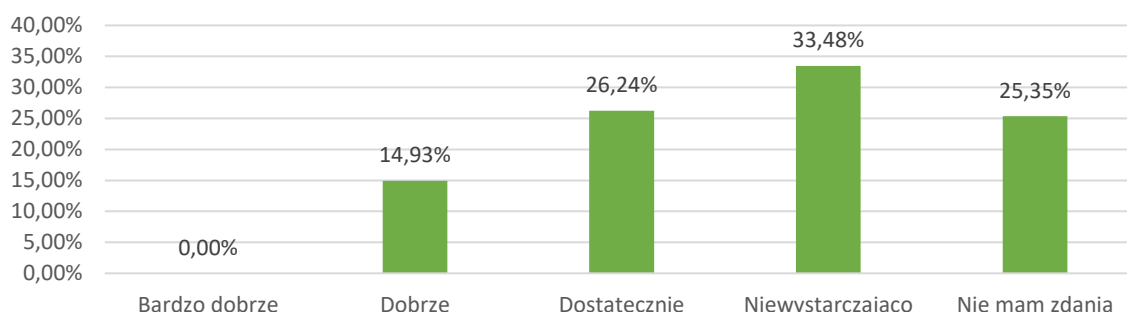
Jednocześnie oceniając prowadzone w Powiecie Żywieckim działania zapobiegawcze związane z problemem domowej, niemal połowa respondentów (z obu grup badawczych) stwierdziła, że obszar ten jest niewystarczająco doinwestowany (odpowiednio 48,4% oraz 33,48%). W odniesieniu do zjawiska przemocy domowej (podobnie jak w odniesieniu do grup osób starszych, osób z niepełnosprawnością oraz osób uzależnionych), bardzo wysoki odsetek badanych przyznał, że nie posiada żadnej wiedzy na temat prowadzonych działań zapobiegawczych (1/4 wskazań).

Wykres 2.62 Ocena działań zapobiegawczych związanych z problemem przemocy domowej prowadzonych w Powiecie Żywieckim

OCENA DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH ZWIĄZANYCH Z PROBLEMEM PRZEMOCY DOMOWEJ - formularz internetowy

OCENA DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH ZWIĄZANYCH Z PROBLEMEM PRZEMOCY DOMOWEJ - kwestionariusz "tradycyjny"

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

Podkreślany wielokrotnie aspekt „braku wiedzy” w zakresie aktualnego stanu oraz działań naprawczych i profilaktycznych podejmowanych w poszczególnych obszarach problemów społecznych wskazuje na brak właściwego przepływu informacji oraz umiejętności w zakresie dialogu społecznego „dotykającego” trudnych i wrażliwych dziedzin życia społecznego.

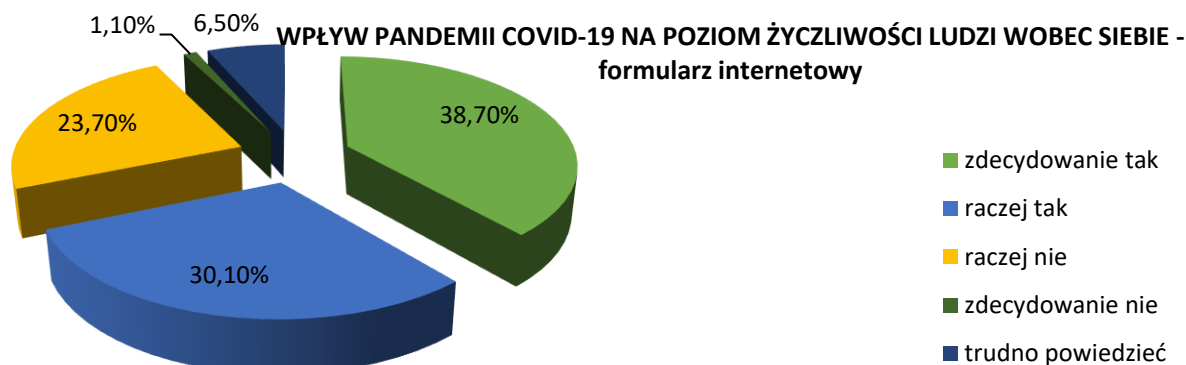
2.3.7 „Nowe wymiary” problemów społecznych w opinii respondentów

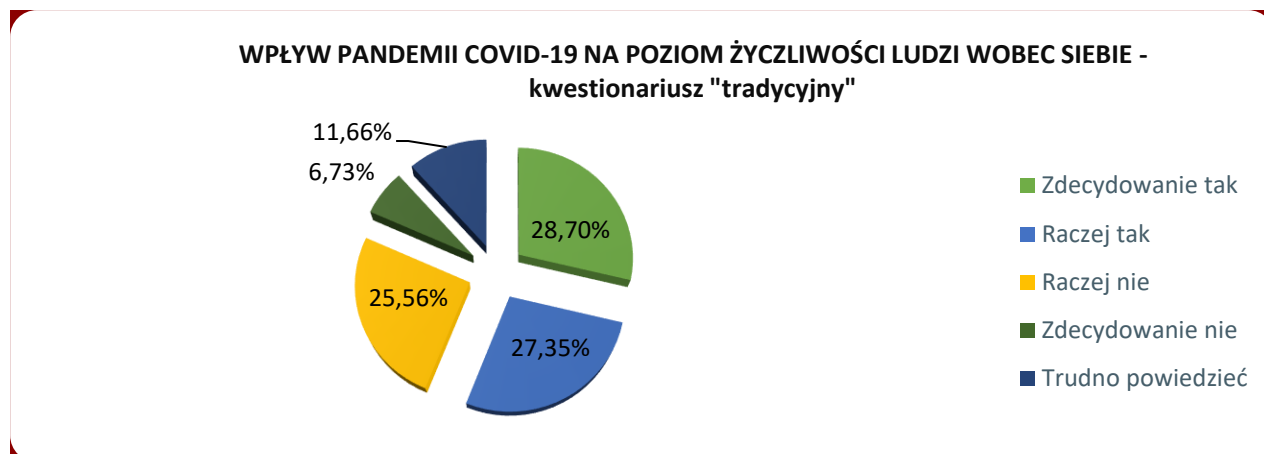
Pandemia COVID-19 a poziom zaufania ludzi wobec siebie.

Pojawienie się pandemii COVID-19, zarówno w Polsce, jak i na świecie, wywołało wiele negatywnych następstw w społeczeństwie. Poza skutkami zdrowotnymi, bardzo wyraźnie ujawniły się także reperkusje ekonomiczne, społeczne i polityczne. Natomiast długotrwałe skutki społecznych i ekonomicznych problemów koncentrują się we wzroście niepewności, agresji i zachowaniach ryzykownych ludzi wobec siebie. Warto podkreślić, że w Polsce poziom zaufania społecznego od wielu lat pozostaje na niskim poziomie, natomiast niskie zaufanie społeczne sprzyja w sytuacji zagrożenia większemu dystansowaniu społecznemu.

W przeprowadzonym badaniu (w obu grupach, tj. respondenci „on-line” oraz respondenci „tradycyjni”), 1/3 osób odpowiadających na pytania uważa, że pandemia COVID-19 nie miała wpływu na obniżenie poziomu zaufania (i/lub) życzliwości ludzi wobec siebie. Przeciwnego zdania jest ponad połowa respondentów (odpowiednio 68,80% i 56,05%), który w odpowiedzi na pytanie dotyczące powyższej korelacji wybrali wariant „zdecydowanie tak” lub „raczej tak”. W badaniu internetowym 6,5% badanych wstrzymało się od udzielenia jednoznacznej odpowiedzi wybierając wariant „trudno powiedzieć”. W badaniu „tradycyjnym” liczba osób decydujących się na wybór tego wariantu wzrosła do 11,66%.

Wykres 2.63 Wpływ pandemii COVID-19 na poziom życzliwości ludzi wobec siebie w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

W kontekście budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych należy pamiętać, że niski poziom zaufania społecznego w istotny sposób ogranicza możliwości budowania oraz wzmacniania partnerstw na rzecz współpracy organizacji, instytucji i społeczności lokalnej, które stanowią fundament programów strategicznych oraz gwarancję ich skuteczności i efektywności.

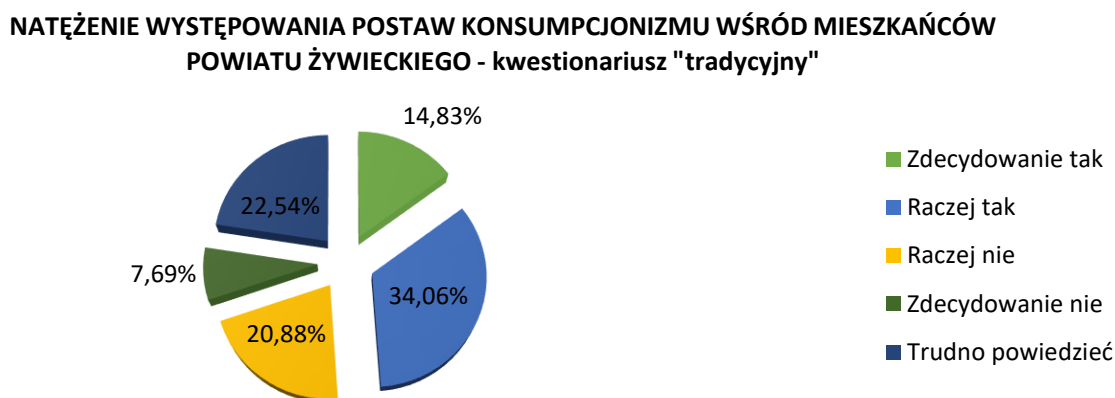
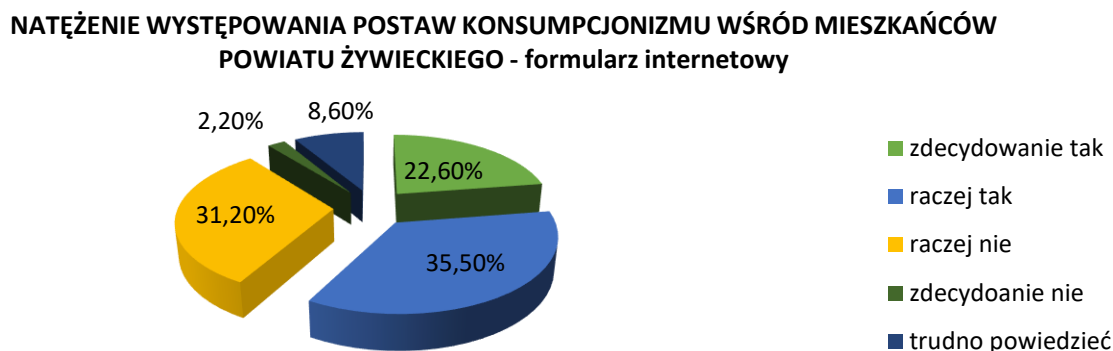
Postawy konsumpcjonizmu wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego.

Konsumpcjonizm rozumiany jest jako nadmierna konsumpcja, przy której nie liczą się koszty społeczne, indywidualne i ekologiczne. Taka konsumpcja zaspokaja potrzeby wtórne, do których zaliczane są między innymi: pożądanie władzy, prestiżu, dominacji, wpływów i wyższej pozycji społecznej. Jest to również określenie definiujące styl życia, który nastawiony jest w głównej mierze na konsumowanie i posiadanie. Zjawisko konsumpcjonizmu zostało uznane za chorobę cywilizacyjną i nazwane „affluenza”. Do kluczowych symptomów tej choroby zalicza się: *napiecie nerwowe, *pośpiech, *uczucie nieustannego znużenia i niezadowolenia, *ciągłe poczucie braku czegoś, co prowadzi do wręcz obsesyjnego kupowania.

Nieco powyżej połowy respondentów uczestniczących w badaniu on-line (58,1%, w tym: 22,6% - zdecydowanie tak, 35,5% - raczej tak) oraz nieco poniżej połowy respondentów uczestniczących w badaniu „tradycyjnym” (48,89%, w tym: 14,83% - zdecydowanie tak, 34,06% - raczej tak), zauważa wzrost zachowań o charakterze konsumpcjonizmu wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego. 1/3 respondentów wyraża natomiast zdanie przeciwne (odpowiednio 33,4% i 28,57%), twierdząc, że affluenza jako choroba cywilizacyjna nie występuje na terenie Powiatu Żywieckiego. Brak zdania w kwestii tego wymiaru problemu społecznego deklaruje 8,6% oraz aż 22,54% uczestników badania. Wysoki odsetek wskazań wariantu „trudno powiedzieć” w grupie respondentów uczestniczących w badaniach „tradycyjnych” pokazuje, że świadomość występowania zjawiska oraz samo zjawisko

w większym stopniu dotyka osoby młodsze oraz bardziej zaawansowane w zakresie wykorzystywania technologii cyfrowych podczas wykonywania codziennych czynności życiowych.

Wykres 2.64 Natężenie występowania postaw konsumpcjonizmu wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

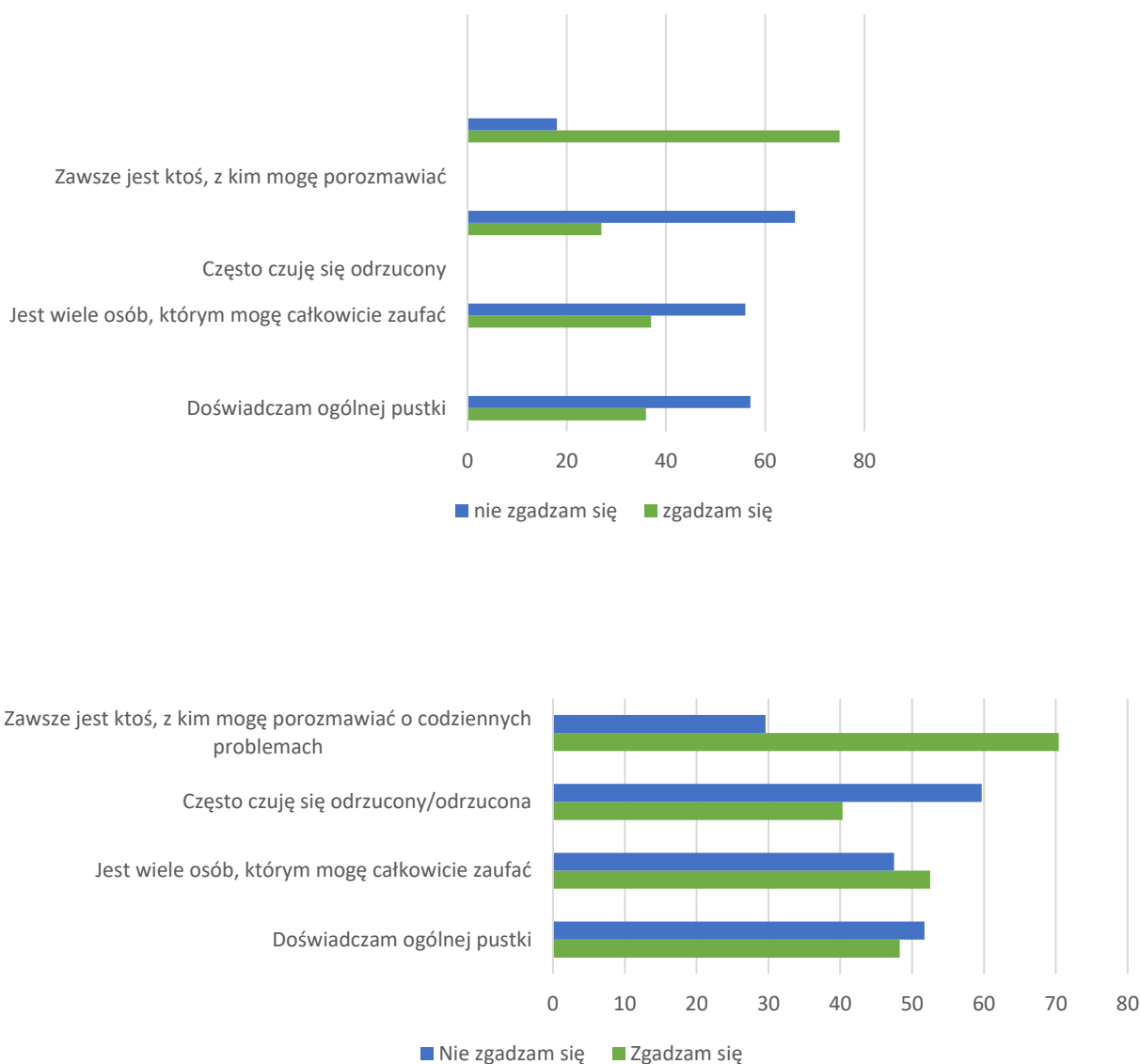
„Izolacjonizm społeczny” wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego.

Izolacjonizm społeczny coraz częściej uznawany jest za najgroźniejszą chorobę XXI wieku, a wielu psychologów podejmuje działania zmierzające do wpisania jej do międzynarodowej klasyfikacji chorób i zaburzeń psychicznych. Fundamentem izolacjonizmu społecznego jest samotność, definiowana jako subiektywny, emocjonalny stan odczuwania izolacji społecznej, braku towarzystwa bliskich osób, życia w odosobnieniu i poczucia odcięcia od lub opuszczenia przez innych. Współcześnie, rozwój cywilizacyjny i starzejące się społeczeństwo sptyca więzi społeczne, prowadząc do poczucia osamotnienia.

W pytaniu odnoszącym się do problemu izolacjonizmu społecznego i natężenia jego występowania na terenie Powiatu Żywieckiego, respondenci zostali poproszeni o zajęcie stanowiska wobec czterech stwierdzeń wpisujących się w obszar omawianego problemu społecznego. W odpowiedzi, respondenci

potwierdzili (zasygnalizowany już w poprzednich odpowiedziach), niski poziom zaufania charakteryzujący współczesne relacje międzyludzkie. Pozytywnie natomiast oceniono najbliższe grupy społeczne, wskazując na wysoki poziom akceptacji i bezpieczeństwa, jakie zapewnia aktywne uczestnictwo w działaniach podejmowanych przez jej członków.

Wykres 2.65 Izolacjonizm społeczny” wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego w opinii respondentów (formularz internetowy i kwestionariusz „tradycyjny”)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego)

2.4 Analiza SWOT

2.4.1 Subregion południowy województwa śląskiego

Strukturę administracyjną subregionu południowego województwa śląskiego stanowią trzy powiaty (bielski, cieszyński i żywiecki), 37 gmin oraz miasto na prawach powiatu (Bielsko-Biała). Obszar ten zorganizowany jest wokół aglomeracji bielskiej, którą współtworzą Bielsko-Biała i Czechowice-

Dziedzice, powiązanej z innymi miastami obszaru (Cieszyn, Żywiec, Skoczów, Ustroń, Szczyrk, Wisła i Wilamowice) międzyregionalną i regionalną siecią transportową.

Jedną z głównych przyczyn ubóstwa w subregionie południowym jest: bezrobocie, niepełnosprawność, występowanie rodzin dysfunkcyjnych i problemowych (rodziny niepełne, wielodzietne, rodziny objęte problemami patologicznymi), niedobory społeczne usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, problemy alkoholowe, problemy życia rodzinnego w rodzinach niepełnych, długotrwała lub ciężka choroba. W tej perspektywie wsparcie obszaru powiatu żywieckiego konieczne jest ze względu na wiele czynników, biorąc pod uwagę m.in.: poziom bezrobocia, poziom ubóstwa powiązanego również z niedostateczną liczbą miejsc zatrudnienia (zakładów pracy), które mogłyby zmniejszyć ten problem oraz takie problemy społeczne jak: alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie oraz rodziny niewydolne wychowawczo, a także: poziom przedsiębiorczości mieszkańców, degradacji technicznej infrastruktury budynków oraz poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Tabela 2.19 Analiza SWOT dla Subregionu południowego województwa śląskiego

OSOBY STARSZE	
Mocne strony	Słabe strony
• Traktowanie przez Samorząd Województwa Śląskiego polityki senioralnej w sposób priorytetowy, • Rozwój opieki środowiskowej w ramach projektów finansowanych ze środków UE, • Wyższe niż przeciętne w kraju wysokości emerytur, • Korzystniejsze w porównaniu ze średnią krajową wskaźnik liczby miejsc w dziennych domach pomocy, • Korzystniejszy w porównaniu ze średnią krajową wskaźnik liczby łóżek w zakładach opiekuńczo-leczniczych i zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych	• Mniejsza odporność osób starszych na choroby niż w populacji ogółem, • Zwiększanie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym, w tym osób w wieku 80+, • Malejący potencjał opiekuńczy rodzin wynikający ze zmian demograficznych, • Niedoinwestowanie usług opiekuńczych, • Utrzymująca się znaczna liczba oczekujących na umieszczenie w domach pomocy społecznej, • Niższy w porównaniu ze średnią krajową wskaźnik liczby łóżek w hospicjach oraz oddziałach opieki paliatywnej
Szanse	Zagrożenia

- Rozwój instytucji sprzyjających utrzymaniu aktywności życiowej seniorów, np. uniwersytetów trzeciego wieku, klubów seniora, dziennych domów pomocy,
- Dalszy rozwój usług opiekuńczych oraz infrastruktury środowiskowej,
- Rozwój nowych form wsparcia, takich jak teleopieka oraz sąsiedzkie usługi opiekuńcze,
- Rozwój opieki wytchnieniowej wspierającej opiekunów rodzinnych i nieformalnych osób zależnych,
- Utrzymanie się dobrej koniunktury gospodarczej umożliwiającej sfinansowanie opieki nad osobami sędziwymi.

- Niedostateczny wzrost liczby urodzeń,
- Ujemne saldo migracji,
- Osłabienie funkcji rodziny i ograniczenie jej roli w zapewnieniu opieki osobom niesamodzielnym,
- Rosnące wydatki gmin przeznaczone na zapewnienie opieki w domach pomocy społecznej,
- Większa śmiertelność osób starszych w wyniku zarażenia COVID-19 niż w populacji ogółem,
- Niepewność jutra, wywołujące reakcje lękowe u seniorów,
- Powrót z emigracji roczników w wieku poprodukcyjnym.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony	Słabe strony
• Wysoka motywacja opiekunów rodzinnych do podejmowania opieki i organizowania rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami, • Wyższa niż przeciętne w kraju wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy, • Poprawa w zakresie dostępności do transportu i infrastruktury publicznej, • Niższy niż w kraju wskaźnik korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców, • Upowszechnianie aktywności ruchowej i intelektualnej seniorów, w tym UTW, klubach seniora, dziennych domach pomocy itp., • Kampanie informacyjne dotyczące zatrudniania osób z niepełnosprawnością,	• Niedostateczny dostęp osób z niepełnosprawnościami do rynku pracy, • Znacząco niższy niż w zbiorowości ogółem współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami • Silnie zbiurokratyzowany system pomocy osobom z niepełnosprawnościami, • Udzielanie wsparcia osobom z niepełnosprawnościami nieadekwatne do rzeczywistych potrzeb (wysokość i forma pomocy), • Trudna sytuacja materialna w rodzinach z osobą z niepełnosprawnością,

• Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, • Rozwój sektora ekonomii społecznej.	• Niedostateczne wsparcie osób z niepełnosprawnością w zakresie opieki środowiskowej, • Niekorzystne wskaźniki jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym oraz osób ze starszych grup wiekowych, • Niedostateczna ilość działań prowadzonych na rzecz osób z niepełnosprawnością narządu wzroku/słuchu/mowy.
Szanse	Zagrożenia
• Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” adresowanego do osób z niepełnosprawnością, • Rozwój opieki wytnieniowej wspierającej opiekunów rodzinnych i nieformalnych, • Dostosowanie systemu świadczeń społecznych do rzeczywistych potrzeb tej grupy, • Kontynuowanie procesu likwidacji barier architektonicznych i technicznych, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej.	• Wzrost odsetka osób z niepełnosprawnością jako konsekwencja procesu starzenia się społeczeństwa, • Brak mechanizmów łącznikowych pomiędzy różnymi elementami wsparcia i instytucjami należącymi o różnych sektorów na poszczególnych etapach życia i choroby.
BEZROBOCIE	
Mocne strony	Słabe strony
• Jedna z najniższych w kraju stopa bezrobocia, • Systematyczne zmniejszanie się poziomu bezrobocia, • Niższy od średniej krajowej udział osób długotrwale bezrobotnych,	• Wyższy niż w całym kraju wskaźnik feminizacji bezrobocia, • Duże różnice stopy bezrobocia pomiędzy podregionami oraz pomiędzy powiatami, • Mimo spadku wciąż wysoki wskaźnik długotrwale bezrobotnych, • Nadreprezentacja kobiet wśród osób długotrwale bezrobotnych,

- Korzystniejsze niż w całym kraju wartości wskaźników bezrobocia osób poniżej 25 r.ż. i 30 r.ż.,
- Zmniejszenie się udziału osób młodych zaliczanych do grupy NEET.

- Nadreprezentacja mężczyzn wśród bezrobotnych powyżej 50 r.ż.

Szanse**Zagrożenia**

- Rozwój form wsparcia adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności z wykorzystaniem podmiotów ekonomii społecznej,
- Dalsza zmiana profilu gospodarczego województwa z przemysłu ciężkiego i wydobywczego w kierunku nowych technologii i IT, dająca większe szanse zatrudnienia kobiet,
- Wykorzystywanie w większym stopniu zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy umożliwiające kobietom godzenie życia zawodowego z opieką nad rodziną,
- Podnoszenie rangi kształcenia zawodowego i rzemieślniczego oraz promowanie współpracy z przedsiębiorcami.

- Pogorszenie sytuacji gospodarczej skutkujące ograniczeniem wymiany handlowej, spadkiem konsumpcji, zamykaniem przedsiębiorstw, likwidacją miejsc pracy, wzrostem stopy bezrobocia itp.,
- Zmniejszanie się zasobów siły roboczej wynikające ze starzenia się społeczeństwa,
- Nieuczciwa konkurencja na rynku pracy ze strony nielegalnych imigrantów,
- Przeniesienie się legalnie pracujących imigrantów do bogatszych niż Polska krajów.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE**Mocne strony****Słabe strony**

- Wyższe od średnich dla całego kraju wysokości emerytur, rent z tytułu niezdolności do pracy oraz świadczeń wypłacanych z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych,
- Niski udział osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej minimum egzystencji,
- Jeden z najniższych w kraju wskaźników zagrożenia ubóstwem ustawowym,

- Duża bezwzględna liczba osób ubogich, wynikająca z dużego potencjału ludnościowego województwa śląskiego.

• Jeden z najniższych w kraju wskaźników zagrożenia ubóstwem relatywnym, • Wyższe od ogólnopolskich wskaźniki zasobów miejsc w instytucjach wsparcia osób bezdomnych (schroniska, noclegownie, ogrzewalnie).	
Szanse	Zagrożenia
• Wzrost dochodów ludności, • Rozwój sektora ekonomii społecznej, w którym osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością mogą znaleźć zatrudnienie, • Upowszechnienie alternatywnych metod regulacji zadłużenia mieszkaniowego (np. jego odpracowywanie), • Wprowadzenie w życie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności, • Rozwój sieci jednostek zapewniających możliwość terapii i mediacji rodzinnych.	• Pogorszenie się sytuacji gospodarczej skutkujące utratą pracy i zubożeniem gospodarstw domowych, • Rozwarstwienie dochodów poszczególnych grup ludności, • Pogłębianie się problemu ubóstwa seniorów, wynikające z wchodzenia w wiek emerytalny osób, które doświadczyły w życiu zawodowym długotrwałego bezrobocia, pracy w szarej strefie czy też wynagrodzenia na poziomie płacy minimalnej, • Wzrost liczby osób uzależnionych od środków psychoaktywnych.
PROBLEM UZALEŻNIEŃ	
Mocne strony	Słabe strony
• Dostępność informacji w zakresie problematyki uzależnień, • Systematyczne wspieranie przez Samorząd Województwa Śląskiego różnych podmiotów działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów narkomanii i alkoholizmu, • Szkolenia zawodowe osób działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień służące poszerzaniu	• Rozpowszechnione w społeczeństwie stereotypy w postrzeganiu osób uzależnionych i ich rodzin oraz niewystarczająca wiedza dotycząca skutków stosowania środków psychoaktywnych, w szczególności nowych syntetycznych substancji psychoaktywnych (NSP), • Niedoszacowanie leczenia uzależnień przez NFZ oraz nierównomiernie terytorialnie rozłożona sieć usług świadczonych przez podmioty lecznicze w

wiedzy, zwiększeniu umiejętności, wymianie doświadczeń oraz integracji, • Promocja zdrowego stylu życia oraz zapobiegania używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież, • Wypracowanie procedury postępowania w sytuacji przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym.	zakresie terapii uzależnień (pod względem kwalifikacji personelu), • Niewłaściwe gospodarowanie czasem wolnym oraz łatwy dostęp do narkotyków i innych środków psychoaktywnych, • Utrzymujący się wzrost tendencji do podejmowania zachowań ryzykownych, zwłaszcza wśród osób młodych, • Niewystarczające w części gmin środki finansowe na optymalną realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz niewielkie zainteresowanie wdrażaniem programów rekomendowanych w ramach „Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego”.
Szanse	Zagrożenia
• Poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym spadek stopy bezrobocia, • Zwiększająca się świadomość zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz dotycząca przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • Prowadzenie różnorodnych działań pomocowych na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży oraz rodziny, • Ustawowy obowiązek opracowywania i realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi oraz obowiązek realizacji szkolnych programów profilaktycznych, • Promowanie programów rekomendowanych w ramach „Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego”,	• Występowanie czynników wzmacniających zjawisko uzależnień takich jak: kryzys autorytetów oraz osłabienie wpływu rodziców i nauczycieli na proces wychowania dzieci, • Szkody społeczne spowodowane używaniem narkotyków i alkoholu (np. dysfunkcja rodziny, demoralizacja, patologia, przestępczość, wypadki drogowe), • Niechęć do podejmowania leczenia przez uzależnionych i do współpracy w tym zakresie osób współuzależnionych oraz mało efektywna procedura zobowiązania do leczenia odwykowego, • Łatwy dostęp do środków psychoaktywnych oraz wysoki wskaźnik zatruć dopalaczami.

- Brak przyzwolenia rodziców do przyjmowania narkotyków przez młodzież oraz aktywizacja rodzin w zakresie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.

PRZEMOC W RODZINIE

Mocne strony	Słabe strony
• Postrzeganie przemocy jako jednego z ważnych problemów społecznych, • Standaryzacja oddziaływań interwencyjnych związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie (procedura „Niebieskie karty”), • Doskonalenie zawodowe kadr działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • Postrzeganie alkoholizmu jako jednego z najpoważniejszych czynników ryzyka występowania przemocy, • Rozwinięta sieć placówek udzielających pomocy rodzinom z problemem przemocy w większych gminach i w powiatach oraz prawne podstawy systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie.	• Niska skuteczność działań związanych z ochroną osób doznających przemocy oraz niska skuteczność oddziaływań interwencyjnych i motywujących wobec osób stosujących przemoc, • Niewystarczająca liczba miejsc umożliwiająca izolację (od ofiar) osób stosujących przemoc oraz niewystarczające zasoby w zakresie zapewnienia pomocy interwencyjnej dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem przemocy, w tym form rodzinnych, • Bierność świadków przemocy w rodzinie oraz funkcjonowanie w społeczeństwie stereotypów na temat zjawiska przemocy domowej, • Brak środków finansowych na realizację zadań zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, • Niewystarczająca współpraca sądu i prokuratury w zakresie izolacji sprawcy lub nakazu udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców.
Szanse	Zagrożenia
• Rosnąca świadomość społeczna w zakresie problematyki przemocy w rodzinie oraz łatwy dostęp do programów szkoleniowych	• Obniżenie poziomu skuteczności działań w zakresie niwelowania długotrwałych i

o charakterze interdyscyplinarnym dla różnych grup zawodowych, • Współpraca służb i instytucji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • Możliwość udziału osób stosujących przemoc w spotkaniach grup samopomocowych, • Możliwość finansowania ze źródeł publicznych programów profilaktycznych i oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc, • Współpraca na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie z podmiotami prowadzącymi działalność leczniczą w zakresie leczenia odwykowego osób stosujących przemoc.	odroczone skutki przemocy w rodzinie i trwałego jej powstrzymania, • Brak oferty specjalistycznej pomocy dla dzieci i młodzieży – ofiar przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym, • Niechęć do podejmowania terapii przez osoby stosujące przemoc, jak też nieskuteczność motywowania osób stosujących przemoc do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców, • Ryzyko wtórnej wiktylizacji osób doświadczających przemocy w obszarze działań interwencyjnych oraz utrwalanie w świadomości społecznej, w tym przez media, przekonania o bezkarności przemocy, obniżenie zaufania do instytucji prawa i systemu interwencyjnego, • Niedostateczna wiedza przedstawicieli realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wzajemnych kompetencjach i zapleczu.
---	--

POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
• Znacznie niższy niż przeciętnie w kraju odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej, • Wyższe niż średnio w kraju odsetki objętych pomocą udzieloną w postaci pracy socjalnej, • Trend wzrostowy w zakresie liczby jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,	• Niższy niż średnio w kraju wskaźnik liczby miejsc w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, • Utrzymywanie się kolejek osób oczekujących na udzielenie wsparcia w DPS, SDS, DDP, mieszkaniach chronionych oraz klubach samopomocy, • Niski odsetek OPS-ów i PCPR-ów współpracujących z organizacjami

- Nieco niższy w stosunku do średniej krajowej udział jednostek prowadzonych przez podmioty inne niż gmina i powiat,
- Wyższe niż przeciętne w kraju wskaźniki wysokości środków wydatkowanych na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

pozarządowymi, w tym zlecających im realizację zadań,

- Niższy niż średnio w kraju poziom zasobów karowych JOPS,
- Niespełnianie przez znaczną część OPS-ów ustawowych wymogów dotyczących zatrudniania pracowników socjalnych,
- Negatywny i stereotypowy wizerunek pomocy społecznej w mediach – niewydolna i zbiurokratyzowana instytucja,
- Brak umiejętności i czasu na prowadzenie PR instytucji pomocy społecznej w kontaktach z mieszkańcami, środowiskiem biznesowym, politykami itp.

Szanse

- Szersze wykorzystanie aktywnych metod pracy socjalnej w procesie usamodzielniania klientów pomocy społecznej,
- Upowszechnienie wolontariatu, szczególnie na rzecz wsparcia osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnością. Zwiększenie zakresu współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi,
- Zacieśnienie współpracy pracowników pomocy społecznej z pracownikami innych sektorów w celu zwiększenia skuteczności wsparcia wspólnych klientów.

Zagrożenia

- Lawinowy wzrost wydatków na zapewnienie opieki osobom starszym/osobom z niepełnosprawnością,
- Niski prestiż zawodów pomocowych skutkujący odpływem wartościowych pracowników,
- Brak koordynacji i wyznaczenia granic pracy z rodziną, świadczoną wielosektorowo przez różnych specjalistów w tym samym środowisku,
- Potencjalny wzrost poziomu bezrobocia przekładający się na wzrost liczby osób zagrożonych marginalizacją społeczną,
- Niewystarczające środki na szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji przez pracowników.

SYSTEM WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ

Mocne strony

Słabe strony

• Wykwalifikowana i doświadczona kadra instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej nastawiona na rozwój i doskonalenie zawodowe, • Wysoki potencjał organizacji pozarządowych działających w imieniu i na rzecz rodziny, • Zidentyfikowanie i szerokie upowszechnianie dobrych praktyk i sprawdzonych rozwiązań w przedmiotowym obszarze, • Indywidualizacja pracy asystentów rodziny i koordynatorów – sposób pracy dostosowany do potrzeb rodziny, • Tworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla rodzin.	• Niewystarczająca liczba zatrudnionych asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, • Wysoka rotacja pracowników na stanowiskach asystentów rodziny i koordynatorów, • Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych, szczególnie zawodowych specjalistycznych oraz pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, • Zbyt słabe pozytywne promowanie rodzinnej pieczy zastępczej, • Przedłużające się postępowanie sądowe w sprawach o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka, szczególnie małego, • Niedostosowany do potrzeb system finansowania zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.
Szanse	Zagrożenia
• Budowanie długofalowej polityki pozyskiwania rodzin zastępczych, które mają stanowić podstawę systemu pieczy zastępczej, poprzez tworzenie efektywnego systemu wsparcia dla rodzin i podopiecznych, • Rozwój ponadstandardowych form wspierania rodziny oraz rozszerzenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, • Tworzenie pozytywnego klimatu wokół rodzicielstwa poprzez prowadzenie kampanii o charakterze informacyjno-popularyzatorskim o szerokim zasięgu, • Rozwijanie i upowszechnianie współpracy z wolontariuszami w zakresie pracy z rodziną,	• Niewystarczająca współpraca instytucji i środowisk wspierających rodzinę, • Większa koncentracja w pracy z rodziną na jej deficytach niż na jej zasobach, co przedkłada się na niską efektywność skutkującą niewielką liczbą dzieci powracających do rodzin biologicznych, • Niewystarczająca liczba kandydatów do przysposobienia, gotowych adoptować starsze dzieci w wieku szkolnym, rodzeństwa oraz dzieci z problemami zdrowotnymi i rozwojowymi, • Koncentracja mediów na negatywnych aspektach funkcjonowania niektórych rodzin zastępczych, wpływająca na

wykorzystanie potencjału sektora pozainstytucjonalnego, • Budowanie ponadresortowej sieci współpracy pomiędzy instytucjami z obszaru wspierania rodziny i pieczy zastępczej, • Wzrastająca ogólna liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych.	nieprzyjazny wizerunek rodzicielstwa zastępczego, • Długi czas regulowania sytuacji prawnej dziecka, • Niedobór rodzin zastępczych i niewystarczające wsparcie merytoryczne dla tych rodzin.
--	--

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Katowice 2020 oraz Strategię Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030, Katowice 2020

Trudno prognozować kierunki zmian, dotyczące zdiagnozowanych problemów społecznych. Niektóre z nich są konsekwencją czynników zewnętrznych, pojawiających się na poziomie krajowym, europejskim czy globalnym, jak np. pandemia, inne współwystępują ze sobą. Zwiększeniu sfery ubóstwa sprzyja wzrost liczby osób nie zainteresowanych nauką (czynniki osobowościowe), ograniczone możliwości zewnętrzne (nierówności w dostępie do edukacji i rynku pracy) oraz nieudolne mechanizmy polityki społecznej (uzależnienie od pomocy państwa).

2.4.2 Powiat Żywiecki

Analizę SWOT dla Powiatu Żywieckiego przygotowano w oparciu o klasyfikację kluczowych obszarów tematycznych problemów społecznych, które stanowiły podstawę opracowania struktury narzędzi badawczych wykorzystanych do przeprowadzenia badań instytucjonalnych oraz skierowanych do mieszkańców Powiatu Żywieckiego. Syntezę kluczowych elementów analizy, tj. silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2.20 Analiza SWOT dla Powiatu Żywieckiego w kontekście kluczowych obszarów problemów społecznych

POWIAT ŻYWIECKI w kontekście kluczowych obszarów problemów społecznych	
Silne strony	Słabe strony
• Położenie geograficzne – potencjał „górski”, • Baza umożliwiająca uprawianie sportów, • Silna tożsamość regionalna (rodziny od pokoleń osadzone w regionie), • Relatywnie niski odsetek osób bezrobotnych,	• Brak dostatecznej wiedzy wśród mieszkańców w zakresie programów, projektów i działań zapobiegawczych podejmowanych w obszarach: osób starszych, osób z niepełnosprawnością, osób uzależnionych, osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

• „Otwartość” placówek i popularyzowanie tematyki związanej z kwestią niepełnosprawności i przestrzegania praw osób z niepełnosprawnością, • Doświadczenie w realizacji programów i projektów wykorzystujących środki zewnętrzne kierowanych do osób wpisujących się w różne obszary problemów społecznych.	• Słabo rozbudowana infrastruktura publiczna (w tym głównie komunikacyjna), ograniczająca dostęp do wielu dóbr i usług, w tym rehabilitacji, edukacji i kultury, • Wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza (smog), • Słabo rozwinięte zaplecze społeczno-kulturalne oraz rekreacyjne (zarówno z perspektywy młodych, jak i starszych mieszkańców), • „Odptyw” ludzi młodych z Powiatu, • Brak możliwości rozwoju dla różnorodnych form aktywności zawodowej (brak przestrzeni dla rozwoju nowoczesnych zawodów), • Miejsce pracy ulokowane poza Powiatem, • Wysoki poziom przywiązania do stereotypowego postrzegania sektora pomocy społecznej.
Szanse	Zagrożenia
• „Uruchomienie” szeregu programów i projektów, których celem jest poprawa jakości życia osób borykających się z problemami wpisującymi się w obszar problemów społecznych (finansowanych z funduszy krajowych, regionalnych, europejskich), • Zwiększenie poziomu wiedzy w zakresie funkcjonowania osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, • Poprawa szeroko rozumianej dostępności architektonicznej i cyfrowej w instytucjach pomocowych.	• Starzenie się społeczeństwa w wymiarze globalnym, • Nasilenie tendencji (wśród młodzieży) związanych z nadużywaniem narkotyków, alkoholu i innych używek (wzrost uzależnień w skali globalnej), • Poczucie osamotnienia dotyczące zarówno osoby młode jak i osoby starsze (wywierające wpływ na zaburzenia równowagi o charakterze psycho-społecznym), • Cyberprzemoc jako „niewidzialne” zagrożenie poczucia bezpieczeństwa (w tym także poziomu zaufania),

- Konsumpcjonizm jako pułapka (de)stabilizacji ekonomicznej jednostek.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań (Diagnoza Strategiczna)

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

3 Część programowa

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Żywieckiego została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych (problemowych). Skorelowana została z wizją rozwoju Powiatu, która – w obszarze usług społecznych zakłada – że znacząco udało się ograniczyć skalę problemów społecznych w oparciu o silny sektor usług publicznych.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w której za największe wyzwanie uznaje się wspomaganie potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców oraz łagodzenie skutków zjawisk obarczonych wysokim ryzykiem wystąpienia w obszarze „nowych wymiarów” problemów społecznych.

MISJA

Powiat Żywiecki dąży do zapewnienia swoim mieszkańcom wysokiej jakości życia, poprzez usprawnienie systemu oferującego profesjonalne i odpowiadające potrzebom wsparcie.

Rozwiązania wdrażane przy współpracy z lokalnymi partnerami służyć mają eliminacji negatywnych zjawisk społecznych oraz zrównoważonemu rozwojowi całego Powiatu.

Proponowana misja zakłada stworzenie wielopłaszczyznowego i zintegrowanego systemu wsparcia, który zachęca do wprowadzania nowych rozwiązań wspomagających rozwój szeroko rozumianego obszaru pomocowego oraz aktywizacji środowiska lokalnego.

Przesłaniem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w Powiecie Żywieckim i destabilizujących życie jego mieszkańców.

Cele strategiczne, cele operacyjne oraz wynikające z nich zadania zostały skupione wokół następujących obszarów priorytetowych:

OBSZAR I: RODZINA (bezzadanie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, piecza zastępcza)

OBSZAR II: PRZESTĘPCZOŚĆ, PRZEMOC DOMOWA

OBSZAR III: WYKLUCZENIE SPOŁECZNE (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, migracja)

OBSZAR IV: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, STAROŚĆ

OBSZAR V: UZALEŻNIENIA, NOWE WYMIARY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH, CHOROBY PSYCHICZNE

3.1 OBSZAR I: RODZINA

Rodzina jest podstawową komórką, która powinna zaspokoić potrzeby każdego z jej członków. Jest miejscem, w którym jednostka wchodzi w podstawowe dla siebie związki z innymi ludźmi, uczy się bliskości emocjonalnej. Fundamentem umożliwiającym wypracowanie trwałych struktur emocjonalno-poznawczych, gwarantujących stabilność emocjonalną jest zaspokojenie potrzeb fizjologicznych i biologicznych. Możliwość zaspokojenia tych podstawowych potrzeb powinna gwarantować rodzina. Rodzina wywiera bardzo istotny wpływ na kształtowanie się postaw, aspiracji i systemów wartości. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, błędne lub złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję, a następnie przekazanie złych wzorców, z którymi identyfikują i utożsamiają się dzieci. W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, które niejednokrotnie skutkują wkroczeniem na drogę konfliktu z prawem.

Cel strategiczny: Wzmocnienie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną

Cele operacyjne – kierunki działania:

Cel operacyjny 1: Skuteczne wspieranie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji materialno-społecznej oraz rodziny dysfunkcyjnej w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskiej

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Prowadzenie kompleksowego i długookresowego programu wsparcia rodziny w jej funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba udzielonych świadczeń - liczba rodzin objętych programem wsparcia	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Pomoc materialna i rzeczowa dla rodzin wymagających wsparcia (w tym: m.in. pozyskiwanie	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - placówki oświatowe	- liczba udzielonych świadczeń - liczba przekazanych artykułów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

nieodpłatnie różnego rodzaju rzeczy i artykułów gospodarstwa domowego (meble, AGD, odzież itp.)	- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły)	- liczba rodzin objętych programem wsparcia	
Promowanie i wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez zwiększenie członkom tych rodzin dostępności do różnorodnych dóbr i usług	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Miejskie Centrum Kultury i Gminne Ośrodki Kultury - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba i rodzaj udzielonych świadczeń - liczba rodzin objętych programem wsparcia - liczba placówek oświatowych, w których poprawiono dostępność	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Zapewnienie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy prawnej i psychologicznej	- PCPR - Starostwo Powiatowe - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne - placówki oświatowe - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	- liczba udzielonych porad specjalistycznych - liczba godzin pracy konsultantów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Świadczenie pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	- liczba rodzin objęta wsparciem przez wyspecjalizowaną kadrę	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

wychowawczych przez wyspecjalizowaną kadrę (pracownik socjalny, asystent rodziny itp.)	- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne	- liczba godzin pracy osób wchodzących w skład wyspecjalizowanej kadry - ogólna liczba przyjętych dzieci	
Rozwijanie i wspieranie programów aktywizujących ideę wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia	-PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba wolontariuszy - liczba osób objętych pomocą wolontariuszy - liczba programów i projektów z udziałem wolontariuszy	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Cel operacyjny 2: Skuteczne wspieranie rodziny zastępczej w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskiej

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Rozwijanie i wspieranie programów aktywizujących ideę wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych	-PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba wolontariuszy - liczba osób objętych pomocą wolontariuszy - liczba programów i projektów z udziałem wolontariuszy	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Realizacja programów i projektów zwiększających możliwości dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych do korzystania z	- PCPR - mops i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - MCK i GOK-i - placówki oświatowe	- liczba dzieci korzystających z zorganizowanego wypoczynku - liczba zrealizowanych programów i projektów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

szerszego dostępu do edukacji, wypoczynku i rekreacji, kultury i wypoczynku	- organizacje pozarządowe	- liczba uczestników realizowanych programów i projektów	
Wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz całych rodzin zastępczych (w tym zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego)	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - MCK i GOK-i - placówki oświatowe	- liczba godzin zrealizowanych zajęć - liczba uczestników - liczba zrealizowanych programów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Cel operacyjny 3: Wsparcie dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Realizacja programów i projektów zwiększających możliwości dzieci i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia do korzystania z szerszego dostępu do edukacji, wypoczynku i rekreacji, kultury i wypoczynku	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - MCK i GOK-i - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba dzieci korzystających z zorganizowanego wypoczynku - liczba zrealizowanych programów i projektów - liczba uczestników realizowanych programów i projektów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Beneficjenci:

1. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.
2. Rodziny zastępcze.

Prognoza zmian: efekty i korzyści realizacji celu

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie:

1. stworzenie podstaw do rozwoju społeczeństwa zintegrowanego, w którym rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej oraz rodziny zastępcze będą miały zapewnione odpowiednie wsparcie umożliwiające przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz godne warunki życia.

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami, które będą miały wpływ na realizację celu będą:

1. Stopień zaangażowania władz powiatowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców powiatu na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów.
2. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania.
3. „Dobre” (sprzyjające) ustawodawstwo i dobrze przygotowania kadra obszaru pomocowego.

Termin realizacji:

Zadanie ciągłe w realizacji: lata 2024-2034

3.2 OBSZAR II: PRZEMOC DOMOWA, PRZESTĘPCZOŚĆ

Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym, wieloaspektowym, rozpatrywanym w czterech perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej. Dlatego przeciwdziałanie jej wymaga podejścia interdyscyplinarnego. Przemoc domowa została zdefiniowana w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 21 marca 2023r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. Znowelizowana ustawa zmieniła terminologię stosowaną w ustawie – pojęcie przemocy domowej zostało zastąpione przemocą domową. Zmiana ta zapewnia właściwe spojrzenie na jednostkę doświadczającą przemocy, a nie rodzinę jako taką, w której przemoc występuje. Nowelizacja rozszerza również dotychczasowe formy przemocy domowej o dwie kolejne kategorie, tj. przemoc ekonomiczną oraz cyberprzemoc. Zatem zgodnie z przyjętą definicją pod pojęciem przemocy domowej należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, a w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej oraz istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Sytuację

przemocy domowej często opisuje się również w kategoriach określanych jako przemoc „gorąca” lub „chłodna”. Przemoc gorąca to gwałtowne wybuchy tłumionych uczuć złości, frustracji, wściekłości, powodujące agresywne zachowania wobec najbliższych. Przemoc chłodna przyjmuje najczęściej postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania czy też autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny.

Przestępczość jest niezwykle istotnym problemem społecznym współczesnego świata. Powszechne zainteresowanie budzą zazwyczaj przestępstwa zbrodnicze (zabójstwa, gwałty, porwania, handel ludźmi, akty terroru itp.). Występują one jednak relatywnie rzadko, natomiast większość społeczności lokalnych boryka się z problemem przestępczości pospolitej (kradzież mienia i samochodów, włamania do domów i sklepów, uszkodzenia mienia, bójki i pobicia). Nasilanie się zjawisk o charakterze przestępczym prowadzi do radykalnego obniżenia poziomu zaufania społecznego, co w konsekwencji skutkuje nasilającym się procesem dezintegracji społeczności lokalnej.

Cel strategiczny: Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy

Cele operacyjne – kierunki działania:

Cel operacyjny 1: Prowadzenie zintegrowanej i kompleksowej pomocy osobom zagrożonym i doświadczającym przemocy domowej oraz świadkom przemocy domowej

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Realizacja procedury „NIEBIESKIE KARTY”	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy domowej	- liczba osób objętych wsparciem - liczba wszczętych procedur	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Zapewnianie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego,	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	- liczba i rodzaj wsparcia o charakterze specjalistycznym	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

zawodowego i rodzinnego osobom doznającym przemocy domowej.	- Policja - Zespoły Interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy domowej - placówki oświatowe	- liczba osób objętych wsparciem specjalistycznym - liczba zatrudnionych specjalistów	
Prowadzenie interwencji kryzysowej i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej, tym dzieciom w/w osób i świadkom przemocy domowej.	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Zespoły Interdyscyplinarne - placówki oświatowe - Policja - Sąd - Zespół Kuratorów Zawodowych - Punkt Interwencji Kryzysowej	- liczba i rodzaj działań interwencyjno-pomocowych - liczba osób objęta wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Zapewnienie osobie doznającej przemocy domowej bezpiecznego schronienia	-PCPR -MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	liczba osób objęta wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych	- PCPR -MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Policja - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe (fundacje,	liczba mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

	stowarzyszenia, kościół)		
--	-----------------------------	--	--

Cel operacyjny 2: Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą domową oraz przestępczością

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Realizacja programów korekcyjno- edukacyjnych i psychologiczno- terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, mających na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc przed dalszym stosowaniem przemocy	PCPR	liczba zrealizowanych programów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Kierowanie i motywowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową i programach psychologiczno- terapeutycznych	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - sądy - zespół kuratorów zawodowych - zespoły interdyscyplinarne	- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Prowadzenie kampanii informacyjno- edukacyjnych (lokalna prasa, internet, media społecznościowe, ulotki,	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	- liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych - liczba przygotowanych i	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

broszury) na temat problemu przemocy domowej i przestępczości oraz możliwości jej przeciwdziałania	- Zespoły Interdyscyplinarne - Policja - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	wydanych materiałów promocyjnych	
Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy domowej, przemocy/przestępczości w szkole, w środowisku lokalnym (np. wspólne akcje – RAZEM PRZECIWKO BEZPRAWIU)	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Zespoły interdyscyplinarne - Policja - - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba i rodzaj zrealizowanych działań - liczba osób uczestniczących w zrealizowanych działaniach	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Beneficjenci:

- osoby doświadczające przemocy domowej;
- osoby stosujące przemoc domową;
- świadkowie przemocy domowej;
- instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej;
- społeczność lokalna;
- dzieci i młodzież zagrożone przestępczością w szkole, w środowisku rówieśniczym oraz w środowisku lokalnym.

Prognoza zmian: efekty i korzyści realizacji celu

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie:

- zwiększenie działań profilaktycznych w zakresie przemocy domowej i przestępczości szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży;
- przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych;
- podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie walki z przemocą domową;
- aktywizacja postaw społeczności lokalnej będących w opozycji do przemocy i łamania prawa.

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami, które będą miały wpływ na realizację celu będą:

- stopień zaangażowania władz powiatowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców powiatu na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów;
- dostępność zewnętrznych źródeł finansowania;
- „dobre” (sprzyjające) ustawodawstwo i dobrze przygotowania kadra obszaru pomocowego.

Termin realizacji:

Zadanie ciągłe w realizacji: lata 2024-2034.

3.3 OBSZAR III: WYKLUCZENIE SPOŁECZNE (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, migracja międzynarodowa)

Niedostateczny rozwój aktywnych form wsparcia dla osób zagrożonych dezintegracją społeczną i zawodową może prowadzić do ich społecznego wykluczenia. W ujęciu społecznym bezrobocie oznacza stan beczynności zawodowej osób zdolnych do pracy, zgłaszających gotowość do jej podjęcia. Konsekwencjami w funkcjonowaniu osób bezrobotnych i ich rodzin są przede wszystkim: obniżenie poczucia własnej wartości, poczucie bezsilności i beznadziejności oraz niepewność statusu społecznego, pogorszenie standardu życia, ubóstwo, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, stygmatyzacja, problem z zagospodarowaniem czasu wolnego. Konsekwencją społeczną jest m.in. ponoszenie przez społeczeństwo kosztów świadczeń na rzecz osób bezrobotnych. Postrzegając ubóstwo jako problem społeczny przyjmuje się, że osoby dotknięte ubóstwem nie posiadają wystarczających dochodów i zasobów. Nie mają również dostępu do usług publicznych i prywatnych, niezbędnych do zapewnienia sobie godnego poziomu życia. Bezdomność to zjawisko społeczne polegające na braku domu lub miejsca stałego pobytu gwarantującego jednostce lub rodzinie poczucie bezpieczeństwa, zapewniającego schronienie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zaspokojenie podstawowych potrzeb na poziomie uznawanym w danym społeczeństwie za wystarczający. Migracje są obecnie jednym z kluczowych procesów społecznych mających poważne konsekwencje dla funkcjonowania systemów międzynarodowych, krajowych i lokalnych. Wśród najczęściej wymienianych, negatywnych skutków migracji można wymienić: wzrost liczby „ludności obcej”, niezadowolenie tubylców, zróżnicowanie kulturowe społeczności czy problemy socjalne (np. zapewnienie opieki zdrowotnej).

Cel strategiczny: Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie

Cele operacyjne – kierunki działania:

Cel operacyjny 1: Zapobieganie degradacji społecznej i ekonomicznej osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Prowadzenie działań profilaktycznych w celu zapobiegania degradacji społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych bezdomnością	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	- liczba osób objęta programem działań profilaktycznych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Pomoc dla osób i rodzin zagrożonych utratą mieszkania (poprzez m.in. dodatki mieszkaniowe, umieszczenie w mieszkaniach komunalnych/socjalnych)	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Urząd Miasta/Urząd Gminy	- liczba osób i rodzin objęta wsparciem - liczba wypłaconych dodatków - liczba osób/rodzin umieszczonych w mieszkaniach komunalnych/socjalnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezdomnych przy wykorzystaniu narzędzi i instrumentów pracy socjalnej, szczególnie zorientowanych na rozwój grup samopomocowych oraz wsparcia	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe	- liczba osób bezdomnych objętych aktywizacją społeczno-zawodową - liczba powstałych grup samopomocowych i grup wsparcia dla osób bezdomnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Cel operacyjny 2: Prowadzenie działań aktywizujących osoby bezrobotne

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Wzmocnienie partnerstwa instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy społecznej	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- liczba udzielonych świadczeń - liczba wprowadzonych usług - liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wspieranie działań i programów aktywizacji zawodowej, pokonywaniu bezradności społecznej klientów pomocy społecznej (w tym: programy aktywizujące młodzież)	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - PUP - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba zrealizowanych lub wspartych w realizacji programów - liczba zorganizowanych działań promocyjnych - liczba osób, które skorzystały z doradztwa zawodowego - liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach - liczba i rodzaj zorganizowanych szkoleń	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wspieranie działań w zakresie pomocy prawnej lub psychologicznej dla osób bezrobotnych	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - PUP - Starostwo Powiatowe	- liczba osób korzystających z pomocy prawnej/psychologicznej - liczba godzin udzielonych konsultacji	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Stworzenie grup wsparcia dla osób poszukujących zatrudnienia, motywowanie	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - PUP	- liczba utworzonych grup wsparcia - liczba udzielonych doradztw (grupowych i indywidualnych)	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

bezrobotnych do podejmowania własnych inicjatyw	- placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba osób, które skorzystały z pomocy w takiej formie	
Pobudzanie i wzmacnianie systemu motywacji oraz przekazywania praktycznych umiejętności w celu aktywnego poruszania się po rynku pracy	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - PUP - organizacje pozarządowe - placówki oświatowe	- liczba zrealizowanych programów - liczba osób objętych programami wsparcia	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Budowanie i wzmacnianie kompetencji oraz zachowań społecznych u osób i rodzin dotkniętych problemem bezrobocia	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - PUP - placówki oświatowe	- liczba zrealizowanych programów - liczba osób objętych programem wsparcia	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wsparcie inicjatyw partnerskich na rzecz ekonomii społecznej	- PUP - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Urząd Miasta/Urząd Gminy - organizacje pozarządowe	- Liczba przeprowadzonych kampanii - liczba materiałów promocyjnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Cel operacyjny 3: Prowadzenie działań mających na celu wypracowanie sieci zabezpieczenia społecznego dla migrantów

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawisk w zakresie migracji i	- PCPR - straż graniczna - organizacje pozarządowe	- liczba opracowanych materiałów informacyjnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

azyłu (w oparciu o Europejską Sieć Migracyjną)			
Organizowanie grup wsparcia dla uchodźców (pomoc prawna, pomoc psychologiczna)	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - władze samorządowe - organizacje pozarządowe	- liczba konsultacji psychologicznych i prawnych - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wspieranie działań i programów aktywizacji zawodowej, pokonywaniu bezradności społecznej uchodźców (w tym: programy edukacyjne skierowane do dzieci uchodźców)	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - władze samorządowe - PUP - organizacje pozarządowe	- liczba i rodzaj zorganizowanych szkoleń w zakresie aktywizacji zawodowej oraz pokonywania bezradności społecznej - liczba i rodzaj programów edukacyjnych skierowanych do dzieci uchodźców - liczba osób uczestniczących w szkoleniach w zakresie aktywizacji zawodowej oraz pokonywania bezradności społecznej - liczba dzieci uczestnicząca w programach edukacyjnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wspieranie działań i programów integrujących	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	- liczba i rodzaj programów integracyjnych skierowanych do	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

środowisko lokalne z uchodźcami	- placówki oświatowe - władze samorządowe - organizacje pozarządowe	uchodźców oraz rodzin uchodźców - liczba osób uczestniczących w programach integracyjnych skierowanych do uchodźców i ich rodzin	
---------------------------------	---	---	--

Beneficjenci:

- osoby wykluczone społecznie;
- rodziny osób wykluczonych społecznie;
- środowisko osób wykluczonych społecznie.

Prognoza zmian: efekty i korzyści realizacji celu

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało:

- zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego;
- zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych;
- wsparcie różnorodnych form zdobywania doświadczenia na rynku pracy;
- przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych, tj. bierności w rozwiązywaniu swoich problemów społecznych;
- zwiększeniem poziomu integracji społeczności lokalnej z grupą uchodźców.

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami, które będą miały wpływ na realizację celu będą:

- stopień zaangażowania władz powiatowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców powiatu na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów;
- dostępność zewnętrznych źródeł finansowania;
- „dobre” (sprzyjające) ustawodawstwo i dobrze przygotowania kadra obszaru pomocowego.

Termin realizacji:

Zadanie ciągłe w realizacji: lata 2024-2034.

3.4 OBSZAR IV: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, STAROŚĆ

Starzenie się społeczeństwa staje się problemem powszechnym we współczesnym świecie. Rola i pozycja człowieka starszego w nowoczesnym, zmodernizowanym społeczeństwie bardzo się zmieniła. Obecnie nie do końca można sprecyzować pojęcie – człowiek starszy. Wiek biologiczny nie zawsze jest tożsamy ze zmianami psychofizycznymi, dlatego przyjmuje się, że pojęciem tym określa się osoby w wieku poprodukcyjnym, czy emerytalnym. Należy również pamiętać, że starzenie się jest procesem i dlatego nie może być nagłym wycofaniem się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ taka sytuacja prowadzi do osamotnienia i izolacji.

Mając na uwadze strukturę rodzin, które nie są w pełni wydolne w zaspokajaniu potrzeb swoich najstarszych członków, istnieje potrzeba zbudowania sprawnego systemu pomocy, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby ludzi starszych.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, należy jednak uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. W społeczeństwie występują tendencje do izolacji i ograniczania udziału osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym (i mimo widocznej poprawy w tym obszarze), niektóre formy dyskryminacji osób z niepełnosprawnością nadal stanowią bardzo istotny problem. Opracowanie spójnego programu pomocy osobom z niepełnosprawnością w istotny sposób wpłynie na poprawę funkcjonowania tych osób.

Cel strategiczny: Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością

Cele operacyjne – kierunki działania:

Cel operacyjny 1: Ułatwienie funkcjonowania osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Rozwijanie usług z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia oraz świadczeń socjalnych dla osób starszych i	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Ośrodki zdrowia	- liczba udzielonych świadczeń - liczba wprowadzonych usług (o różnym charakterze, np. usługi	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

osób z niepełnosprawnością		opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze)	
Organizowanie wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, środowiskowego dla osób starszych, chorych i z niepełnosprawnością (w tym dzieci)	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Warsztaty Terapii Zajęciowej - Świetlice Środowiskowe - organizacje pozarządowe - Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne - placówki oświatowe	- liczba uczestników konsultacji i porad psychologiczno-terapeutycznych - liczba udzielonych porad - liczba udzielonych specjalistycznych usług opiekuńczych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Rozwój i promocja idei wolontariatu socjalnego i włączenie wolontariuszy do pomocy dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - MCK i GOK-i - placówki oświatowe - Poradnie Pedagogiczno-Psychologiczne	- liczba wolontariuszy - liczba osób objętych pomocą wolontariuszy - liczba i rodzaj zorganizowanych akcji wolontariackich	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Rozwój i promocja wolontariatu integracyjnego i włączenie osób starszych i osób z niepełnosprawnością	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - MCK i GOK-i	- liczba wolontariuszy - liczba osób objętych pomocą wolontariuszy - liczba i rodzaj zorganizowanych akcji wolontariackich	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

do działań wolontariackich	- placówki oświatowe - Poradnie Pedagogiczno-Psychologiczne		
Rozwój systemu wsparcia opartego na zasadzie deinstytucjonalizacji na rzecz osób z niepełnosprawnością, osób starszych oraz osób ubiegających się o miejsca w DPS (poprzez np. tworzenie mieszkań socjalnych z zapleczem usług opiekuńczych, tworzenie mieszkań co-housingowych)	- Starostwo Powiatowe - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - samorząd gminny - domy dziennego pobytu	- liczba mieszkań socjalnych i/lub cohousingowych - liczba i rodzaj wprowadzonych usług - liczba osób objętych usługami	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Tworzenie warunków umożliwiających włączenie potencjału rodziny, znajomych i bliskiego otoczenia w działania wspierające osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością (wypracowanie i wzmacnianie sieci kompetentnych i doświadczonych asystentów osób z niepełnosprawnością)	-PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych wsparciem (starszych i osób z niepełnosprawnością) - liczba i rodzaj podjętych inicjatyw - liczba pozyskanych i przeszkolonych asystentów osób z niepełnosprawnością	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Stworzenie warunków dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością umożliwiającym im swobodne poruszanie się po terenie Powiatu Żywieckiego	- Starostwo Powiatowe - samorządy gminne - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - placówki oświatowe - poradnie psychologiczno-pedagogiczne	- liczba usuniętych barier architektonicznych i informacyjnych - liczba przeprowadzonych audytów dostępności w budynkach użyteczności publicznej oraz w przestrzeni społecznej - liczba nowych obiektów wpisujących się w tzw. małą architekturę - liczba jednostek administracji publicznej, które wdrożyły program działań przyjaznych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnością	- PCPR -MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - kluby seniora - uniwersytety drugiego i trzeciego wieku	- liczba osób starszych i osób z niepełnosprawnością korzystających z usług społecznych - liczba i rodzaj usług społecznych kierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnością	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej i rozrywkowej dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - MCK i GOK-i - organizacje pozarządowe - samorządy gminne	- Liczba i rodzaj aktywności o charakterze kulturalnym i rozrywkowym skierowane do osób starszych i osób z niepełnosprawnością - liczba osób korzystających z oferty kulturalnej i rozrywkowej	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez realizację programów i projektów rozwijających integrację międzypokoleniową	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - placówki oświatowe - kluby seniora - ośrodki zdrowia	- liczba zrealizowanych projektów i programów rozwijających integrację międzypokoleniową - liczba osób uczestniczących w programach i projektach	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wspieranie rodzin w zapewnieniu edukacji i opieki dla dzieci z niepełnosprawnością fizyczną, umysłową i niedostosowanych społecznie	- PCPR- - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - warsztaty terapii zajęciowej - placówki oświatowe - poradnie psychologiczno-pedagogiczne	- liczba dzieci z niepełnosprawnością objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

	- świetlice terapeutyczne		
--	------------------------------	--	--

Cel operacyjny 2: Podnoszenie świadomości i uwrażliwienie społeczności lokalnej w zakresie potrzeb i problemów ludzi starszych i osób z niepełnosprawnością

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Inicjowanie kampanii na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i społecznej akceptacji osób starszych i osób z niepełnosprawnością	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - MCK i GOK-i - Ośrodki Zdrowia - placówki oświatowe	- liczba kampanii społecznych - liczba materiałów promocyjnych - liczba uczestników podczas spotkań - liczba zorganizowanych spotkań o charakterze promocyjnym	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Wspieranie akcji promujących zdrowy styl życia oraz realizacja kampanii na rzecz tworzenia warunków do rozwijania aktywności fizycznej i umysłowej osób starszych	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Ośrodki Zdrowia - organizacje pozarządowe - MCK i GOK-i - MOSiR - placówki oświatowe	- liczba kampanii - liczba zorganizowanych spotkań/akcji - liczba osób uczestniczących w spotkaniach/akcjach	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Beneficjenci:

- osoby starsze;
- osoby z niepełnosprawnością;
- rodziny osób starszych i osób z niepełnosprawnością;
- środowisko lokalne osób starszych i osób z niepełnosprawnością.

Prognoza zmian: efekty i korzyści realizacji celu

Wdrożenie celu strategicznego będą odzwierciedlać następujące rezultaty:

- umożliwienie osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością pełnego uczestnictwa w życiu społecznym;
- zwiększenie dostępności do usług dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością;
- utworzenie i doskonalenie ogólnodostępnej bazy asystentów osób z niepełnosprawnością;
- ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez promocję działań profilaktycznych oraz poprzez podniesienie poziomu wiedzy w społeczności lokalnej;
- rozszerzenie i umocnienie współpracy instytucji i organizacji działających w obszarze wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami, które będą miały wpływ na realizację celu będą:

- stopień zaangażowania władz powiatowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców powiatu na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów;
- dostępność zewnętrznych źródeł finansowania;
- „dobre” (sprzyjające) ustawodawstwo i dobrze przygotowania kadra obszaru pomocowego.

Termin realizacji:

Zadanie ciągłe w realizacji: lata 2024-2034.

3.5 OBSZAR V: UZALEŻNIENIA, ZDROWIE PSYCHICZNE, NOWE WYMIARY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę, spełniając trzy zasadnicze kryteria: 1) naruszona równowaga między zdrowiem a patologią, 2) swoista etiologia uzależnienia 3) zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny.

Uzależnienie behawioralne (czynnościowe) to zespół objawów związanych z utrwalonym, wielokrotnym powtarzaniem określonej czynności (lub grupy czynności) w celu uzyskania takich stanów emocjonalnych jak przyjemność, euforia, ulga, uczucie zaspokojenia. Najpopularniejsze uzależnienia behawioralne to: seksoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od hazardu, kompulsywne objadanie się, pracoholizm, siecioholizm.

Zdrowie psychiczne jest dynamiczny stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji z rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem a umysłem, to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w istotnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej.

Kwestia zdrowia psychicznego została skorelowana z obszarem uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych, ze względu na to, że trwanie w sytuacjach uzależnień lub współuzależnieni związane jest z przeżywaniem silnych emocji, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cel strategiczny: Stworzenie i wzmocnienie kompetencji w obszarze zdrowia psychicznego i uzależnień

Cele operacyjne – kierunki działania:

Cel operacyjny 1: Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki informacyjnej i edukacyjnej z obszaru uzależnienia od substancji psychoaktywnych (w szczególności dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym), z obszaru uzależnień behawioralnych oraz z obszaru ochrony zdrowia psychicznego

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Prowadzenie programów profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących różnorodnych zagrożeń społecznych oraz ochrony zdrowia psychicznego(m.in. narkotyki, cyberprzemoc, handel ludźmi, sponsoring itp., w tym programy skierowane do dzieci)	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Komenda Policji - komisje rozwiązywania problemów alkoholowych - placówki oświatowe	- liczba i rodzaj zrealizowanych programów edukacyjnych i profilaktycznych - liczba osób uczestniczących w programach i przedsięwzięciach edukacyjnych i profilaktycznych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Przeprowadzanie w placówkach oświatowych programów edukacyjnych i profilaktycznych rekomendowanych przez PARP, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie związanych z tematyką uzależnień (w tym: dla dzieci i młodzieży)	- placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba przeprowadzonych programów edukacyjnych i profilaktycznych - liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych i profilaktycznych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba zorganizowanych wyjazdów wypoczynkowych z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym - liczba osób biorących udział w wyjazdach wypoczynkowych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Cel operacyjny 2: Szerzenie wiedzy w zakresie specyfiki problemów i konsekwencji związanych ze spożywaniem alkoholu, promowanie zdrowego stylu życia oraz upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy w przypadku wystąpienia problemu uzależnień oraz problemów skupionych wokół zdrowia psychicznego

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągnięcia celu	Źródła danych
Podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców Powiatu w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz umożliwiających utrzymanie dobrej kondycji w zakresie zdrowia psychicznego poprzez m.in. szkolenia, wykłady, kampanie profilaktyczne	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- liczba zorganizowanych szkoleń, wykładów, kampanii profilaktycznych - liczba osób uczestniczących w zorganizowanych aktywnościach	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie
Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz placówek oświatowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz w zakresie ochrony zdrowia psychicznego	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- Liczba zorganizowanych szkoleń - liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz w zakresie ochrony zdrowia psychicznego	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie
Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Komisje Rozwiązywania	- liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie

dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia	Problemów Alkoholowych - placówki oświatowe - zespoły interwencyjne	dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia	
Opracowanie i upowszechnienie przewodnika informacyjnego obejmującego ośrodki i miejsca świadczące pomoc dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dotkniętych problemami uzależnień	- PCPR - MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe - placówki zdrowotne	- liczba osób korzystających z przewodnika informacyjnego	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

Cel operacyjny 3: Wspieranie przemian świadomości i wrażliwości społeczności lokalnej w obszarze zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki i mierniki osiągania celu	Źródła danych
Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	- MOPS i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - ośrodki zdrowia - centrum zdrowia psychicznego - organizacje pozarządowe	- liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia	- placówki oświatowe - ośrodki zdrowia	- liczba zorganizowanych warsztatów	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie

psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych z obszaru zdrowia psychicznego	- centrum zdrowia psychicznego - organizacje pozarządowe	dotyczących zdrowia psychicznego - liczba uczniów biorących udział w zorganizowanych warsztatach	
Prowadzenie programów aktywizujących z obszaru zdrowia psychicznego	- placówki oświatowe - ośrodki zdrowia - centrum zdrowia psychicznego - organizacje pozarządowe - organizacje samorządowe	- liczba zrealizowanych programów aktywizujących z obszaru zdrowia psychicznego - liczba osób biorących udział w programach aktywizujących	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie
Zapewnienie dostępności do pomocy psychologiczno- pedagogicznej dzieciom i młodzieży	- placówki oświatowe - Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne - centrum zdrowia psychicznego - organizacje pozarządowe	- liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno- pedagogicznej - liczba specjalistycznej kadry posiadającej kwalifikacje do realizacji zadań w zakresie zdrowia psychicznego	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie
Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego (w tym: problemy związane z poczuciem samotności, hejtem itp.)	- placówki oświatowe - Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne – centrum zdrowia psychicznego - organizacje pozarządowe	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba osób uczestniczących w zorganizowanych warsztatach	Dokumentacja podmiotu realizującego zadanie

Beneficjenci:

- osoby i rodziny osób uzależnionych;
- środowisko lokalne osób i rodzin uzależnionych;
- osoby i rodziny dotknięte zaburzeniami z zakresu zdrowia psychicznego;
- środowisko lokalne osób i rodzin dotkniętych zaburzeniami z zakresu zdrowia psychicznego.

Prognoza zmian: efekty i korzyści realizacji celu

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie:

- poszerzenie wiedzy w zakresie przyczyn, skutków oraz dostępnych form pomocy w obszarze zaburzeń zdrowia psychicznego;
- poszerzenie wiedzy w zakresie przyczyn, skutków oraz dostępnych form pomocy w obszarze uzależnień;
- rozpoznanie faktycznej skali problemu osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób uzależnionych;
- utworzenie przestrzeni dla działań aktywizujących osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz rodzin dotkniętych zaburzeniami z zakresu zdrowia psychicznego;
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób uzależnionych;
- większa liczba uczniów/osób z problemami w zakresie zdrowia psychicznego zostanie objęta specjalistycznym wsparciem.

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami, które będą miały wpływ na realizację celu będą:

- stopień zaangażowania władz powiatowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców powiatu na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów;
- dostępność zewnętrznych źródeł finansowania;
- „dobre” (sprzyjające) ustawodawstwo i dobrze przygotowania kadra obszaru pomocowego.

Termin realizacji:

Zadanie ciągłe w realizacji: lata 2024-2034.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

4 Źródła finansowania

Realizacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 finansowana będzie z następujących źródeł:

- budżet Powiatu Żywieckiego (roczne plany finansowe jednostek organizacyjnych powiatu);
- budżet państwa (dotacje na realizację zadań własnych i zleconych);
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- pozyskane zewnętrzne środki finansowe (programy ministerialne, środki unijne, środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych, środki będące w dyspozycji organizacji pozarządowych);
- inne.

Realizacja kierunków działań zaplanowanych w Strategii wymaga odpowiednich zasobów finansowych, bowiem każde przedsięwzięcie generuje określone koszty. Podstawowym źródłem finansowania strategii będzie budżet powiatu. Większość kierunków działań mieszczących się w sferze lokalnej polityki społecznej realizują bowiem jednostki organizacyjne powiatu w ramach swoich podstawowych, statutowych zadań. Szeroki zakres programów i projektów socjalnych jest ponadto możliwy do wdrożenia komplementarnie lub wspólnie przez samorządy gmin wchodzących w skład Powiatu Żywieckiego, a także w kooperacji z Województwem Śląskim oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień lub umów partnerskich.

Część środków na realizację zadań w zakresie lokalnej polityki społecznej będzie pochodzić z budżetu państwa. W tej kategorii mieszczą się między innymi programy rządowe oraz programy ministerialne. Można tu wskazać między innymi funkcjonujący od 2019 roku Fundusz Solidarnościowy będący jednym ze źródeł finansowania działań na rzecz wsparcia społecznego, zawodowego i zdrowotnego osób z niepełnosprawnościami. Funduszy Solidarnościowy jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. W jego ramach realizowane są programy takie jak „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”, „Opieka wytchnieniowa”, „Centra opiekuńczo-mieszkalne” oraz „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”. Istotne źródło finansowania będą stanowić także środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym w szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji.

Źródłem finansowania mogą być również dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne, a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum

Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego takie jak: Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO czy NOWEFIO.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, okres jego obowiązywania oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekład się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu powiatu, w tym planów finansowych jednostek, a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.

SYSTEM REALIZACJI I MONITORINGU

5 System realizacji i monitoringu

Monitoring to proces gromadzenia oraz analizowania informacji ilościowych i jakościowych w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało zrobione?”. Pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu strategicznego a ich faktycznym wykonaniem. Stanowi podstawę dla sprawozdawczości (raportowania), zarządzania zmianą oraz ewaluacji. Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań na potrzeby wewnętrzne oraz raportów prezentowanych społeczności lokalnej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, w których zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń.

Proces realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 będzie monitorowany i okresowo oceniany w sporządzanych co najmniej raz na dwa lata sprawozdaniach. Działania w tym zakresie prowadzone będą przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu. Sprawozdania przedkładane będą Radzie Powiatu Żywieckiego.

Podstawowym narzędziem monitorowania realizacji Strategii będzie baza wskaźników i mierników określonych w Części Programowej. Dodatkowo opracowany zostanie formularz (z określoną bazą wskaźników) na potrzeby dokonania raportu z realizacji Strategii. Należy podkreślić, że katalog wskaźników monitorowania Strategii ma charakter otwarty.

Narzędziami realizacji Strategii będą – w pierwszej kolejności – powiatowe programy specjalne obejmujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej oraz rozwoju pieczy zastępczej.

Wnioski płynące ze sporządzanych sprawozdań mogą stanowić przesłankę aktualizacji Strategii. Strategia jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy pamiętać, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o jej aktualizacji bądź o opracowaniu nowego dokumentu, uwzględniającego nowe uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne. Aktualizacja powinna być wykonana w wyniku monitoringu zjawisk społecznych, także jako reakcja na zaistniałe potrzeby i aktualną sytuację. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, społecznych, gospodarczych i ich uwzględniania w Strategii. Poza obserwowanymi zmianami, na kierunek i zakres ewentualnych aktualizacji powinny wpływać także opinie środowiska lokalnego, uzyskiwane z użyciem procedur partycypacyjnych. Aktualizacja

dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku, gdy zmianie ulegną obszary i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii. Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ

z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, ni z w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Postanowienia końcowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 jest dokumentem otwartym i długookresowym. Podlega okresowej weryfikacji i niezbędnej modyfikacji związanej ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, rozpoznawanymi na bieżąco potrzebami społeczności powiatu i wymogami prawa. Założenia określone w dokumencie realizowane będą we współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Jak już zasygnalizowano na wstępie, powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi główne narzędzie planistyczne polityki społecznej prowadzonej na terenie powiatu. Nadrzędnym celem tych działań jest kreowanie lokalnych warunków, umożliwiających mieszkańcom prowadzenie bardziej satysfakcjonującego i produktywnego życia w różnych sferach, w szczególności rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej, obywatelskiej i kulturalnej.

Zaplanowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żywieckiego na lata 2024-2034 cele i kierunki działań uporządkowane zostały w ramach obszarów strategicznych, odpowiadających na zdiagnozowane problemy i potrzeby społeczne, uwzględniając przy tym zasoby własne powiatu (instytucjonalne, kadrowe, społeczne) oraz zewnętrzne szanse i zagrożenia, które mogą wpłynąć na realizację Strategii. Są ponadto adekwatne do zakresu zadań i kompetencji Powiatu Żywieckiego, określonych ustawami ustrojowymi tworzącymi samorząd terytorialny w Polsce oraz przepisami prawa regulującymi sferę polityki społecznej.

Strategia stanowi kierunkową wytyczną dla lokalnych władz, instytucji oraz organizacji odpowiedzialnych za szeroko rozumiany lokalny system pomocy i wsparcia. Z uwagi jednak na to, że sytuacja społeczno-ekonomiczna Powiatu jest dynamiczna i zależna od wielu czynników, należy dostosowywać założenia Strategii do uwarunkowań. Istotne znaczenie będzie miało śledzenie zmian prawa, przede wszystkim w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, wspierania rodzin oraz osób z niepełnosprawnościami, może to bowiem uzasadnić konieczność nowelizacji części założeń Strategii. Ponadto trzeba będzie uwzględnić dynamikę problemów społecznych – ich skalę i natężenie, pojawienie się nowych ryzyk socjalnych oraz niezaspokojone potrzeby społeczności lokalnej.

Bibliografia

1. Antczak R., Grabowska I., Polańska Z., Podstawy i źródła danych statystycznych osób niepełnosprawnych [w:] Wiadomości statystyczne, nr 2(681)/2018
2. Głuszczyk D., Istota rozwoju regionalnego i jego determinanty [w:] Ekonomia, 5(17), 2011, Wrocław
3. Izdebski Z., Zdrowie i życie seksualne Polek i Polaków w czasach pandemii COVID-19 – Raport z badań, 2021
4. Makaruk K., Korzystanie z portali internetowych przez młodzież. Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka Vol. 12 Nr 1 (2013)
5. Statement of commitment for action to eradicate poverty adopted by Administrative Committee ob. Coordination, ONZ
6. Wróblewska W., Psychospołeczne i demograficzne następstwa wczesnej inicjacji seksualnej nastolatków, SGH Warszawa, 2020

Spis Tabel

Tabela 0.1 Liczba osób ogółem doznających przemocy domowej objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz stosunek procentowy liczby osób doznających przemocy do ogółu mieszkańców danej gminy

Tabela 0.2 Podział rodzin zastępczych według form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Żywieckiego na koniec 2022 r.

Tabela 0.3 Liczba rodzin i dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w poszczególnych gminach Powiatu Żywieckiego w roku 2022r.

Tabela 0.4 Program Odziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych w roku 2022r.

Tabela 0.5 Program Psychologiczno-Terapeutyczny w roku 2022r.

Tabela 0.6 Uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2020-2022r.

Tabela 0.7 Likwidacja barier architektonicznych

Tabela 0.8 Likwidacja barier w komunikowaniu się

Tabela 0.9 Likwidacja barier technicznych

Tabela 0.10 Środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne

Tabela 0.11 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji osób niepełnosprawnych

Tabela 0.12 Zadania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Tabela 0.13 Struktura bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

Tabela 0.14 Struktura długotrwałego bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

Tabela 0.15 Determinanty rozwoju regionalnego w świetle jego aspektów

Tabela 0.16 Mocne i słabe strony Powiatu Żywieckiego w opinii respondentów

Tabela 0.17 Ocena obszarów problemowych występujących w Powiecie Żywieckim

Tabela 0.18 Ocena rynku pracy w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów

Tabela 0.19 Analiza SWOT dla Subregionu południowego województwa śląskiego

Tabela 0.20 Analiza SWOT dla Powiatu Żywieckiego w kontekście kluczowych obszarów problemów społecznych

Spis Wykresów

Wykres 0.1 Odsetek osób korzystających z pomocy finansowej (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Wykres 0.2 Odsetek osób korzystających z pomocy rzeczowej (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Wykres 0.3 Odsetek osób korzystających z pomocy socjalnej (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Wykres 0.4 Odsetek osób korzystających z usług opiekuńczych (OPS-y w Powiecie Żywieckim) w latach 2019-2021

Wykres 0.5 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – UBÓSTWO

Wykres 0.6 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – SIEROCTWO

Wykres 0.7 – Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – BEZDOMNOŚĆ

Wykres 0.8 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – BEZROBOCIE

Wykres 0.9 Zestawienie osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Żywcu (w tym: długotrwale bezrobotnych) oraz osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z tytułu bezrobocia – na terenie Powiatu Żywieckiego

Wykres 0.10 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Wykres 0.11 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – DŁUGOTRWAŁA I CIĘŻKA CHOROBA

Wykres 0.12 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – PRZEMOC W RODZINIE

Wykres 0.13 Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę

Wykres 0.14 Osoby stosujące przemoc domową skierowane do udziału w Programach

Wykres 0.15 - Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA LUB WIELODZIETNOŚCI

Wykres 0.16 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

Wykres 0.17 - Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU SIĘ DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO

Wykres 0.18 - Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – ALKOHOLIZM LUB NARKOMANIA

Wykres 0.19 Odsetek osób korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w podziale na przyczyny przyznawania pomocy w latach 2019-2021 – ZDARZENIE LOSOWE I SYTUACJA KRYZYSOWA

Wykres 0.20 Natężenie występowania obszarów problemowych w Powiecie Żywieckim w latach 2019-2020 w perspektywie wysokości i przyczyn wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej

Wykres 0.21 Struktura bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

Wykres 0.22 Struktura długotrwałego bezrobocia według kryterium płci, wieku i wykształcenia

Wykres 0.23 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP oraz przyczyny niepełnosprawności

Wykres nr 2.24 Rozmieszczenie przestrzenne placówek oświatowych w Powiecie Żywieckim

Wykres nr 2.25 Struktura poziomu kształcenia w Powiecie Żywieckim

Wykres nr 2.26 Depresja jako problem społeczny w opinii badanych respondentów

Wykres nr 2.27 Dręczenie/tyranizowanie szkolne w opinii badanych respondentów

Wykres nr 2.28 Nękanie/zastraszanie w sieci w opinii badanych respondentów

Wykres nr 2.29 Aktywność seksualna małoletnich w opinii badanych respondentów

- Wykres nr 2.30 Narkotyki i substancje psychoaktywne w opinii badanych respondentów
- Wykres nr 2.31 Alkohol w opinii badanych respondentów
- Wykres nr 2.32 Zaburzenia odżywiania w opinii badanych respondentów
- Wykres nr 2.33 Problemy szkolne w opinii badanych respondentów
- Wykres nr 2.34 Media społecznościowe w opinii badanych respondentów
- Wykres nr 2.35 Agresja wobec siebie i innych w opinii badanych respondentów
- Wykres nr 2.36 Uczestnictwo dzieci z rodzin zastępczych w placówkach oświatowych
- Wykres nr 2.37 Dzieci z rodzin migrantów w placówkach oświatowych
- Wykres nr 2.38 Sadzenie roślinności jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną
- Wykres nr 2.39 Udział w konkursach tematycznych jako forma aktywności inicjowanej przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną
- Wykres nr 2.40 Zbiórka surowców jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną
- Wykres nr 2.41 Wolontariat na rzecz osób starszych, osób z niepełnosprawnością itp. jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną
- Wykres nr 2.42 Edukacja tematyczna dla uczniów (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.) jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze środowiskiem lokalnym
- Wykres nr 2.43 Edukacja tematyczna dla rodziców (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.) jako forma aktywności inicjowana przez szkołę we współpracy ze społecznością lokalną
- Wykres nr 2.44 Działania podejmowane przez placówki oświatowe na rzecz poprawy warunków nabywania wiedzy dla uczniów oraz pracy pracowników z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami
- Wykres 0.45 Struktura płci respondentów
- Wykres 0.46 Struktura wieku respondentów
- Wykres 0.47 Miejsce zamieszkania respondentów – kwestionariusz „tradycyjny”
- Wykres 0.48 Struktura wykształcenia respondentów
- Wykres 0.49 Status na rynku pracy respondentów
- Wykres 0.50 Własna sytuacja materialna w opinii respondentów
- Wykres 0.51 Powiat jako miejsce zamieszkania w opinii respondentów
- Wykres 0.52 Gmina jako miejsce zamieszkania w opinii respondentów
- Wykres 0.53 Obszary problemowe wymagające poprawy w Powiecie Żywieckim w opinii respondentów

Wykres 0.54 Czas zamieszkiwania na terenie Powiatu Żywieckiego

Wykres 0.55 Plany dotyczące miejsca zamieszkania w opinii respondentów

Wykres 0.56 Powody determinujące zmianę miejsca zamieszkania w opinii respondentów

Wykres 0.57 Miejsce pracy w ujęciu terytorialnym w opinii respondentów

Wykres 0.58 Przyczyny pozostawania bez zatrudnienia w opinii respondentów

Wykres 0.59 Grupy społeczne zagrożone wykluczeniem społecznym w Powiecie Żywieckim

Wykres 0.60 Rodzaje przemocy domowej oraz natężenie ich występowania na terenie Powiatu Żywieckiego

Wykres 0.61 Przyczyny stosowania przemocy domowej i natężenie ich występowania na terenie Powiatu Żywieckiego

Wykres 0.62 Ocena działań zapobiegawczych związanych z problemem przemocy domowej prowadzonych w Powiecie Żywieckim

Wykres 0.63 Wpływ pandemii COVID-19 na poziom życzliwości ludzi wobec siebie w opinii respondentów

Wykres 0.64 Natężenie występowania postaw konsumpcjonizmu wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego w opinii respondentów

Wykres 0.65 Izolacjonizm społeczny” wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego w opinii respondentów (formularz internetowy i kwestionariusz „tradycyjny”)

Spis Rysunków

Rysunek nr 1: Powiat Żywiecki – mapa administracyjna

ANEKSY

ANEKSY

Wzór narzędzia badawczego – kwestionariusz ankiety skierowany do Ośrodków Pomocy Społecznej

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ	
Adres:	
Telefon i e-mail:	
Kierownik OPS	

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ŻYWIECKIM

I. Informacje podstawowe			
1. Liczba osób korzystających z pomocy ośrodka w formie (w latach):			
	2019	2020	2021
a) pomocy finansowej			
b) pomocy rzeczowej			
c) pomocy socjalnej			
d) usług opiekuńczych			
e) innych – jakich?.....			

2. Liczba osób korzystających z pomocy ośrodka z tytułu (w latach):			
	2019	2020	2021
a) ubóstwa			
b) sieroctwa			
c) bezdomności			
d) bezrobocia			
e) niepełnosprawności			
f) długotrwałej lub ciężkiej choroby			
g) przemocy w rodzinie			
h) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi			
i) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności			
j) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych			
k) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach			
l) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego			
m) alkoholizmu lub narkomanii			
n) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej			
o) klęski żywiołowej lub ekologicznej			
3. Czy w porównaniu z latami 2015-2018 obserwowany jest wzrost natężenia któregoś z wymienionych wyżej problemów?			
TAK – Proszę wymienić które.....		NIE	
II. SKALA WYSTĘPOWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE			
	2019	2020	2021
4. Proszę podać liczbę osób skierowanych do noclegowni/schronisk dla bezdomnych (w latach):			
5. Proszę podać liczbę osób posiadających status (w latach):			

a) uchodźcy			
b) repatrianta			
6. Proszę wymienić kluczowe formy wsparcia, z których korzystały osoby niepełnosprawne (w latach):			
7. Proszę wymienić kluczowe formy wsparcia kierowane do rodzin opiekujących się dzieckiem niepełnosprawnym (w latach):			
8. Proszę wskazać liczbę osób wobec których zostało wszczęte/prowadzone było postępowanie w związku z nadużywaniem alkoholu/środków odurzających (w latach):			
9. Proszę wskazać liczbę osób sprawujących opiekę nad osobą starszą i pobierających z tego tytułu zasiłki opiekuńcze lub świadczenie pielęgnacyjne (w latach):			
10. Proszę wskazać liczbę rodzin objętych pomocą wychowawczą (w latach):			
11. Proszę wskazać liczbę osób objętych usługami asystenckimi (w latach):			
12. Proszę wskazać liczbę rodzin objętych pomocą w formie asystenta rodziny (w latach):			
III. BAZA POMOCOWA FUNKCJONUJĄCA NA TERENIE GMINY			
13. Proszę wskazać instytucje/placówki/organizacje działające obecnie na terenie gminy, na rzecz osób/rodzin borykających się z problemem:	Nazwa, adres i zakres świadczone pomocy		
a) ubóstwa			
b) bezrobocia			
c) niepełnosprawności			
d) długotrwałej lub ciężkiej choroby			
e) przemocy w rodzinie			
f) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego			
g) trudności w integracji cudzoziemców			
h) alkoholizmu lub narkomanii			
i) inne			

14. Proszę podać organizacje, z którymi podejmujecie Państwo bezpośrednią współpracę:	Nazwa, adres i zakres świadczone pomocy		
a) Poradnie rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne i inne			
b) Świetlice środowiskowe/socjoterapeutyczne/kluby/grupy samopomocowe działające na terenie gminy			
c) Fundacje/stowarzyszenia/organizacje pozarządowe działające na terenie gminy			
d) Inne – jakie?			
IV. POTRZEBY W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ			
15. Proszę wskazać potrzeby w zakresie rozwoju bazy pomocowej na terenie gminy			
16. Proszę wskazać potrzeby w zakresie szkolenia pracowników socjalnych – tematyka szkoleń)			
17. Proszę wskazać programy/inicjatywy z zakresu pomocy społecznej realizowane w gminie:	Nazwa programu/zakres/beneficjenci		
a) W trakcie realizacji			
b) Planowane na lata 2023-2025			
V. INFORMACJE DODATKOWE			

Data:

Imię i nazwisko osoby wypełniającej ankietę:

NAZWA INSTYTUCJI:	
DATA WYPEŁNIENIA:	

OBSZAR TEMATYCZNY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	KRYTERIA ANALIZY STRATEGICZNEJ	2019	2020	2021
BEZROBOCIE	✓ Liczba osób zarejestrowanych w PUP w latach 2019-2021			
	✓ Struktura bezrobocia według płci, wieku, wykształcenia			
	✓ Struktura długotrwałego bezrobocia według płci, wieku, wykształcenia			
	✓ Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w latach 2019-2021 (i ich kluczowe charakterystyki)			
	Szkolenia zorganizowane przez instytucję			
	✓ Szkolenia i programy realizowane na rzecz osób bezrobotnych w latach 2019-2021			
	Obszary aktywizacji			
	✓ Obszary aktywizacji organizowane i wspierane przez instytucję na rzecz osób bezrobotnych w latach 2019-2021			
	Współpraca z jednostkami pozarządowymi			
	✓ Instytucjonalne formy wsparcia dla osób bezrobotnych (np. CIS)			
	✓ INNE			

Wzór narzędzia badawczego – kwestionariusz ankiety skierowany do mieszkańców Powiatu Żywieckiego

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu przygotowuje dane źródłowe niezbędne do opracowania Raportu Diagnostycznego w ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim na lata 2022-2030. Aby Raport odzwierciedlał stan rzeczywisty w obszarze problemów społecznych niezbędny jest głos mieszkańców Powiatu Żywieckiego. Będziemy wdzięczni za udzielenie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi na poniższe pytania.

1. Płeć:
 - a. Kobieta
 - b. Mężczyzna
2. Wiek:
 - a. Do 18 roku życia
 - b. 18–24
 - c. 25–34
 - d. 35–44
 - e. 45–54
 - f. 55–64
 - g. 65 i więcej
3. Miejsce zamieszkania (gmina)
4. Wykształcenie:
 - a. gimnazjalne, podstawowe
 - b. zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe
 - c. średnie, średnie branżowe
 - d. wyższe
5. Status na rynku pracy:
 - a. osoba pracująca
 - b. osoba prowadząca działalność gospodarczą
 - c. osoba nie pracująca, niezarejestrowana w Urzędzie Pracy
 - d. osoba bezrobotna, zarejestrowana w Urzędzie Pracy
 - e. emeryt, rencista
 - f. uczeń, student
 - g. inne
6. Ocena swojej sytuacji materialnej:
 - a. bardzo dobra
 - b. dobra
 - c. przeciętna
 - d. zła
 - e. bardzo zła

7. Czy uważa P., że **Powiat Żywiecki** jest dobrym miejscem do życia (tj. dobry dostęp do szkół, przedszkoli, ośrodków zdrowia, środków transportu itp.)? **Proszę wybrać jedną odpowiedź.**
- a. zdecydowanie tak
 - b. raczej tak
 - c. raczej nie
 - d. zdecydowanie nie
 - e. trudno powiedzieć
8. Czy uważa P., że **gmina**, w której P. mieszka jest dobrym miejscem do życia (tj. dobry dostęp do szkół, przedszkoli, ośrodków zdrowia, środków transportu itp.)? **Proszę wybrać jedną odpowiedź.**
- a. tak
 - b. nie
 - c. trudno powiedzieć
9. Od jak dawna zamieszkuje P. teren Powiatu Żywieckiego – łącznie z czasem zamieszkiwania w obecnej miejscowości? **Proszę wybrać jedną odpowiedź.**
- a. urodziłem/urodziłam się tu a moja rodzina mieszka tu od kilku pokoleń
 - b. mieszkam tu od urodzenia
 - c. mieszkam tu powyżej 20 lat
 - d. mieszkam tu 11-20 lat
 - e. mieszkam tu 5-10 lat
 - f. mieszkam tu krócej niż 5 lat
10. Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałby/chciałaby P. mieszkać? **Proszę wybrać jedną odpowiedź.**
- a. tu gdzie mieszkam obecnie
 - b. w Żywcu
 - c. w innej miejscowości w Powiecie Żywieckim
 - d. w innej miejscowości województwa śląskiego
 - e. w innej miejscowości poza terenem województwa śląskiego, ale w Polsce
 - f. za granicą
 - g. trudno powiedzieć
11. Jeśli planuje P. zmianę miejsca zamieszkania proszę napisać co jest tego powodem? **Proszę wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi.**
- a. nie planuję zmiany miejsca zamieszkania
 - b. niskie zarobki
 - c. zanieczyszczenie środowiska, powietrze
 - d. brak perspektyw
 - e. słaba dostępność wydarzeń kulturalnych
 - f. słabe zaplecze rekreacyjne
 - g. słaba dostępność do placówek służby zdrowia
 - h. słaba komunikacja miejska/transport publiczny/prywatny
 - i. inne – jakie..... ?

Który z poniżej wskazanych problemów najczęściej występuje – P. zdaniem – w Powiecie Żywieckim? Proszę ocenić obszary problemowe występujące w Powiecie Żywieckim zgodnie z intensywnością ich występowania (zgodnie z P. opinią), **gdzie 1 oznacza wysoką intensywność występowania, 6 oznacza niską intensywność występowania:**

OBSZAR PROBLEMOWY	1	2	3	4	5	6
Problem bezdomności						
Problem bezrobocia						
Sytuacja osób z niepełnosprawnością						
Sytuacja rodzin wieloproblemowych						
Problem uzależnień						
Problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa						

12. Które obszary problemowe występujące w Powiecie Żywieckim powinny zostać poprawione w następnych latach w pierwszej kolejności? **Proszę wybrać maksymalnie 3 warianty:**

- a. problem bezdomności
- b. problem bezrobocia
- c. sytuacja osób z niepełnosprawnością
- d. sytuacja rodzin wieloproblemowych
- e. problem uzależnień
- f. problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa
- g. inne – jakie?

13. Proszę określić swój status na rynku pracy:

- a. osoba pracująca (**proszę przejść do pytania nr 15**)
- b. osoba niepracująca (**proszę przejść do pytania nr16**)

14. Proszę określić, gdzie znajduje się P. miejsce pracy:

- a. w zamieszkiwanej miejscowości
- b. poza zamieszkiwaną miejscowością ale na terenie Powiatu Żywieckiego
- c. w Bielsku-Białej
- d. poza Powiatem Żywieckim i Bielsko-Białą
- e. w innym miejscu

15. Proszę wskazać przyczyny, dla których pozostaje P. bez pracy **Proszę wybrać dowolną liczbę wariantów:**

- a. brak ofert pracy zgodnych z moim wykształceniem i kwalifikacjami
- b. brak ofert pracy zgodnych z moimi oczekiwaniami finansowymi
- c. konieczność dojazdu do pracy
- d. sprawuję opiekę nad dzieckiem/osobą niepełnosprawną
- e. Inne – jakie?

16. Proszę ocenić rynek pracy w Powiecie Żywieckim (zgodnie z P opinią)?

Odpowiedzi proszę udzielić w 5-stopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie” a 5 „zdecydowanie tak”:

WARIANT ODPOWIEDZI	1	2	3	4	5
a) Możliwość założenia własnej działalności gospodarczej					
b) Możliwość znalezienia zatrudnienia					
c) Możliwość znalezienia pracowników					
d) Możliwość przekwalifikowania się					
e) Możliwość znalezienia „dobrej” pracy (praca dobrze płatna, o wysokim statusie, satysfakcjonująca itp.)					
f) Wysokość zarobków					

17. Czy zna P. programy i projekty realizowane w Powiecie Żywieckim, które skierowane są do osób z niepełnosprawnościami lub długotrwale chorych. Jeśli tak, to proszę wskazać jakie?

.....

.....

18. Czy zna P. programy i projekty realizowane w Powiecie Żywieckim, które skierowane są do osób starszych. Jeśli tak, to proszę wskazać jakie?

.....

.....

19. Czy uważa P., że przestrzeń publiczna (sklepy, drogi, środki komunikacji itp.) są przystosowane do potrzeb:

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
osób z niepełnosprawnością (lub długotrwale chorych)					
osób starszych					

20. Czy zna P. instytucje działające na terenie Powiatu Żywieckiego zajmujące się problemami osób uzależnionych? Jeśli tak, to proszę wskazać jakie?

.....

.....

W tabeli zamieszczono stwierdzenia opisujące różne sytuacje dotyczące bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania. Proszę wskazać, w jakim stopniu zgadza się P. lub nie zgadza z każdym z nich? **Odpowiedzi proszę udzielić w 5-stopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie” a 5 „zdecydowanie tak”:**

W okolicy mojego miejsca zamieszkania:	1	2	3	4	5
a) Zdarzają się kradzieże					
b) Często hałasują grupki młodzieży					
c) Zdarzają się przypadki wandalizmu					
d) W miejscach publicznych można spotkać osoby pod wpływem alkoholu					
e) W miejscach publicznych można spotkać osoby bezdomne					

21. Jaka są według P. najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie? **Proszę wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi:**

- a. chęć dominacji materialnej
- b. nadużywanie narkotyków
- c. nadużywanie alkoholu
- d. brak komunikacji w rodzinie
- e. choroba psychiczna
- f. doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego
- g. bezrobocie
- h. konflikty międzypokoleniowe
- i. nieumiejętność radzenia sobie ze stresem i frustracjami
- j. trudna sytuacja materialna
- k. poczucie bezkarności
- l. brak umiejętności rozwiązywania problemów bez użycia przemocy
- m. stereotypy dotyczące płci
- n. potrzeba władzy i kontroli
- o. brak umiejętności wychowywania dzieci bez użycia przemocy

22. Jakie - P. zdaniem – rodzaje przemocy występują najczęściej na terenie Powiatu Żywieckiego? **Proszę wybrać maksymalnie jedną odpowiedź:**

- a. przemoc psychiczna
- b. przemoc fizyczna
- c. przemoc seksualna

- d. przemoc ekonomiczna
- e. zaniedbane
- f. nie występują
- g. nie wiem

23. Jak ocenia P. prowadzone w Powiecie Żywieckim działania zapobiegawcze związane z problemem przemocy w rodzinie? **Proszę wybrać jedną odpowiedź:**

- a. bardzo dobrze
- b. dobrze
- c. dostatecznie
- d. niewystarczająco
- e. nie mam zdania

24. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców Powiatu Żywieckiego, są najbardziej P. zdaniem zagrożone wykluczeniem społecznym? **Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi:**

- a. rodziny dotknięte ubóstwem
- b. rodziny dotknięte bezrobociem
- c. osoby dotknięte bezdomnością
- d. osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności
- e. osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień
- f. osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie
- g. rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi
- h. samotne kobiety w ciąży i samotne matki
- i. pełnoletni wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych/rodzin zastępczych
- j. mniejszości etniczne i narodowe
- k. inne – jakie?

25. Czy uważa P., że pandemia COVID-19 obniżyła poziom zaufania (i/lub życzliwości) ludzi wobec siebie?

- a. zdecydowanie tak
- b. raczej tak
- c. raczej nie
- d. zdecydowanie nie
- e. trudno powiedzieć

26. Czy dostrzega P. nasilenie zjawiska związanego z „nałogowym robieniem zakupów” (konsumpcjonizm) wśród mieszkańców Powiatu Żywieckiego?

- a. zdecydowanie tak
- b. raczej tak
- c. raczej nie
- d. zdecydowanie nie
- e. trudno powiedzieć

27. W poniższej tabeli zamieszczono stwierdzenia opisujące różne sytuacje życiowe. Proszę wskazać, z którymi stwierdzeniami zgadza się P., a z którymi się P. nie zgadza?

STWIERDZENIA	ZGADZAM SIĘ	NIE ZGADZAM SIĘ
a) Doświadczam ogólnej pustki		
b) Jest wiele osób, którym mogę całkowicie zaufać		
c) Często czuję się odrzucony/odrzucona		
d) Zawsze jest ktoś, z kim mogę porozmawiać o codziennych problemach		

28. Co jest największą zaletą, mocną stroną, atutem zamieszkania na terenie Powiatu Żywieckiego?

29. Co jest największą wadą, słabą stroną zamieszkiwania na terenie Powiatu Żywieckiego?

Wolontariat na rzecz osób starszych, osób niepełnosprawnych itp.															
Edukacja tematyczna dla uczniów (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.)															
Edukacja tematyczna dla rodziców (ekologia, przemoc, bezpieczeństwo itp.)															
Inne – proszę określić jakie?															

5. Które z poniższych działań uważa Pan/Pani za ważne dla poprawy warunków nabywania wiedzy dla uczniów oraz pracy pracowników z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami w Państwa szkole? (Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi).

DZIAŁANIA	TAK	NIE	NIE WIEM
Likwidowanie barier architektonicznych w budynkach szkoły			

Rozszerzanie możliwości realizowania procesów administracyjnych online			
Promocja idei dostępności w społeczności szkolnej			
Organizacja zajęć wyrównawczych dla uczniów z trudnościami w nauce			
Zwiększenie kadry wspierającej osoby z niepełnosprawnościami			
Działania z zakresu profilaktyki zdrowia			
Wprowadzenie procedur dotyczących dostępności informacyjno-komunikacyjnej			
Inne – proszę wskazać jakie?			